

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

Η ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο κρίσης 2008-2015

The recapitalization of Greek banks in the crisis period 2008-2015

Όνοματεπώνυμο: Θεοδώρα Γεώργιος Γούλα

Μαρία Στυλιανός Σακκαδονικολάκη

Α.Μ.: 247/11 - 174/10

Τμήμα: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ :Γεώργιος Παπαδιοδόρου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ: 10/11/2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο κρίσης 2008-2015	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	5
ΛΙΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
.....	8
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	8
1.1 Οικονομική Κρίση.....	8
1.2 Φάσεις της Κρίσης.....	10
1.3 Αίτια της Οικονομικής Κρίσης.....	14
1.4 Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης.....	16
1.5 Περιπτώσεις Οικονομικών Κρίσεων.....	18
1.6 Η Ελληνική Οικονομία.....	23
1.7 Οικονομική κρίση στην Ελλάδα.....	25
1.8 Η Ελλάδα στη δίνη μιας διεθνούς οικονομικής κρίσης.....	29
1.9 Αίτια εμφάνισης και επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.....	31
1.10 Θεωρίες περί Ελληνικής Κρίσης.....	34
1.10.1 Ορθόδοξες ερμηνείες.....	35
1.10.2 Ετερόδοξες ερμηνείες.....	36
1.10.3 Μαρξιστικές ερμηνείες.....	37
1.11 Το αποτέλεσμα και η αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.....	39
1.12 Προτάσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
.....	46
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	46
2.1 Τράπεζα.....	46
2.2 Ιστορία.....	47

2.3 Τρόπος Λειτουργίας των Εμπορικών Τραπεζών στις Μέρες μας.....	48
2.4 Η Αρχή Λειτουργίας των Εμπορικών Τραπεζών.....	50
2.5 Βασικές Λειτουργίες Χρηματοοικονομικών και Εμπορικών Τραπεζών.....	52
2.6 Χαρακτηριστικά τραπεζικών υπηρεσιών.....	53
2.7 Ιδιαιτερότητες τραπεζικών υπηρεσιών.....	55
2.8 Τραπεζικές υπηρεσίες και τραπεζικά προϊόντα.....	57
2.8.1 Αποδοχή καταθέσεων.....	61
2.8.2 Χορηγήσεις κάθε μορφής.....	63
2.9 Γενικά Περί Ηλεκτρονικών Συναλλαγών.....	65
2.10 Σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες.....	70
2.10.1 Πιστωτικές κάρτες.....	70
2.10.2 ATM's.....	71
2.10.3 Factoring.....	72
2.10.4 Forfeiting.....	73
2.10.5 Leasing.....	74
2.10.6 EFTPOS, Phone και Mobile Banking.....	74
2.10.7 Internet Banking.....	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
.....	77
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	77
3.1 Κεφαλαιακές ανάγκες.....	77
3.2 Ανακεφαλαίωση των Ευρωπαϊκών Πιστωτικών Ιδρυμάτων.....	78
3.3 Ανακεφαλαίωση Ελληνικών τραπεζών.....	81
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	96

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ.Παπαδιοδώρου, για την καθοδήγηση, την υποστήριξη που μου προσέφερε και την ευγενική του ανταπόκριση στις απορίες μου.

Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου και στους φίλους μου για την ηθική και οικονομική συμπαράσταση όχι μόνο κατά την διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας μου, αλλά και καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Κρατικές ενισχύσεις στις Ευρωπαϊκές Τράπεζες 2008-2014.....	80
Πίνακας 2: Προσδιοριστικοί παράγοντες των κεφαλαιακών αναγκών του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε ενοποιημένη βάση για την περίοδο Δεκέμβριος 2011- Δεκέμβριος 2014 (εκατομμύρια ευρώ).....	85
Πίνακας 3: Δείκτης Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων.....	86
Πίνακας 4: Κρατικές ενισχύσεις στις Ευρωπαϊκές Τράπεζες 2008-2014.....	86
Πίνακας 5: Κόστος εξυγίανσης και ανακεφαλαιοποίησης πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, 2011-05/2015μ ποσά σε ευρώ.....	89
Πίνακας 6: Διάρθρωση τραπεζικού κλάδου στην Ελλάδα 2008-2014.....	91
Πίνακας 7: Βασικά λογιστικά μεγέθη τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα.....	93

ΛΙΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχεδιάγραμμα 1: Οι φάσεις του Οικονομικού Κύκλου.....	12
Σχεδιάγραμμα 2: Η πορεία του Dow Jones κατά την μεγάλη κρίση του 1929.....	20
Σχεδιάγραμμα 3: Ανεργία (σε ποσοστιαίες μονάδες).....	21
Σχεδιάγραμμα 4: Τριμηνιαία Επιτοκιακά Περιθώρια.....	24
Σχεδιάγραμμα 5: Εξέλιξη λόγου δανείων προς καταθέσεις ελληνικών τραπεζών.....	83
Σχεδιάγραμμα 6: Μη εξυπηρετούμενα δάνεια, 2005-2012.....	84
Σχεδιάγραμμα 7: Ετήσιος ρυθμός (%) πιστωτικής επέκτασης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα, Ελλάδα, Ιανουάριος 2009- Μάρτιος 2014.....	95

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη εργασία έχει θέμα την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο κρίσης 2008-2015. Έτσι, κρίναμε σκόπιμο το πρώτο κεφάλαιο να το αφιερώσουμε στην οικονομική κρίση. Περιγράφουμε την έννοια της οικονομικής κρίσης, τις φάσεις της και τα αίτιά της. Επίσης, αναλύουμε τις επιπτώσεις της και βλέπουμε την ιστορία των οικονομικών κρίσεων. Έπειτα, εστιάζουμε στην ελληνική οικονομική κρίση, αναλύουμε τα αίτια εμφάνισής της και τις επιπτώσεις της. Τέλος, αναλύουμε τα αποτελέσματά της και το πως θα πρέπει αυτή να αντιμετωπιστεί.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της τράπεζας. Βλέπουμε την ιστορία της, τον τρόπο λειτουργίας της στις μέρες μας και τις βασικές λειτουργίες των χρηματοοικονομικών και των εμπορικών τραπεζών. Αναλύουμε τα χαρακτηριστικά τους καθώς και τις ιδιαιτερότητές τους. Τέλος, εστιάζουμε στα τραπεζικά προϊόντα και στις τραπεζικές υπηρεσίες δίνοντας έμφαση στις σύγχρονες τραπεζικές υπηρεσίες όπως είναι τα ATM's, το internet banking, το leasing, το factoring, το mobile banking κ.λπ.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Αναλύονται οι κεφαλαιακές ανάγκες και περιγράφεται η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέχρι το 2007 η Ελληνική οικονομία παρουσίαζε έντονους ρυθμούς ανάπτυξης και δεν υπήρχαν φανερές ενδείξεις ότι τα πράγματα δεν θα εξελισσότουσαν καλά. Η κρίση ξεκίνησε το 2008 από τις ΗΠΑ. Εξαιτίας των πολλών υπερβολών που έγιναν από τα τραπεζικά ιδρύματα πολλά από αυτά οδηγήθηκαν σε πτώχευση και έτσι δημιουργήθηκε μια τραπεζική κρίση, η οποία αργότερα μετατράπηκε σε οικονομική κρίση και επηρέασε πολλές χώρες.

Το 2009, η κρίση αυτή εμφανίστηκε και στην Ελλάδα εξαιτίας των δημοσιονομικών ελλειμμάτων που είχε και εξαιτίας άλλων χρόνιων προβλημάτων. Η κρίση αυτή επηρέασε όλους τους τομείς της οικονομίας από τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας, μέχρι τους μισθούς και τις συντάξεις.

Έτσι, η σημερινή οικονομική κρίση ξεκίνησε σαν μια χρηματοπιστωτική κρίση ενυπόθηκων δανείων και εξελίχθηκε σε οικονομική κρίση και ύφεση. Η κρίση αυτή αν συνεχιστεί θα μεταλλαχθεί σε κρίση απασχόλησης, σε κρίση εισοδήματος των μισθωτών και σε κρίση ανεργίας.

Για να περιοριστεί η οικονομική κρίση σήμερα είναι απαραίτητες κάποιες μεταρρυθμίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές μπορεί να προέρχονται είτε από το Δ.Ν.Τ. είτε από την Ε.Ε.

Βασική επιδίωξη κάθε κράτους είναι να αυξήσει και να αναπτύξει την οικονομία του. Για να υπάρξει όμως αυτή η ανάπτυξη της οικονομίας δημιουργούνται διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οργανισμοί, στα οποία μπορούν οι πελάτες να αξιοποιούν τα χρήματά τους (αυξάνοντας τα), ή και να τα καταθέτει ακόμη, όπου και με αυτό τον τρόπο μπορεί να γίνει μια μικρή αύξηση των οικονομιών του με μια σωστή καθοδήγηση.

Τα κυριότερα χρηματοδοτικά ιδρύματα είναι τραπεζικής μορφής. Οι τράπεζες κατέχουν την πρώτη θέση και είναι η κύρια πηγή χρηματοδότησης μιας οικονομίας.

Στην σημερινή εποχή όλα γίνονται με γρήγορους ρυθμούς, υπάρχει έλλειψη προσωπικού χρόνου και δυστυχώς στους περισσότερους ανθρώπους υπάρχει έντονη επιθυμία για απόκτηση χρήματος. Οι τράπεζες λοιπόν βασίζονται στην επιθυμία των ανθρώπων να αποκτήσουν χρήματα, μέσω δανείων αλλά και πιστωτικών καρτών, για να μπορέσουν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

1.1 Οικονομική Κρίση

Η οικονομική κρίση αποτελεί ένα φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια συνεχή και ιδιαίτερα αισθητή ελάττωση της οικονομικής λειτουργίας. Όταν αναφερόμαστε στην οικονομική λειτουργία-δραστηριότητα κάνουμε λόγο για το σύνολο των μακροοικονομικών μεγεθών μιας οικονομίας όπως για παράδειγμα είναι η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι επενδύσεις κ.α..

Ο πιο βασικός δείκτης οικονομικής λειτουργίας είναι οι επενδύσεις, που όταν παρουσιάζουν διαφορετικές διακυμάνσεις είναι σε θέση να παρασύρουν μαζί τους όλα τα άλλα οικονομικά μεγέθη (Κουφάρης, 2010).

Η οικονομική κρίση είναι η μια εκ των δυο φάσεων που αφορούν οικονομικές διακυμάνσεις και κυρίως την φάση καθόδου, όταν δηλαδή η οικονομική λειτουργία είναι σε μια διαρκή συρρίκνωση (European Commission, 2009, pp. 17-26). Οι οικονομικές αυτές διακυμάνσεις που προαναφέραμε ορίζονται σαν οι συνεχόμενες αυξομειώσεις της οικονομικής λειτουργίας μέσα σε μια οικονομία.

Ένας διαφορετικός όρος που χρησιμοποιείται για τις διακυμάνσεις αυτές είναι κυκλικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι (ο όρος αυτός βγαίνει από την αγγλική ορολογία business cycles) και το κάνουν ακριβώς για αυτόν τον λόγο για να τονίσουν δηλαδή την ιδιαίτερη σημασία που έχουν οι επενδύσεις στην εξέλιξη ενός οικονομικού κύκλου. Σύμφωνα, με στατιστικές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί έχει αποδειχθεί πως οι οικονομικές κρίσεις κρατάνε περίπου 7 μέχρι και 11 χρόνια (Υπουργείο Οικονομικών, 2010).

Λόγω της ραγδαίας εξέλιξης και ανάπτυξης πλέον της τεχνολογίας, οι διακυμάνσεις αυτές έχουν αυξηθεί ιδιαίτερα μιας και η αγορά αλλά και η οικονομία

γενικότερα αλλάζουν απρόσμενα καθώς η παγκοσμιοποίηση παίζει πάρα πολύ μεγάλο ρόλο όπως και η τεχνολογία. Μέσα σε τέτοιες δύσκολες και δυσμενείς καταστάσεις οικονομικού περιβάλλοντος δημιουργούνται διάφορες σοβαρές και εξαιρετικά σημαντικές αλλαγές στα δεδομένα της αγοράς.

Μια μεγάλη και απότομη πτώση της ζήτησης είναι σε θέση να προκαλέσει πολλές αλλαγές στις προβλεπόμενες πωλήσεις αλλά και γενικότερα στο σύνολο του σχεδιασμού. Μια οικονομική κρίση έχει την δυνατότητα να φέρει στην επιφάνεια όλους τους λάθος μηχανισμούς κάνοντας έτσι την αρχή μιας εντελώς καινούριας θεμελιώδους των θεωριών προς διόρθωση των πιο παλιών (Κουφάρης, 2010).

Οι κρίσεις αποτελούν ένα περιοδικό φαινόμενο χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένη περίοδος (υπολογίζεται όπως προαναφέραμε σε 7 έως 11 χρόνια κατά μέσον όρο) και έτσι αποτελεί ένα μέρος της οικονομίας. Η οικονομία διέπεται από μια λογική αλληλουχία μέσα στην οποία υπάρχει η μεγέθυνση αλλά και η ύφεση, η καινοτομία αλλά και η παρακμή.

Σύμφωνα με την ιστορία και από όσα αυτή μας έχει δείξει αφού η κρίση αποτελεί ένα επαναλαμβανόμενο φαινόμενο σημαίνει πως υπάρχει και μια κοινή λογική ή μια κοινή μέθοδος καταπολέμησης του φαινομένου αυτού (European Commission, 2009, p. 32).

Γενικότερα, η οικονομική κρίση έχει να κάνει με ένα ορισμένο χρονικό διάστημα όπου η αγορά εκφράζει μια συνεχή πτωτική τάση. Όλα αυτά τα συμπτώματα ξεκινάνε από μια πάρα πολύ έντονη διατάραξη η οποία αρχίζει με την αγορά κάποιας χώρας, η οποία σιγά-σιγά εξαπλώνεται και στις άλλες χώρες με την ίδια ακριβώς είτε με παρόμοια μορφή, δημιουργώντας έτσι τεράστια προβλήματα στους κατοίκους της χώρας αυτής (Ταλιουρίδου, 2011, pp. 55-56).

Άλλωστε δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως ένα στοιχείο το οποίο χαρακτηρίζει το καπιταλιστικό σύστημα αποτελεί και η οικονομική αστάθεια. Ένα σύστημα περιέχει διάφορες περιόδους ευημερίας αλλά και οικονομικών κατανεύσεων. Κατά την διάρκεια των συγκεκριμένων διακυμάνσεων η οικονομική λειτουργία είναι ιδιαίτερα ισχυρή και πάντα διευρυνόμενη ευνοώντας με αυτόν τον τρόπο το σύνολο των παραγόντων της οικονομίας των νοικοκυριών, των επιχειρήσεων αλλά και μιας χώρας (Anginer, et al., 2014).

Η περίοδος η οποία έπεται, περιέχει άκρως αντίθετα χαρακτηριστικά και ιδιότητες. Η οικονομική δραστηριότητα ελαττώνεται αισθητά δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο διάφορες αρνητικές συνθήκες σε όλους τους παράγοντες μιας οικονομίας. Έτσι, η εναλλαγή φάσεων έχει έναν επαναλαμβανόμενο ρυθμό και η οικονομία είναι απόλυτα καταδικασμένη να πραγματοποιήσει εναλλασσόμενες φάσεις οικονομικής λειτουργίας δίχως να έχει την δυνατότητα να εισέρθει σε μια φάση συνεχόμενης σταθερής τάσης.

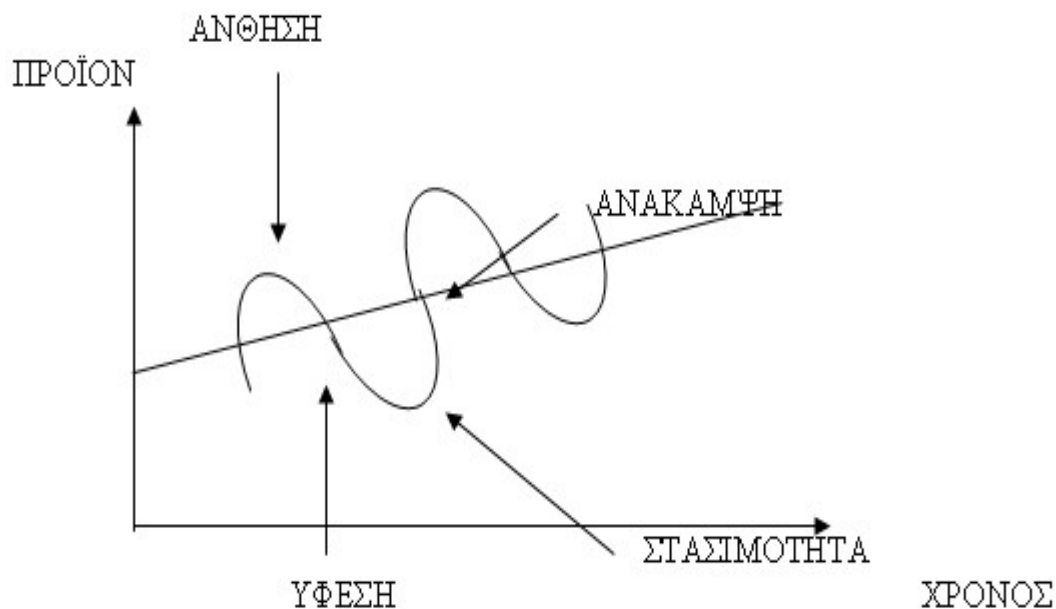
1.2 Φάσεις της Κρίσης

Η συνολική ζήτηση έρχεται σε ισορροπία με την συνολική προσφορά έχοντας ταυτόχρονα το σύνολο όλων των πόρων μιας οικονομίας να απασχολείται ολοκληρωτικά στην παραγωγική λειτουργία. Οι δαπάνες κατανάλωσης αλλά και της επένδυσης αυξάνονται συνεχώς εξαιτίας της μεγάλης κερδοφορίας των εταιρειών αλλά και των ανοδικών εισοδημάτων των νοικοκυριών. Εξαιτίας όλων αυτών παρουσιάζεται υψηλή αύξηση και των φορολογικών εισοδημάτων του κράτους.

Στην συγκεκριμένη φάση η οικονομία βρίσκεται πολύ κοντά στα όρια των παραγωγικών δυνατοτήτων της, ενώ παράλληλα ξεκινάνε να εμφανίζονται οι πρώτες απουσίες σε διάφορες ειδικότητες εργαζομένων. Το γεγονός αυτό, αναγκάζει τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς να αυξήσουν όλες τις τιμές με πιο γρήγορους ρυθμούς σε σύγκριση με την αύξηση των αμοιβών των απασχολούμενων.

Το συγκεκριμένο γεγονός έχει την δυνατότητα να ελαττώσει το αληθινό εισόδημα των καταναλωτών αλλά και να προκαλέσει μεγάλη μείωση της κατανάλωσης, της επένδυσης αλλά και της συνολικής ζήτησης με αποτέλεσμα η οικονομία να εισχωρήσει στην καθοδική φάση (Τσακαλογιάννης, 2008, pp. 78-85).

Σχεδιάγραμμα 1: Οι φάσεις του Οικονομικού Κύκλου

Πηγή: <http://eis.pspa.uoa.gr/econ/econ1071.htm>

Φεύγοντας από την φάση της κρίσης, όπως προαναφέραμε, εισερχόμαστε στην καθοδική φάση ή όπως αλλιώς ονομάζεται στην φάση κάμψης. Στην φάση αυτήν εισερχόμαστε με την ελάττωση της κατανάλωσης είτε αυτή αφορά νοικοκυριά είτε επιχειρήσεις είτε ολόκληρες χώρες. Η μείωση αυτή προκαλεί μείωση της συνολικής ζήτησης η οποία οδηγεί σε λιγότερη ποσότητα κατανάλωσης σε σχέση με αυτήν που παράγεται (Bush, 1986, pp. 101-106).

Με τον τρόπο αυτόν οι επιχειρήσεις απολύουν εργαζόμενους και έτσι υπάρχει μεγαλύτερη ανεργία η οποία οδηγεί σε μεγαλύτερη συρρίκνωση της κατανάλωσης αλλά και των επενδύσεων με επίπτωση την συνεχόμενη ελάττωση της συνολικής ζήτησης μιας οικονομίας η οποία υποχρεώνει την συνολική προσφορά να αλλάξει καθώς θα πρέπει να προσαρμοστεί με πτωτικές τάσεις (Klapper, 2010, pp. 55-70).

Η συγκεκριμένη προσαρμογή αναπτύσσει ένα καινούριο κύμα ανέργων έχοντας έτσι μεγαλύτερη απώλεια αγοραστικής δύναμης. Την συγκεκριμένη περίοδο

είναι ξεκάθαρο πως η οικονομία έχει εισχωρήσει σε έναν φαύλο κύκλο ανατροφοδοτούμενης ελάττωσης της οικονομικής λειτουργίας. Την περίοδο αυτή τα φορολογικά έσοδα ελαττώνονται εξαιτίας της πτωτικής τάσης που εντοπίζεται στην κατανάλωση αλλά και στο εισόδημα των φορολογούμενων ενώ ταυτόχρονα οι δημόσιες δαπάνες έχουν αυξανόμενη τάση εξαιτίας της κοινωνικής στήριξης των ανέργων (Βαγιανός, et al., 2010).

Μετά την συγκεκριμένη τάση ακολουθεί η παρακμή στην οποία η οικονομική λειτουργία είναι σε ελεύθερη πτώση ακολουπώντας το πιο χαμηλό σημείο του οικονομικού κύκλου. Την περίοδο αυτή η ανεργία παρουσιάζει τα μέγιστα ποσοστά και η ψυχολογία των καταναλωτών αλλά και των επιχειρηματιών βρίσκεται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα εξαιτίας της τραγικής και δυσμενής κατάστασης στην οποία βρίσκονται καθώς πλέον κυριαρχεί τάση η οποία θέλει τον καταναλωτή να καθυστερεί όλες τους τις αγορές αλλά και την στροφή που πραγματοποιεί προς την αποταμίευση (Τσακαλογιάννης, 2008, pp. 90-95).

Η περίπτωση, επομένως, της ελάττωσης των τιμών αποτελεί φαινόμενο το οποίο αφορά βαθιά και συνεχόμενη παρακμή όπως για παράδειγμα είχαμε και στο μεγάλο Κραχ του 1929. Με τον παραπάνω τρόπο, όμως, οι χαμηλότερες τιμές οδηγούν σε διάφορες θετικές προϋποθέσεις για την καλύτερευση αλλά και την μεγαλύτερη και θεαματικότερη αύξηση των εξαγωγών, οι οποίες θα δράσουν σαν πολύ δυνατό τονωτικό στην συνολική ζήτηση της οικονομίας. Ακόμα, τα υψηλά αποθέματα αποταμίευσης τα οποία έχουν αναπτυχθεί στην προηγούμενη φάση ασκούν πάρα πολύ μεγάλη πίεση σε όλα τα επιτόκια δανεισμού έτσι ώστε να ελαττωθούν.

Με τον παραπάνω τρόπο η επένδυση γίνεται ξανά μια ιδιαίτερα ελκυστική προοπτική στην οποία εάν προσθέσουμε και το σύνολο των ενεργειακών πολιτικών του κράτους, οι οποίες προσπαθούν να ενισχύσουν την οικονομία μέσω όλων των ελλειμματικών προϋπολογισμών του, διακρίνουμε τα αρχικά στοιχεία και χαρακτηριστικά του ξεκινήματος της νέας φάσης της ανάκαμψης όπου το βασικότερο σημάδι αποτελεί η σταθερή άνοδος της συνολικής ζήτησης η οποία τελειώνει την συγκεκριμένη φάση που αναλύσαμε παραπάνω (Τσίμας, 2011, pp. 123-126).

Στην τελευταία αυτήν φάση έχουμε την ανάκαμψη ή όπως αλλιώς καλείται ανοδική φάση όπου η συνολική ζήτηση παρουσιάζει μεγάλη αύξηση με πάρα πολύ

γρήγορους ρυθμούς, καθώς η κατανάλωση αλλά και η επένδυση εξακολουθούν να αυξάνονται με την πάροδο του χρόνου. Οι επιχειρήσεις, πλέον, προσπαθώντας να ανταποκριθούν στην άνοδο των παραγγελιών τους τείνουν περισσότερο στην επένδυση της παραγωγής ψάχνοντας παράλληλα τρόπους αύξησης της απασχόλησης τους με νέους εργαζομένους (Ευθυμίου, 2010).

Με τον τρόπο αυτόν θα υπάρξει ραγδαία αύξηση της ζήτησης προσφέροντας ταυτόχρονα κίνητρο στις επιχειρήσεις να αναπτύξουν καινούριους κύκλους επεκτάσεων αλλά και να προσλάβουν νέο προσωπικό το οποίο θα έχει την ευχέρεια να ενισχύσει ακόμα περισσότερο την συνολική ζήτηση της οικονομίας. Αυτό, όμως, μπορεί να έχει και σαν αποτέλεσμα απουσία πρώτων υλών συγκεκριμένων ειδικοτήτων απασχολούμενων αλλά και πρώτων υλών αποδεικνύοντας έτσι πως η οικονομία είναι κοντά στα όρια των παραγωγικών δυνατοτήτων.

Αυτό συμβαίνει, κυρίως λόγω του γεγονότος πως όλο και περισσότεροι από τους συντελεστές εισέρχονται στην παραγωγική λειτουργία, ξεκινώντας να παρουσιάζονται οι πρώτες απουσίες και ελλείψεις που προαναφέρθηκαν. Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση των πρώτων εκρήξεων στις τιμές των προϊόντων του καταναλωτή αλλά και την παρουσία του κινδύνου ελάττωσης του αληθινού εισοδήματος του έχοντας τρομερές και απρόβλεπτες επιπτώσεις για την ζήτηση.

Στην φάση αυτήν τα επιτόκια τα οποία ήδη είναι πάρα πολύ υψηλά γίνονται ακόμα υψηλότερα εξαιτίας της ζήτησης του χρήματος για επένδυση αλλά και για κατανάλωση. Οι δυο απειλές που δέχεται η οικονομία είναι ο πληθωρισμός αλλά και τα ιδιαίτερα αυξημένα επιτόκια αλλά και η επιδείνωση του εξωτερικού κλάδου, προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο αρκετά ρήγματα στις αντοχές της συνολικής ζήτησης. Η ελάττωση της συνολικής ζήτησης, υποχρεώνει την συνολική παραγωγή της οικονομίας να διαμορφώσει με πτωτικές τάσεις σπρώχνοντας με τον τρόπο αυτόν την οικονομία στην κρίση (Λαπαβίτσας, 2010, pp. 95-97).

1.3 Αίτια της Οικονομικής Κρίσης

Τα αίτια της οικονομικής κρίσης θα πρέπει να αναζητούνται σε χρόνια διαρθρωτικές ελλείψεις και προβλήματα των πολιτικών οι οποίες πραγματοποιήθηκαν αλλά και στις διεθνείς συνθήκες που επικρατούν για τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση η οποία έχει την δυνατότητα να εξελίξει και να αναπτύξει με εντονότερο τρόπο, την εξέλιξη αυτήν μιας χώρας.

Σύνηθες και κυρίαρχο χαρακτηριστικό στοιχείο των οικονομικών κρίσεων αποτελεί η εμφάνιση διαρθρωτικών προβλημάτων αρκετά πριν εμφανιστεί η οικονομική κρίση τα οποία αναπτύχθηκαν μερικά χρόνια πριν (Μπούρας & Λυκούρας, 2011, pp. 55-61).

Όλα τα παραπάνω αποτελούν γενικά χαρακτηριστικά των οικονομικών κρίσεων αλλά και της δικής μας χρηματοοικονομικής κρίσης στην οποία έχει εισχωρήσει τα τελευταία χρόνια και η Ελλάδα. Τα βασικότερα αίτια όλων των χρηματοοικονομικών κρίσεων θα μπορούσαμε να τα ξεχωρίσουμε σε μερικές κατηγορίες με σκοπό να καταφέρουμε να τα κατανοήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα. Οι συγκεκριμένες κατηγορίες είναι οι εξής (Τσακαλογιάννης, 2008, pp. 75-84):

- Τεχνολογικές
- Φυσικές
- Κρίσεις έντονων αντιπαραθέσεων και διαμαχών
- Κρίσεις κακίας
- Άσχημες επιχειρηματικές επιλογές
- Δόλος
- Διοικητικά και πολιτικά λάθη και παραπτώματα

Οι κατηγορίες που προαναφέραμε αποτελούν εξαιρετικά σημαντικές για την εμφάνιση και την διατήρηση μιας οικονομικής κρίσης και συμβάλουν ιδιαίτερα σε αυτήν. Οι πιο σημαντικές και βασικές, όμως, αιτίες μιας χρηματοοικονομική ύφεσης είναι οι παρακάτω (Ευθυμίου, 2010), (Τσίμας, 2011, pp. 123-135):

- Υπερβολική χρήση δανειακών κεφαλαίων
- Πλημμελής διαβάθμιση πιστοποιητικού κινδύνου
- Αύξηση επιτοκίων

- Αμοιβές στελεχών στον χρηματοοικονομικό τομέα
- Κίνητρα για αλόγιστη χορήγηση διαφόρων ειδών δανείων
- Στεγαστικά δάνεια με στόχο τις αγορές κατοικιών
- Μείωση τιμών των μετοχών
- Αύξηση αβεβαιότητας
- Πανικός τραπεζών
- Πτώση των τιμών οι οποίες δεν αναμενόταν
- Ανεπαρκές κατασταλτικό πλαίσιο
- Υπερβολική χρήση δανειακών κεφαλαίων
- Πάρα πολύ υψηλά μπόνους

Οι παραπάνω αποτελούν γενικές αιτίες μιας οικονομικής κρίσης στις οποίες μπορεί να έλθει μια χώρα. Παρακάτω θα παρουσιάσουμε μερικούς από τους λόγους της τωρινής παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην οποία έχει επέλθει και η Ελλάδα. Τα αίτια αυτά είναι τα εξής (Ευθυμίου, 2010):

- Η φούσκα των τιμών σε διάφορες περιοχές των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, διευκολύνοντας έτσι την υπερκατανάλωση
- Η πάρα πολύ γρήγορη εξάπλωση των στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου
- Η μεταφορά του ρίσκου από τους ισολογισμούς των τραπεζών στο κοινό αλλά και στους επενδυτές μέσω τιτλοποιήσεων (οι παραπάνω αιτίες ήταν οι αιτίες για την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση)
- Πολιτικές δραστηκής ελάττωσης των φορολογικών εσόδων οι οποίες ασκούσαν οι ελληνικές κυβερνήσεις για περισσότερο από μια δεκαετία πριν από την είσοδο της χώρας μας στην παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση
- Στην φιλελεύθερη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία απέκλειε την στήριξη των δημοσίων οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αλλά ανάγκαζε τις κυβερνήσεις να αντλούν δάνεια μόνο από διάφορες εμπορικές τράπεζες (Ντούβα, 2012).

- Η ύπαρξη του Ευρώ η οποία βοήθησε στην μεταφορά πόρων προς τις χώρες οι οποίες είχαν πιο γρήγορη ανάπτυξη, βοηθώντας έτσι την διατήρηση του ελλείμματος στο ισοζύγιο των συναλλαγών και αυτό είχα σαν αποτέλεσμα με την είσοδο της χώρας μας στην κρίση η παραπάνω δυνατότητα εξανεμίσθηκε μιας και συρρικνωθήκαν οι κεφαλαιακές εισροές.
- Κατά την διάρκεια του 1996-2008 (μέχρις ότου δηλαδή την χρονιά του 2008 όπου η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση επηρέασε την χώρα μας και εισήλθε σε αυτήν) η χώρα μας παρουσίασε υψηλή πραγματική άνοδο του Α.Ε.Π. κατά 61,0% σε σύγκριση με τις ανεπτυγμένες χώρες οι οποίες είχαν περίπου τρεις φορές λιγότερο Α.Ε.Π. (ΙΝΕ- ΓΣΕΕ, 2008).

1.4 Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης

Οι βασικότερες επιπτώσεις και συνέπειες που προκαλεί η οικονομική κρίση σε μια χώρα, όπως προκάλεσε τις συνέπειες αυτές και στην δική μας χώρα, είναι οι πάρα πολύ μεγάλες αυξήσεις στα ποσοστά ανεργίας (έχοντας πάρα πολύ υψηλά ποσοστά ρεκόρ φτάνοντας για το 2013 να ακουμπήσει και το 28% στο σύνολο της), οι μειώσεις εξαγωγών, οι εργασιακές σχέσεις, οι τεράστιες μειώσεις της κατανάλωσης λόγω της πάρα πολύ υψηλής αύξησης σε όλες τις τιμές, ο πολύ μεγάλος επηρεασμός της κρίσης σε κλάδους όπως της ναυτιλίας, του τουρισμού αλλά και του εμπορίου, το υψηλό χρέος, το αρνητικό εμπορικό ισολόγιο αλλά και ο πάρα πολύ υψηλός πληθωρισμός (Ντούβα, 2012).

Εκτός, όμως, από τους οικονομικούς δείκτες που προαναφέρθηκαν οι οικονομικές κρίσεις έχουν άμεσες και εξαιρετικά σοβαρές συνέπειες και στην κοινωνία. Θα μπορούσαμε να πούμε με λίγα λόγια πως η οικονομική κρίση αυτό που πραγματοποιεί είναι τα ακόλουθα (Ταλιουρίδου, 2011, pp. 77-86):

- Θολώνει τα μηνύματα τα οποία στέλνουν οι τιμές σε όλους τους παραγωγούς

- Αφήνει παραγωγικές δυνάμεις ανενεργές αλλά και σε μεγάλο βαθμό τις καταστρέφει
- Αυξάνει την αβεβαιότητα , το άγχος και τον φόβο
- Αναδιανέμει το εισόδημα
- Παράγει φτώχεια και ενισχύει την ανισότητα

Ο μόνος λόγος ο οποίος κάνει χρήσιμη μια αντιπαραβολή του κοινωνικού κόστους του πληθωρισμού αλλά και εκείνου της άμεσης είναι πως όλα αυτά τα χρόνια οι πολιτικοί αλλά και οι οικονομολόγοι διαφωνούν για το πιο από τα δύο αυτά φαινόμενα αποτελεί πιο επικίνδυνο χαρακτηριστικό από το άλλο. Αυτό, επομένως, σημαίνει πως θα πρέπει να ξεκαθαρίσουν πιο από τα δυο είναι διατεθειμένοι να αντιμετωπίσουν κάνοντας τα πάντα σαν κυβέρνηση μιας χώρας (Λαπαβίτσας, 2010, pp. 100-103).

Γενικότερα, η οικονομική κρίση είναι σε θέση να δημιουργήσει πάρα πολύ άσχημες και δραματικές συνέπειες στην κοινωνική ζωή, καθώς προκαλεί μειώσεις και ελλείψεις εισοδήματος, δημιουργώντας έτσι απώλειες στην ευημερία, ωθώντας παράλληλα πάρα πολύ μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού στην φτώχεια και άλλα στην ανεργία. Το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής εξέλιξης αλλά και η απασχόληση μιας χώρας είναι σε θέση να αντικατοπτρίσουν σε τεράστιο βαθμό την κατάσταση που βρίσκεται εκείνη την περίοδο η διεθνής οικονομία (Marmot & Bell, 2009, pp. 13-14).

Οι συνέπειες μιας οικονομικής κρίσης διαφέρουν από χώρα σε χώρα εξαιτίας της μικρής αλλά και της μέσης ανάπτυξης μερικών χωρών οι οποίες πλήττονται σε εξαιρετικά μεγαλύτερο βαθμό σε αντίθεση με τις πιο ανεπτυγμένες χώρες. Εκτός από χώρα σε χώρα, όμως, η οικονομική κρίση διαφέρει και στο εσωτερικό των χωρών με αποτέλεσμα οι εργάτες αλλά και γενικότερα οι άνθρωποι χαμηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου δέχονται πάρα πολύ δυσμενείς συνέπειες σε σύγκριση με ανθρώπους υψηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου ή ακόμα και μεσαίου εκπαιδευτικού επιπέδου (Stiglitz, 2006).

Η οικονομική κρίση είναι σε θέση να θέσει σε καθεστώς ευπρόσβλητης εργασίας το ήμισυ περίπου των εργατών αυτών, που είναι σε μεγάλο κίνδυνο απώλειας της απασχόλησης τους, κάνοντας τους να βρίσκονται σε μια παρατεταμένη εργασιακή ανασφάλεια και αμφιβολία (Avery & Zemsky, 1998, p. 752.).

Επομένως, μερικές ακόμα συνέπειες που θα μπορούσαμε να διακρίνουμε που προκαλούν οι οικονομικές κρίσεις είναι οι εξής (Matsas, 2012, pp. 2-13):

- Αυξανόμενη τάση των ανισοτήτων στον εσωτερικό χώρο
- Την ανισοτιμία στις συνθήκες κανονικής προστασίας και υγείας
- Τα επείγοντα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής αλλά και της οικολογικής υποβάθμισης

1.5 Περιπτώσεις Οικονομικών Κρίσεων

Ο βιομηχανικός δείκτης Dow Jones Industrial Average ή Dow 30 ή DJIA ή Dow είναι ένας από τους πιο σημαντικούς χρηματιστηριακούς δείκτες των Η.Π.Α. αλλά και όλου του κόσμου¹. Ο δείκτης αυτός εμφανίστηκε το 1896 και μέχρι το Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο κυμαινόταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Στις 24 Οκτωβρίου του 1929, την λεγόμενη Μαύρη Πέμπτη ρευστοποιήθηκαν 13 εκατομμύρια τίτλοι μετοχών, από το φόβο να μην χάσουν τα λεφτά τους. Έπειτα, επικράτησε ένας πανικός, άρχισαν όλοι να πωλούν και σιγά σιγά η οικονομία κατέρρευσε. Οι τράπεζες που είχαν επενδύσει στο χρηματιστήριο έχασαν τα λεφτά τους και κήρυξαν πτώχευση. Αυτές οι τράπεζες που δεν έκλεισαν δεν έδωσαν άλλα δάνεια και έτσι οι επιχειρήσεις δεν μπόρεσαν να κινηθούν, με αποτέλεσμα να κατεβάσουν τις τιμές των προϊόντων τους με συνέπεια να χρεοκοπήσουν. Τέλος, το εργατικό δυναμικό είτε απολύθηκε, είτε εισέπραττε μειωμένες αποδοχές με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αγοράσει από τις επιχειρήσεις.

Η μεγάλη ύφεση του 1929, το λεγόμενο κραχ είχε αρνητικές επιπτώσεις στον δείκτη Dow Jones. Η κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος είχε συνέπεια την διακοπή της χρηματοδότησης με αποτέλεσμα αυξηθεί πολύ η ανεργία. Με τη σειρά της η ανεργία μείωσε την εσωτερική ζήτηση και στις Η.Π.Α. διακόπηκε η ανάκαμψη². Ελάχιστη τιμή για τον Dow Jones κατά την διάρκεια της μεγάλης ύφεσης, όπως φαίνεται και στο παρακάτω σχεδιάγραμμα, αποτέλεσαν οι 41 μονάδες που βρέθηκε κατά το κλείσιμο της 8ης Ιουλίου 1932. Οι συνέπειες από την

¹ http://www.capitalinvest.gr/info.php?product_id=277, 14/03/2016

² http://www.capitalinvest.gr/info.php?product_id=277, 14/03/2016

οικονομική κρίση ήταν ολέθριες αφού οι Αμερικάνοι είχαν επενδύσει μεγάλα ποσά στο χρηματιστήριο με αποτέλεσμα να τα χάσουν.

Σχεδιάγραμμα 2: Η πορεία του Dow Jones κατά την μεγάλη κρίση του 1929

Πηγή: <http://www.marketvolume.com>

Συνοψίζοντας τα αίτια της οικονομικής κρίσης που ξέσπασε ήταν τα εξής:

- Ο υψηλός ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης στις ΗΠΑ, κυρίως στον τομέα των στεγαστικών
- Η πτώση των τιμών
- Ο υπερβολικός δανεισμός σε μη έγκυρα πρόσωπα

Οι επιπτώσεις του Κραχ στις Η.Π.Α. σε αριθμούς³:

³ <http://www.sansimera.gr/articles/182>, 15/03/2016

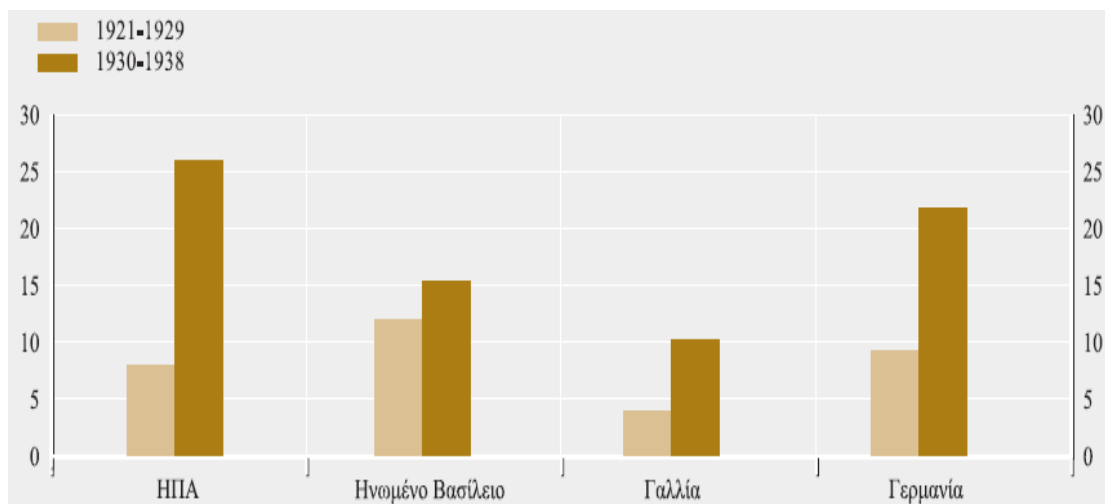
- 12.000.000 έμειναν άνεργοι.
- 12.000 έχαναν τη δουλειά τους κάθε μέρα.
- 20.000 επιχειρήσεις κήρυξαν πτώχευση.
- 1.616 τράπεζες πτώχευσαν.
- 1 στους 20 γεωργούς ξεσπιτώθηκαν.
- 23.000 αυτοκτονίες σημειώθηκαν σ' ένα χρόνο, αριθμός ρεκόρ.

Οι σημαντικότερες συνέπειες της κρίσης στις Η.Π.Α. είναι:

- Έλλειψη τροφίμων
- Πολλοί άνθρωποι πέθαναν
- Και άλλοι τόσοι έμειναν στο δρόμο

Από την Αμερική η οικονομική κρίση του 1929 μεταδόθηκε σε όλο τον κόσμο. Πρώτη χτυπιέται η Γερμανία γιατί οι βιομηχανία της βασιζόταν σε Αμερικάνικα κεφάλαια. ακολουθούν η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, ο Καναδάς κ.λ.π.

Σχεδιάγραμμα 3: Ανεργία (σε ποσοστιαίες μονάδες)

Πηγή: Η κρίση του 1929, η ελληνική οικονομία και οι εκθέσεις της τράπεζας της Ελλάδος για τα έτη 1928-1940, Νοέμβριος 2009

Οι συνέπειες της κρίσης άρχισαν να εμφανίζονται στην Ελλάδα το 1931. Η πιο σημαντική επίπτωση για την Ελλάδα ήταν ότι έχασε από την Γερμανία μεγάλα ποσά που τότε ο Βενιζέλος ήθελε να τα χρησιμοποιήσει για να χρηματοδοτήσει κάποια δημόσια έργα. Μία ακόμα επίπτωση είναι ότι το Χρηματιστήριο Αθηνών έκλεισε και η τράπεζα Ελλάδας έχασε το συνάλλαγμα της σε χρυσό.

Έτσι, ο Βενιζέλος είχε δύο επιλογές για το νόμισμα. Είτε να αποδεσμεύσει τη δραχμή από το χρυσό, είτε να αποδεσμεύσει τη δραχμή από τη λίρα Αγγλίας και να τη συνδέσει με το χρυσό. Έτσι, ο Βενιζέλος επέλεξε να αποδεσμεύσει τη δραχμή από τη λίρα Αγγλίας και να τη συνδέσει με το χρυσό γιατί θεωρούσε ότι για να διατηρήσει τη καλή τη φήμη της Ελλάδας στο εξωτερικό έπρεπε να υπάρχει νομισματική σταθερότητα (Κονδύλης) (Κονδύλης, 2009). Ο Βενιζέλος μετά από όλα τα παραπάνω πιεζόταν να προχωρήσει στην υποτίμηση του νομίσματος, όμως το 1932 θέλησε να πάρει ένα ακόμα δάνειο.

Το 2001 υπήρξε μια ακόμα πολύ μεγάλη κρίση, αυτή της Αργεντινής. Η κρίση αυτή κράτησε πολλά χρόνια, δηλαδή από το 1998 μέχρι το 2002 και ήταν η πιο δυνατή κρίση που είχε υπάρξει ποτέ στην Αργεντινή, ειδικά τα έτη 1998-1999. Αποτέλεσμα της κρίσης αυτής ήταν η κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος το 2001-2002⁴.

Η χρεοκοπία της Αργεντινής, έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με αυτήν που βιώνει αυτή τη στιγμή η Ελλάδα. Η αδυναμία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Δ.Ν.Τ.) να σώσει την Αργεντινή τότε, αποτελεί το φόβο για μια χρεοκοπία σήμερα. Όμως, κάποιοι λένε ότι μπορούν να αποφευχθούν τα ίδια λάθη, ώστε η Ελλάδα να μην φτάσει στην πτώχευση. Το γενικό αποτέλεσμα της κρίσης της Αργεντινής ήταν να μειωθεί το Α.Ε.Π. της συνολικά 21%, η ανεργία ξεπέρασε το 23% και το ποσοστό της φτώχειας έφτασε το 57%⁵.

Τέλος, η πιο πρόσφατη κρίση είναι αυτή του 2007- 2008. Τα σημαντικότερα αίτια της οικονομικής κρίσης του 2007-2008 είναι (Κολλίντζας & Ψαλιδόπουλος, 2009):

- Δημιουργήθηκαν μεγάλες ανισορροπίες. Η Κίνα μέσω των εξαγωγών της στις Η.Π.Α. πέτυχε μεγάλη οικονομική ανάπτυξη. Με αποτέλεσμα η Κίνα να έχει μεγάλα πλεονάσματα, τα οποία τοποθέτησε σε ομόλογα των

⁴ <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=28469177>, 16/03/2016

⁵ <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26516&subid=2&pubid=28469177>, 16/03/2016

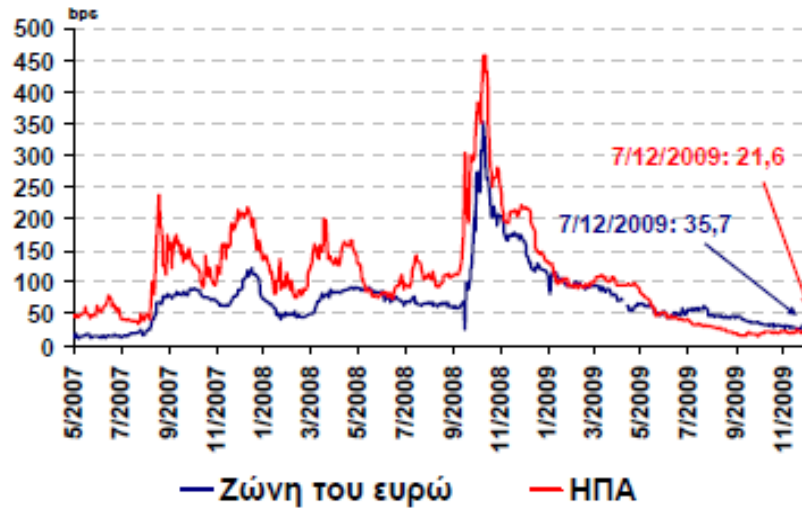
Η.Π.Α., που κράτησαν το δολάριο σε σχετικά υψηλά επίπεδα και αντίθετα τα επιτόκια δανεισμού στις Η.Π.Α. σε σχετικά χαμηλά επίπεδα.

- Υπήρχε μεγάλη πιστωτική επέκταση και μόχλευση. Υπήρχε μεγάλη πιστωτική επέκταση στις Η.Π.Α. και σε πολλές αναπτυγμένες χώρες ειδικά τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Η πιστωτική επέκταση αυτή προέρχονταν από την αύξηση της νομισματικής βάσης και την μεγάλη μόχλευση των πιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία άφησε το σύστημα εκτεθειμένο σε κινδύνους.
- Ασυμμετρική πληροφόρηση και Προβλήματα Εντολέα – Εντολοδόχου. Επειδή υπήρχε ασυμμετρική πληροφόρηση, οι εκδότες αναλάμβαναν μεγάλο κίνδυνο, ο οποίος δεν μπορούσε να τιμολογηθεί σωστά και φυσικά δεν μπορούσε να αντισταθμιστεί επαρκώς.
- Ρυθμιστικά κενά και ελλιπής εποπτεία. Το 1999 εμφανίστηκαν νέες αγορές, οι οποίες δεν ακολουθούσαν τους κανόνες λογιστικής και το κατάλληλο ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο, εξ' αιτίας της έντονης αποστροφής που υπήρχε.

Με την κρίση, οι τράπεζες έχασαν πολλά στοιχεία του ενεργητικού τους και επομένως μειώθηκαν τα κεφάλαια και η ρευστότητά τους. Το γεγονός αυτό ανάγκασε πολλές τράπεζες να ζητήσουν βραχυπρόθεσμα κεφάλαια στη διατραπεζική αγορά έτσι ώστε να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Σχεδιάγραμμα 4: Τριμηνιαία Επιτοκιακά Περιθώρια

Τριμηνιαία επιτοκιακά περιθώρια
(**Η.Π.Α:** TED spread ή 3m Eurodollar – 3m Tbill, **Ζώνη Ευρώ:** 3m Euribor – 3m Euro Area Tbilis)

Πηγή: Bloomberg

Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται η αυξομείωση στην πίεση που δέχτηκε η διατραπεζική αγορά στις Η.Π.Α. και την Ευρωζώνη. Οι μεταβλητές στο διάγραμμα είναι τα περιθώρια στις Η.Π.Α. και την Ευρωζώνη αντίστοιχα, ανάμεσα στο επιτόκιο με το οποίο δανείζεται μια τράπεζα για 3 μήνες από μια άλλη τράπεζα και το επιτόκιο με το οποίο δανείζεται το Δημόσιο για 3 μήνες. Συγκεκριμένα, για τις Η.Π.Α. το περιθώριο είναι μεταξύ του επιτοκίου των τρίμηνων καταθέσεων σε ευρώδολάρια και των τρίμηνων εντόκων γραμματίων του αμερικανικού δημοσίου (Γκίκας & Χαρδουβέλης, 2009).

1.6 Η Ελληνική Οικονομία

Το 2009, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης είκοσι από τα είκοσι επτά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρουσίασαν ελλείμματα πάνω από το ανώτατο όριο του 3% του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα, το δημοσιονομικό έλλειμμα από το 3,7% του ΑΕΠ το 2008 εκτινάχθηκε στο 12,7% το 2009 και η συνεχής μείωση του ΑΕΠ της οδήγησε την χώρα στο να παρουσιάσει υπερβολικά

μεγάλο έλλειμμα και να αντιμετωπίζει τον κίνδυνο πιθανής πτώχευσης (Αργείτης, 2012).

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και οι αρχηγοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγκάστηκαν να παρέχουν οικονομική βοήθεια στην Ελλάδα για να δημιουργήσουν έναν μηχανισμό οικονομικής σταθερότητας. Για να αντιμετωπίσει το έλλειμμα η Ελλάδα υιοθέτησε ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης του οικονομικού της συστήματος με τον έλεγχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου (Αργείτης, 2012).

Τα αίτια της κρίσης βρίσκονται κυρίως στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν στη χώρα μας. Τα διαρθρωτικά αυτά προβλήματα υπήρχαν πριν αναπτυχθεί η διεθνής οικονομική κρίση και έγιναν εντονότερα με την άφιξη της, αντί να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά από τις διάφορες πολιτικές που εφαρμόστηκαν στη χώρα μας (Μανούσου, 2011).

Η ελληνική οικονομία διακρίνεται από μακροοικονομικές ανισορροπίες, καθώς ο ρυθμός ανάπτυξης της χώρας επιβραδύνεται σταθερά και το ύψος του Δημόσιου χρέους της χώρας αυξάνεται. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης και δεν μπορεί να σημειωθεί ανάπτυξη στην οικονομία της (Μανούσου, 2011).

Ο παραγωγικός τομέας της Ελλάδας είναι αδύναμος, καθώς στηρίχθηκε σε τομείς όπως το εμπόριο, η ναυτιλία και ο τουρισμός, οι οποίοι δέχθηκαν διεθνώς ισχυρό πλήγμα. Επίσης, η πιστωτική επέκταση των ελληνικών τραπεζών δυσχεραίνει την κατάσταση, καθώς καθιστά το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας ιδιαίτερα ευάλωτο απέναντι στη διεθνή οικονομική κρίση (Βαρβαρέσος, 2009).

Ο δείκτης οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα μας παρουσίασε συνεχή και επιταχυνόμενη επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ, από 5,6% το 2003 σε 2,9% το 2008. Οι τιμές των προϊόντων έχουν αυξηθεί, τα νοικοκυριά έχουν υπερχρεωθεί και το ποσοστό ανεργίας συνεχώς αυξάνεται. Επιπλέον, παρατηρείται άνιση φορολογική επιβάρυνση των εισοδημάτων των εργαζομένων και των συνταξιούχων, γεγονός που δυσχεραίνει περισσότερο τα προβλήματα διαβίωσης που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες πολίτες (Ανδρεάδης, 2011).

Τα ελλείμματα, το δημόσιο χρέος και η άνιση κατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων αποτελούν τα κύρια αίτια της κρίσης. Στην Ελλάδα, η διεθνής

οικονομική κρίση έφερε στην επιφάνεια χρόνια προβλήματα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Η ελληνική οικονομία στηρίζεται κατά 50% στο δημόσιο και όπως προαναφέραμε, σε τέσσερις βασικούς κλάδους, στις τράπεζες, στη ναυτιλία, στην οικοδομή και στον τουρισμό. Όλοι αυτοί οι τομείς αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα και αυτή τη στιγμή η χώρα μας δεν παράγει έσοδα (Αργεΐτης, 2012).

1.7 Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Τα τελευταία 10 χρόνια περίπου, η χώρα μας έχει εισχωρήσει σε μια μεταβατική περίοδο και μια κρίσιμη καμπή της σύγχρονης ιστορίας της, αφού οι οικονομικές στρατηγικές οι οποίες ακολουθήθηκαν όλα αυτά τα χρόνια αλλά και τις προηγούμενες δεκαετίες, κατάφεραν να προκαλέσουν αρκετές φορές την χώρα μας να φτάσει στα πρόθυρα κήρυξης πτώχευσης για τέταρτη φορά στην ιστορία της από την ημέρα της δημιουργίας της σαν ελληνικό κράτος.

Στο παραπάνω γεγονός τεράστιο ρόλο έπαιξε και η εμφάνιση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης του 2007, η οποία σε συνδυασμό με τις προηγούμενες λανθασμένες οικονομικές στρατηγικές οδήγησε την χώρα μας σε τεράστια ζητήματα σε όλους τους οικονομικούς τομείς όπως είναι το ΑΕΠ, η ζήτηση, η απασχόληση, τα τεράστια ποσοστά ανεργίας που υπάρχουν σήμερα, οι τεράστιες αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου και όλων των αγαθών αλλά και οι πολλές απολύσεις και μειώσεις μισθών που χαρακτήρισαν τις επιχειρήσεις της χώρας μας τα τελευταία χρόνια σε συνδυασμό με το μεγάλο ποσοστό αυτών οι οποίες δεν κατάφεραν να επιβιώσουν από την κρίση και έτσι πτώχευσαν (Κυριακού, 2013).

Παρά το γεγονός αυτό, πάντως, η χώρα μας δεν έχει κηρύξει πτώχευση ακόμα σε σχέση με προηγούμενες παρόμοιες καταστάσεις, καθώς στην σημερινή εποχή αντίθετα με προηγούμενα έτη είναι μέλος της Ε.Ε. και έχει κοινό νόμισμα το ευρώ, κάτι το οποίο θα προκαλέσει τεράστιες επιπτώσεις σε περίπτωση που η χώρα μας πτωχεύσει καθώς θα προκληθεί ένα ντόμινο αλληλεπιδράσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη, επηρεάζοντας πρώτα από όλες τις χώρες που έχουν και αυτές τρομερά προβλήματα λόγω της οικονομικής κρίσης, χώρες δηλαδή όπως η Ισπανία, η Ιταλία και η Πορτογαλία.

Από την ώρα που η χώρα μας έχει επέλθει στην δίνη της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης, εξαιτίας των ασυλλόγιστων εξωτερικών δανεισμών που προηγήθηκαν όλα τα προηγούμενα χρόνια, η χώρα μας έχει στραφεί εκ νέου σε καινούριους εξωτερικούς δανεισμούς καθώς έχει υπογράψει μέχρι σήμερα δυο μνημόνευα με αποτέλεσμα να έχει εισέλθει στον συχνό έλεγχο του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου (Τσαχταρλή, 2012).

Το ΔΝΤ σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα συνθέτουν την Τρόικα, η οποία έχει την ευχέρεια πραγματοποίησης νεοφιλελεύθερων στρατηγικών με στόχο να επιλύσει διάφορα προβλήματα. Αυτή είναι και η λογική των μέτρων που έχουν ληφθεί με την υπογραφή των 2 Μνημονίων, τα οποία έχουν υπογραφεί από την Κυβέρνηση της χώρας μας από το 2011 μέχρι και σήμερα (Κυριακού, 2013).

Μερικά από τα πιο σημαντικά μέτρα των Μνημονίων αυτών, είναι η μεγάλη μείωση των μισθών των εργαζομένων, η ελάττωση των δημόσιων εξόδων, η ανοδική τάση των φόρων, η αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης αλλά και η γενικότερη σταθεροποίηση της οικονομίας της Ελλάδας που αποτελεί και τον βασικότερο στόχο των τελευταίων ετών.

Γενικότερα, η χώρα μας είναι στην δύσκολη αυτήν θέση μιας παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης για 1η φορά από την ώρα που έχει γίνει μέλος της Ε.Ε. Η παγκόσμια κοινότητα αντιμετωπίζει στην σύγχρονη εποχή την πιο ισχυρή χρηματοοικονομική ύφεση της εποχής μετά τον πόλεμο. Οι συνέπειες της συγκεκριμένης εξέλιξης σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο είναι ένα σύνολο εκρήξεων και συνεχών αλλαγών στις διεθνείς τιμές του πετρελαίου, των πρώτων υλών αλλά και των κύριων αγαθών.

Τα τελευταία χρόνια ο πληθωρισμός της Ε.Ε. έχει υπερδιπλασιαστεί και έχει δημιουργήσει τεράστια προβλήματα σε όλα τα κράτη όπως και στην χώρα μας καθώς έχει αποτελέσει ένα ιδιαίτερα σημαντικό κοινωνικό ζήτημα για όλα τα κράτη. Η ανεργία στην χώρα μας τα τελευταία χρόνια έχει καταρρίψει κάθε προηγούμενο ρεκόρ, φτάνοντας στο τέλος του 2013 να αγγίζει ακόμα και το 28%. Οι ρυθμοί ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν ελαττωθεί περισσότερο από 50% ενώ υφίσταται τεράστιος κλονισμός και μεγάλη ανασφάλεια σε όλους τους χρηματοοικονομικούς τομείς (Κατή, 2014).

Ένα άλλο τεράστιο πρόβλημα το οποίο αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια είναι η τεράστια ανοδική τάση που εντοπίζεται στον τομέα των επιτοκίων αλλά και στην δυσκολία των δανεισμών όπως επίσης και στη ανοδική τάση όλων των τιμών των εμπορευμάτων και των καυσίμων τα οποία έχουν προκαλέσει μεγάλη ακρίβεια και ελάττωση της αγοραστικής ισχύς των πολιτών. Ταυτόχρονα, με όλα τα παραπάνω έχει εντοπιστεί τεράστια πτωτική τάση και στις καταναλωτικές δαπάνες κάτι το οποίο έχει σαν αποτέλεσμα να υπάρχει ελάττωση των κύκλων της απασχόλησης αλλά και της ζήτησης.

Η γενικότερη κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Αμερική το 2007, προκάλεσε μια παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση η οποία εμφάνισε ραγδαία εξέλιξη και διαδόθηκε άμεσα σε αρκετές χώρες και κυρίως στην Ε.Ε., με αποτέλεσμα να εισέλθει και στην χώρα μας, επιφέροντας τεράστιες επιπτώσεις. Η κατάρρευση η οποία υπήρξε την περίοδο εκείνη στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, διαδόθηκε άμεσα και στις τράπεζες αλλά και στα χρηματιστήρια της Ε.Ε. αλλά και σε μερικά ασιατικά κράτη.

Το 2009, οι κυβερνήσεις πραγματοποίησαν μεγάλες προσπάθειες με βασικότερο στόχο να κατορθώσουν να εξασφαλίσουν τις τράπεζες οι οποίες κινδύνευαν από κατάρρευση και διαμέσου των συγκεκριμένων ενεργειών, προσπαθούσαν να προστατέψουν αλλά και να διασφαλίσουν σταθεροποίηση της οικονομίας. Οι παραπάνω ενέργειες, όμως, είχαν σαν συνέπεια το δημόσιο έλλειμμα των περισσότερων κρατών της Ε.Ε. να παρουσιάσει τριπλάσια αύξηση και το δημόσιο χρέος να παρουσιάσει με την σειρά του τεράστια ανοδική τάση.

Οι συγκεκριμένες κυβερνήσεις έφτασαν να είναι υπόλογες στις τράπεζες, που εν τέλει ωφελήθηκαν από τους πόρους τους οποίους είχαν την διάθεση τους με στόχο την εξασφάλιση τους. Οι ενέργειες που έγιναν μετατόπισαν τους κινδύνους από τον χρηματοοικονομικό κλάδο στον δημόσιο και ειδικότερα στα κρατικά ομόλογα. Για την επίλυση όλων αυτών των προβλημάτων, οι περισσότερες κυβερνήσεις της Ε.Ε. όπως και η δική μας, όπως έχουμε ήδη αναφέρει παραπάνω, ακολούθησαν στρατηγική μέτρων λιτότητας (Τσαχτσαρλή, 2012).

Τα μέτρα αυτά είχαν σαν κύριο σκοπό την ελάττωση των δημόσιων οφειλών και των ελλειμμάτων βάση των κατευθύνσεων αλλά και των αναγκών που παρουσίαζε το κάθε κράτος ξεχωριστά. Με λίγα λόγια, η σύγχρονη παγκόσμια

χρηματοοικονομική ύφεση άρχισε σαν κρίση ενυπόθηκων δανεισμών μεγάλου κινδύνου και εξελίχθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο σε ύφεση της αληθινής οικονομίας, που εξελίσσεται σε ολόκληρη την Ε.Ε. αλλά και στην χώρα μας εδώ και αρκετά χρόνια (Κυριακού, 2013).

Όπως, έχουμε ήδη προαναφέρει, όμως, η χρηματοοικονομική ύφεση στην χώρα μας, δεν προκλήθηκε μονάχα από το κακό παγκόσμιο κλίμα αλλά και από τις τακτικές και τις ενέργειες που ακολουθήθηκαν όλα τα προηγούμενα χρόνια, εμφανίζοντας τεράστια προβλήματα κυρίως διαθρωτικά. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, άλλωστε, πως από το 1975 και ύστερα, η χώρα μας ακολούθησε τακτική αλόγιστων εξωτερικών δανεισμών με επίπτωση την ραγδαία και μη ελεγχόμενη διόγκωση των οφειλών της προς τους δανειστές της. Κατά την διάρκεια του 1980 μέχρι και το 1993 το χρέος αυτό από 29% περίπου είχε ανέλθει στο 111,6% του ΑΕΠ.

Η χώρα μας, με τον τρόπο αυτόν, είχε αναπτύξει όλα κριτήρια, τα οποία προκάλεσαν σε μια οικονομική κατάρρευση δίχως να υπάρχει κάποια συγκεκριμένη εξάρτηση από την διεθνή χρηματοοικονομική ύφεση η οποία ξέσπασε την περίοδο εκείνη, το οποίο ήταν κάτι το οποίο απλά έφερε τα προβλήματα της χώρας μας στην επιφάνεια. Αυτός είναι και ο λόγος που σύμφωνα με μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί, η συγκεκριμένη ύφεση θα κρατήσει περισσότερο σε διάρκεια στην χώρα μας παρά στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

Τα αποτελέσματα και οι συνέπειες της συγκεκριμένης οικονομικής κρίσης έχουν αναφερθεί και παραπάνω, καθώς όπως είναι λογικό μια τέτοια ύφεση έχει την δυνατότητα να επηρεάσει σε τεράστιο βαθμό την ποιότητα ζωής των πολιτών της χώρας μας. Με το ξεκίνημα, λοιπόν, της συγκεκριμένης ύφεσης, οι πολίτες της χώρας μας δεν γνωρίζουν πόσο θα κρατήσει η εν λόγω κατάσταση αλλά και τον τρόπο με τον οποίο θα κατορθώσουμε να βγούμε από την συγκεκριμένη κατάσταση (Κυριακού, 2013).

Ένα άλλο αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι το γεγονός πως αρκετοί Έλληνες έχουν μετανάστευση λόγω της συγκεκριμένης κατάστασης, αλλά παράλληλα υπάρχουν και άλλοι πολίτες οι οποίοι σκέφτονται άμεσα να προβούν σε μια παρόμοια μετακίνηση. Γενικότερα, μια επίπτωση των οικονομικών κρίσεων είναι και η μετανάστευση η οποία πραγματοποιείται από τους πολίτες μιας χώρας η οποία έχει επέλθει στην δίνη μιας χρηματοοικονομικής ύφεσης (Τριανταφύλλου, 2013).

Αυτός είναι και ο λόγος που όπως δείχνουν έρευνες που έχουν γίνει, η συγκεκριμένη κατάσταση της χώρας μας θα προκαλέσει νέα μεταναστευτικά ρεύματα από την χώρα μας σε άλλα κράτη, όπως επίσης είναι πιθανό να επιφέρει μεγάλες επιρροές ακόμα και στη ροή μετανάστευσης που υφίσταται ήδη. Η οικονομική ύφεση, έχει την ευχέρεια να στρέψει τεράστιο ποσοστό πολιτών της χώρας μας, οι οποίοι δεν έχουν δουλειά, είτε έχουν χαμηλούς μισθούς, στην μετανάστευση σε διαφορετικά κράτη με βασικότερος στόχο την εύρεση καλύτερης ποιότητας ζωής αλλά και καλύτερες εργασιακές συνθήκες.

Η Ελλάδα, τις τελευταίες δεκαετίες είναι κράτος υποδοχής αρκετών διαφοροποιημένων μεταναστευτικών εθνικοτήτων, σαν μια ακόμη πιθανή συνέπεια της ύφεσης λογίζεται και η ελάττωση των καινούριων μεταναστευτικών εισχωρήσεων είτε και η ελάττωση του μεταναστευτικού αποθέματος της με στόχο τον επαναπατρισμό είτε την μετανάστευση σε κάποιο άλλο κράτος. Οι συνέπειες της κάθε οικονομικής ύφεσης στον τομέα της μετανάστευσης έχουν άμεση εξάρτηση από την ισχύ της ύφεσης αλλά και από την διάρκεια που αυτήν θα έχει (Κυριακού, 2013).

1.8 Η Ελλάδα στη δίνη μιας διεθνούς οικονομικής κρίσης

Ο Γενικός Χρηματιστηριακός Δείκτης των Αθηνών πλησίασε σε επίπεδο κάτω από τις 1.800 μονάδες, δηλαδή σε χαμηλότερα επίπεδα ακόμα και από αυτά του 1989, παρά τα κέρδη που παρουσίασαν οι ελληνικές τράπεζες αλλά και οι επιχειρήσεις. Η Ελλάδα παρουσίασε μεγάλες απώλειες της τάξεως των 24 δισ. ευρώ στο δεύτερο εξάμηνο του 2008, και συγκεκριμένα μέσα σε 24 μέρες.

Στην Ελλάδα εμφανίστηκαν οι μεγαλύτερες απώλειες βιομηχανικών παραγγελιών ύψους 10%, ενώ στη Γαλλία ήταν 7%. Αναλυτές προαναγγέλλουν τη μείωση των εξαγωγών, της κατανάλωσης αλλά και της παραγωγικής δραστηριότητας, ενώ οι κατασκευές παραμένουν στα ίδια επίπεδα. Απαισιόδοξες ήταν και οι προβλέψεις για τα ποσοστά της ανεργίας. Οι επιπτώσεις αυτές οδήγησαν στις αναθεωρήσεις όλων των κρατικών προϋπολογισμών με αποτέλεσμα οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής ένωσης ζήτησαν απαιτητικά τη χαλάρωση του Συμφώνου σταθερότητας,

με το να το προσαρμόσουν στις δυσμενείς συνθήκες, χωρίς όμως αυτό το αίτημα να γίνει ποτέ δεκτό.

Η Ελλάδα βρίσκεται στη δίνη μιας διεθνούς οικονομικής κρίσης, η διεθνής κοινότητα αντιμετωπίζει, σήμερα, την πιο μεγάλη οικονομική κρίση της μεταπολεμικής περιόδου. Ήταν εμφανή πια τα εξής γεγονότα:

- Εμφάνιση αύξησης του πληθωρισμού της ευρωζώνης
- Η ακρίβεια αποτέλεσε μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα για όλες τις χώρες
- Η ανεργία άγγιξε υψηλά ποσοστά
- Οι ρυθμοί ανάπτυξης της Ε.Ε. μειώθηκαν κατά 50%
- Η χρηματοοικονομική κρίση επηρέασε σημαντικά την Ευρώπη
- Χρηματοοικονομικοί οργανισμοί άρχιζαν να κλονίζονται.

Η οικονομία δεν αποτελεί μεμονωμένη υπόθεση αλλά είναι συνδεδεμένη με την ανθρώπινη φύση, με την πολιτική και με το τι θεωρείται ορθή συμπεριφορά. Η τρέχουσα οικονομική κρίση, δυστυχώς, έχει ξεπεράσει τα διαθέσιμα μέσα και είναι αρκετά δύσκολο να υπάρξει λύση από τις αγορές αλλά και από το κράτος ξεχωριστά.

Τα ουσιαστικά προβλήματα της κρίσης, τα οποία επηρέασαν και το σύνολο των πολιτών, είναι η δυσκολία δανειοδότησης, η απότομη άνοδος των επιτοκίων, η αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων και των καυσίμων, που είχαν σαν αποτέλεσμα και τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Παρουσιάστηκε πτώση των καταναλωτικών δαπανών και στη συνέχεια πτώση των κύκλων των εργασιών.

Η ελληνική οικονομία παγιδεύτηκε ανάμεσα στη δημοσιονομική κατάρρευση αλλά και την οικονομική ύφεση. Σύμφωνα με έρευνες της ΕΣΥΕ, τους πρώτους τρεις μήνες του 2009 χάθηκαν 70.000 θέσεις εργασίας και παράλληλα, ενώ δόθηκαν στις τράπεζες 28 δισ. ευρώ, η ρευστότητα δεν επηρέασε τις επιχειρήσεις.

Τα μέτρα της κυβέρνησης έχουν ως αποτέλεσμα να επιδεινώνουν την ύφεση και τη δημοσιονομική κρίση. Λογικό είναι ότι, αν το πρόβλημα της Ελλάδας μεγάλωνε και εξακολουθεί να αναπτύσσεται, τότε θα οδηγούσε προς την ίδια κατεύθυνση την Ισπανία, την Ιταλία αλλά και την Πορτογαλία, εξαιτίας του μηχανισμού μετάδοσης χρηματιστηριακών ιών. Μία τέτοια εμπειρία είχαμε στην Ανατολική Ευρώπη, αλλά και παλαιότερα στην Ασιατική κρίση, στην κρίση της Ρωσίας, του Μεξικού κ.λπ. Θα πρέπει να τονιστεί σε αυτό το σημείο ότι οι παράγοντες των αγορών υποστηρίζουν ότι, στην περίπτωση της Ελλάδας, η διαρκή

μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων δεν επαρκεί για να δοθεί τέλος στο πρόβλημα του χρέους.

1.9 Αίτια εμφάνισης και επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Η κρίση στη χώρα μας αναμένεται να έχει μεγαλύτερη διάρκεια από ότι σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης γιατί η δομή και τα προβλήματα δεν είναι μόνο διαφορετικά, αλλά διατηρούνται. Γίνονται μεγαλύτερα και οξύτερα, αντί να αμβλύνονται, κάτω και από τις συνθήκες εμφάνισης της διεθνούς κρίσης (Busch, 1985).

Η σημερινή κρίση ξεκίνησε από την συνύπαρξη των ακόλουθων τριών παραγόντων (INE- ΓΣΕΕ, 2008):

- Η φούσκα στις τιμές των ακινήτων σε περιοχές των ΗΠΑ διευκόλυνε την υπερκατανάλωση, με αποτέλεσμα την υπερθέρμανση της οικονομίας και την αύξηση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, όπως συμβαίνει σε παρόμοιες κρίσεις.
- Η εξάπλωση στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου, δηλαδή η ύπαρξη μιας πιστωτικής επέκτασης σε κατηγορίες νοικοκυριών, που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα έπρεπε να έχουν δανειοδοτηθεί. Οι τράπεζες δανειοδοτούσαν με μόνη εγγύηση την αναμενόμενη αύξηση στην τιμή της κατοικίας, ενώ διευκόλυναν τα νοικοκυριά με χαμηλά επιτόκια στα πρώτα χρόνια, τα οποία όμως αργότερα θα αναπροσαρμόζονταν. Δεν ήταν λίγες οι φορές που οι τράπεζες πλήρωναν το δάνειο του νοικοκυριού από άλλη τράπεζα γιατί το νοικοκυριό είχε πρόβλημα αποπληρωμής.
- Η δημιουργία και η μεταφορά του ρίσκου από τους ισολογισμούς των τραπεζών στους επενδυτές και στο κοινό μέσω τιτλοποιήσεων, οι οποίοι αγνοούσαν το ύψος του κινδύνου. Αυτή η κατάσταση επέτρεπε στις τράπεζες να δανείζουν σε μη φερέγγυους δανειολήπτες και να αποκτούν ρευστότητα για περισσότερες δανειοδοτήσεις, χωρίς να είναι αναγκαίο να βρουν νέους καταθέτες.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση δεν αποτελούσε ένα απρόσμενο φαινόμενο. Τα αίτια της συνδέονται με την μεταπολεμική συσσώρευση του κεφαλαίου στον ανεπτυγμένο καπιταλισμό και ιδιαίτερα τη «χρυσή εποχή» της συσσώρευσης του κεφαλαίου, την κρίση της δεκαετίας του '70, τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε η κρίση αυτή, την εμπειρία της «νεοφιλελεύθερης» περιόδου και ιδίως όταν και εντάθηκε το φαινόμενο της χρηματιστικοποίησης της καπιταλιστικής οικονομίας (Υπουργείο Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, 2010)

Η παραγωγική βάση της Ελληνικής οικονομίας είναι αδύναμη καθώς στηρίχθηκε, σε αντίθεση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε τομείς όπως η ναυτιλία, ο τουρισμός και η οικοδομή, οι οποίοι πλήττονται πρώτοι και με ιδιαίτερη ένταση από την κρίση. Οι τράπεζες λειτούργησαν με πρωτόγονους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό, οι οποίες μαζί με μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, είναι εκτεθειμένες πια στην διεθνή κρίση με την δημιουργία υψηλών κινδύνων, καθώς η κρίση αυτή απειλεί με ιδιαίτερη σφοδρότητα τις χώρες αυτές (Tsoulfidis, 2010).

Τα αίτια της κρίσης θα πρέπει να αναζητηθούν στα διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν, αλλά και στη διεθνή συγκυρία της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, που τα ανέδειξε με εντονότερο τρόπο. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της οικονομίας μας είναι η εμφάνιση διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την ύπαρξη της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν τα τελευταία χρόνια με την επιμονή στην άσκηση πολιτικών στη κατεύθυνση των αυτορρυθμιζόμενων αγορών (Μπούρας & Λυκούρας, 2011).

Επιπλέον, οι αιτίες της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης πρέπει να εντοπιστούν σε τρεις επιπλέον παράγοντες (INE-ΓΣΕΕ, 2008):

- Στις πολιτικές μείωσης των φορολογικών εσόδων, που ακολούθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις για πάνω από μια δεκαετία πριν την κρίση.
- Στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ήταν νεοφιλελεύθερη και απέκλειε τη στήριξη των δημόσιων οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Αντίθετα, υποχρέωνε τις κυβερνήσεις να παίρνουν δάνεια από τις εμπορικές τράπεζες και τις χρηματοπιστωτικές αγορές, με αποτέλεσμα αυτό να οδηγήσει στην εκτίναξη των επιτοκίων δανεισμού στη συγκυρία της κρίσης. Όταν οι χρηματαγορές δεν εμπιστευόντουσαν πια την ελληνική οικονομία, τα επιτόκια δανεισμού του Δημοσίου αυξήθηκαν κατά μεγάλο ποσοστό. Τον Φεβρουάριο του 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε την διαμόρφωση ενός πακέτου δανειακής στήριξης του ελληνικού Δημοσίου με την εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), με τον περιορισμό ότι η χώρα θα ακολουθούσε ένα αυστηρό πρόγραμμα περιστολής των δημόσιων δαπανών. Η κυβέρνηση έκανε στροφή στην μείωση των δαπανών του δημοσίου και στην περιστολή του κοινωνικού κράτους αλλά και με επιπλέον αύξηση των εσόδων κυρίως από έμμεσους φόρους (αύξηση Φόρου Προστιθέμενης Αξίας). Άφησε αμετάβλητες άλλες πηγές εσόδων ή δαπανών. Στις 23 Απριλίου του 2010, η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε την ενεργοποίηση του μηχανισμού δανειακής στήριξης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, εγκαινιάζοντας πολιτικές «συρρίκνωσης του κράτους» αναφορικά με την τοπική αυτοδιοίκηση, το ασφαλιστικό σύστημα και τις συντάξεις.

- Στην ύπαρξη του ευρώ που, πριν την εμφάνιση της κρίσης, έκανε εύκολη τη μεταφορά πόρων προς τις χώρες που αναπτύσσονταν γρηγορότερα. Αυτές οι κεφαλαιακές εισροές ισοσκελίζαν το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας, δηλαδή επέτρεπαν πριν την κρίση να διατηρηθεί ένα σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Με την απότομη εμφάνιση της κρίσης η δυνατότητα αυτή δεν υπήρχε πια, καθώς μειώθηκαν οι κεφαλαιακές εισροές.

Στο χρονικό διάστημα από 1996 έως το 2008, η Ελλάδα παρουσίασε αύξηση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος κατά 61%, η Ισπανία κατά 56% και η Ιρλανδία κατά 124%, σε αντίθεση με τις περισσότερο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Για την Γερμανία ήταν 19,5%, την Ιταλία 17,8% και για τη Γαλλία 30,8%. Οι χώρες που σημείωσαν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης κατέληξαν με ελλείμματα στις τρέχουσες συναλλαγές (INE-ΓΣΕΕ, 2008).

Τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης είναι διαφορετικά όχι μόνο μεταξύ των χωρών, όπου οι χώρες μέσης και χαμηλής ανάπτυξης πλήττονται περισσότερο σε σχέση με τις αναπτυγμένες χώρες, αλλά και στο εσωτερικό των χωρών, καθώς τα άτομα με χαμηλή εκπαίδευση να υφίστανται τις πλέον δυσμενείς επιπτώσεις σε σχέση με τα άτομα υψηλής εκπαίδευσης της μεσαίας και ανώτερης τάξης (Stiglitz, 2006).

Η οικονομική κρίση οδηγεί σε δυσάρεστες επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση εισοδήματος προκαλεί απώλειες στην ευημερία και ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια. Ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης, το διεθνές εμπόριο και η απασχόληση παρουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η διεθνής οικονομία (Marmot & Bell, 2009).

Η παρούσα κρίση κινεί σε μηδενικό ή και αρνητικό ρυθμό την ανάπτυξη στην παγκόσμια οικονομία, με εξαίρεση μερικές άλλες νέες βιομηχανικές χώρες. Σε παγκόσμια κλίμακα, η οικονομική κρίση θέτει σε καθεστώς ευπρόσβλητης εργασίας το ήμισυ σχεδόν των εργατών, οι οποίοι βρίσκονται σε κίνδυνο να χάσουν την εργασία τους και συνεπώς να βρεθούν σε κατάσταση εργασιακής ανασφάλειας. Από τα τέλη του 2008, η ανεργία άρχισε όλο και περισσότερο να αυξάνεται. Η κατάσταση αυτή απειλεί κυρίως τις χώρες με χαμηλή και μέση ανάπτυξης, καθώς και στο εσωτερικό των χωρών τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα, ενώ αποδεικνύει τρία βασικά προβλήματα:

- Την αύξηση των ανισοτήτων στο εσωτερικό των χωρών
- Τις δύσκολες συνθήκες κοινωνικής προστασίας και υγείας
- Τα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής και της οικολογικής υποβάθμισης.

1.10 Θεωρίες περί Ελληνικής Κρίσης

Το 2007 έχει πια χαρακτηριστεί ως η αρχή της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης, η οποία αποτέλεσε τη βαθύτερη από τη δεκαετία του 1930 και έχει αλλά και θα συνεχίσει να έχει εντονότερα και ευρύτερα αποτελέσματα. Έχει διαπιστωθεί πια ότι κατάφερε να μετασχηματίσει την πολιτική, αλλά και την κουλτούρα του κόσμου.

Και για αυτό το λόγο οι οικονομικές θεωρίες δεν μπορούν να ξεφύγουν από αυτή την αναμενόμενη αλλαγή και πρόκληση. Αποτελούν τους καθοδηγητές για να καταλάβουμε τις σκέψεις και τους λόγους δράσης των οικονομικών. Μας παρέχουν την δυνατότητα να αντιληφθούμε σχετικά με τον τρόπο που θα πρέπει να αντιδράσουμε για να αντιμετωπίσουμε τις κρίσεις και επιπλέον τα μεγάλα κοινωνικά κόστη.

1.10.1 Ορθόδοξες ερμηνείες

Οι Ορθόδοξες ερμηνείες υποδιαιρούνται σε τρεις (3) κατηγορίες. Σύμφωνα με την πρώτη ερμηνεία η ελληνική οικονομία εμφανίζει δύο σημαντικά προβλήματα:

- υπέρογκα δημοσιονομικά ελλείμματα, τα οποία καλύπτονταν με χρηματοδότηση μέσω εξωτερικού δανεισμού και
- φθίνουσα ανταγωνιστικότητα. Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται χαμηλή παραγωγικότητα, από υψηλούς μισθούς και έναν υπερδιογκωμένο δημόσιο τομέα. Το δημοσιονομικό έλλειμμα καλύπτεται με χρηματοδότηση από εξωτερικό δανεισμό και γίνεται εντονότερη η παρουσία του μετά την ένταξη στην ευρωζώνη και λόγω των χαμηλών επιτοκίων που προέκυψαν, με δυσάρεστα αποτελέσματα για το εξωτερικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Η κρίση παρουσιάστηκε και σε άλλες χώρες π.χ. στην Ιρλανδία το 2010, στην Πορτογαλία το 2011 κ.λπ. (Kollintzas, et al., 2012).

Η δεύτερη ορθόδοξη ερμηνεία προβάλλεται ιδιαίτερα από αγγλοσαξωνικούς κύκλους, είτε νεοφιλελεύθερους, (Feldstein, 2010), είτε νεοκεϋνσιανούς, (Krugman, 2012). Υποστηρίζει ότι η ελληνική κρίση επεκτάθηκε από την μη-βιώσιμη δομή της ΟΝΕ, η οποία δεν πληροί καμία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις π.χ. δημοσιονομική ενοποίηση, υψηλή κινητικότητα παραγωγικών συντελεστών, δομική σύγκλιση των οικονομιών της, με αποτέλεσμα τα μέλη της να οδηγούνται στην καταστροφή. Οι υποστηρικτές αυτής της άποψης θεωρούν ότι δεν μπορεί να υπάρξει η πολιτική δύναμη που θα κάνει την ΕΕ ένα ευρωπαϊκό ομοίωμα των ΗΠΑ ενώ οι αντίπαλοι τους θεωρούν ότι αυτό είναι εφικτό.

Η τρίτη ορθόδοξη ερμηνεία υποστηρίζεται και εκφράζεται από κεινσιανούς ή μετακεινσιανούς κύκλους. Συμφωνούν με την ευρωπαϊκή ενοποίηση και την ONE αλλά έχουν ενδοιασμούς με ενέργειές της καθώς τις θεωρούν λανθασμένα νεοφιλελεύθερα δημιουργήματα, όπως αναφέρουν οι (De Grauwe, 2010) και (Lane, 2012). Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι η Ελληνική κρίση έχει εθνικές ρίζες και επιδεινώνεται από την νεοφιλελεύθερη δομή της ONE. Η αναδιάρθρωση της ONE, με τραπεζική και δημοσιονομική ενοποίηση, θα την μετατρέψει σε ένα ευρωπαϊκό πρότυπο αντίστοιχο των ΗΠΑ. Καταλήγει όπως και η προηγούμενη ερμηνεία αλλά με το εντελώς αντίθετο συμπέρασμα: ότι η έκβαση βασίζεται στην πολιτική βούληση.

Τα αίτια της Ελληνικής κρίσης χωρίζονται σε (Nelson, et al., 2011):

- εσωτερικά αίτια: άκαμπτες αγορές εργασίας και προϊόντων, μη φιλικό προς την επιχειρηματικότητα θεσμικό περιβάλλον, διαφθορά και πελατειακές σχέσεις, υπερβολικές δημόσιες δαπάνες, αδύναμο φοροεισπρακτικό μηχανισμό, υψηλούς μισθούς, φθίνουσα ανταγωνιστικότητα κ.λπ.
- εξωτερικά αίτια: επιπτώσεις της παγκόσμιας κρίσης του 2007-2008, αδυναμίες της ONE κ.λπ.

1.10.2 Ετερόδοξες ερμηνείες

Οι Ετερόδοξες ερμηνείες παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές σε σχέση με τις Ορθόδοξες ερμηνείες:

- Υποστηρίζουν ότι το καπιταλιστικό σύστημα δεν αποτελεί έναν τέλειο μηχανισμό αλλά είναι επιρρεπές σε κρίσεις. Τονίζουν και δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη δομή του παγκόσμιου καπιταλισμού και στην οικονομική κρίση του 2007-2008.
- Καταδικάζουν την νεοφιλελεύθερη κυριαρχία και παρουσία τις τελευταίες δεκαετίες. Την θεωρούν ως αναπόφευκτο αίτιο των σημερινών προβλημάτων.
- Αποδοκιμάζουν την νεοφιλελεύθερη εμφάνιση της ONE και προτείνουν την αναδιοργάνωση της ή ακόμα και την διάλυση της.

Οι Ετερόδοξες ερμηνείες, αν και αναγνωρίζουν ελαττώματα του καπιταλισμού, δεν τα θίγουν αλλά εστιάζουν την προσοχή τους στην αλλαγή δομών εντός του συστήματος. Επιπλέον, υποστηρίζουν θερμά την απομάκρυνση του νεοφιλελευθερισμού και την εμφάνιση λιγότερο βάρβαρων μορφών καπιταλιστικής διαχείρισης.

Αρκετές από αυτές τις ερμηνείες αναφέρονται στη Μαρξιστική Πολιτική Οικονομία αλλά ταυτόχρονα, όμως, συνδέονται στενά με κεϋνσιανές και μετα-κεϋνσιανές θεωρίες. Οι βασικοί λόγοι που διαχωρίζουν τις Ετερόδοξες ερμηνείες από την Μαρξιστική θεωρία είναι οι εξής:

- Το ποσοστό κέρδους, το οποίο αποτελεί μαρξιστική μεταβλητή, είναι ένα παράγωγο μέγεθος ή δεν είναι καθόλου εμφανής η παρουσία του. Αντίθετα, στη θέση του εμφανίζεται κάποιο κεϋνσιανό υπόδειγμα έλλειψης ενεργούς ζήτησης και νεο-μερκαντιλιστικών χρηματοοικονομικών και εμπορικών σχέσεων.
- Ορισμένες Ετερόδοξες ερμηνείες δεν αναφέρονται σε υπέρβαση του καπιταλισμού αλλά περιορίζονται και υποστηρίζουν έντονα ηπιότερες μορφές διαχείρισης του καπιταλισμού.

Οι πιο γνωστές Ετερόδοξες ερμηνείες βασίζονται στην θεωρία της «χρηματιστικοποίησης», που υποστηρίζει ότι ο σύγχρονος καπιταλισμός έχει αλλάξει δραστικά επειδή το χρηματικό κεφάλαιο είναι εντονότερο από τις άλλες καπιταλιστικές δραστηριότητες, δηλαδή του παραγωγικού και του εμπορικού κεφαλαίου. Η άποψη αυτή υιοθετήθηκε, τόσο από μετα-κεϋνσιανές θεωρίες (Stockhammer, 2004), όσο και από αρκετούς μαρξιστές (Lapavitsas, 2008).

Οι Ετερόδοξες ερμηνείες της «χρηματιστικοποίησης» δίνουν μία ασθενή δομική ερμηνεία της ελληνικής κρίσης, η οποία περιορίζεται στην παρουσία της κυκλοφορίας, και δεν μπορούν να δουν τις βαθιές δομικές ρίζες της στην παρουσία της παραγωγής.

1.10.3 Μαρξιστικές ερμηνείες

Σε αυτή την περίπτωση παρουσιάζεται μια αρκετά ισχυρή δομική ερμηνεία της ελληνικής κρίσης, επηρεασμένη από τη σφαίρα της παραγωγής και τονίζει δύο

βασικές δομικές διαστάσεις, την εσωτερική και την εξωτερική (ΟΜΕ, 2013).

Συγκεκριμένα:

- Η εσωτερική διάσταση δίνει ιδιαίτερη σημασία στην κρίση υπερσυσσώρευσης του ελληνικού καπιταλισμού που εκδηλώθηκε το 2007-2008. Η κατάσταση αυτή εκδηλώθηκε από την πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους (Maniatis & Passas, 2013), εξαιτίας της αύξησης της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου δηλαδή του εκτοπισμού της ζωντανής εργασίας από τα μηχανήματα. Η κερδοφορία με πτωτική τάση δημιουργεί συσσώρευση κεφαλαίου που αδυνατεί να επενδυθεί κερδοφόρα (υπερσυσσώρευση). Η μοναδική λύση είναι η καταστροφή αυτών των κεφαλαίων δηλαδή η παρουσία απαξίωσης, που όμως είναι ιδιαίτερα επώδυνη. Δηλαδή η παγκόσμια κρίση του 2007-2008 είναι μία κρίση a la Marx.
- Η εξωτερική διάσταση αναφέρεται στη θέση του ελληνικού καπιταλισμού και ιδιαίτερα στις δυσκολίες που επωμίζεται από την υποδεέστερη θέση του στην ευρωπαϊκή ιμπεριαλιστική ενοποίηση και οι οποίες επιδεινώνουν επιπλέον την εσωτερική του κρίση. Σε αυτή την περίπτωση, υπάρχει ένας ανταγωνισμός ανάμεσα στο ελληνικό κεφάλαιο με τα ευρωπαϊκά κεφάλαια, τα οποία διακρίνονται για την υψηλότερη εργατική παραγωγικότητα, με αποτέλεσμα να υφίσταται οικονομική εκμετάλλευση σε ιμπεριαλιστικό επίπεδο από αυτά. Η ιεραρχική δομή της ΕΕ ευνοεί περισσότερο το ευρω-κέντρο και όχι την ευρω-περιφέρεια (Mavroudeas, 2013)

Σύμφωνα με τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι οι Μαρξιστικές θεωρίες ξεκινούν πρώτα από την επεξήγηση και την επιρροή της παραγωγής και στη συνέχεια δίνουν εξηγήσεις πως οι κρισιακές τάσεις εκφράζονται από την πλευρά της κυκλοφορίας και ιδιαίτερα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Εντοπίζουν την αιτία εμφάνισης του ελληνικού προβλήματος στην παραγωγική δομή της οικονομίας και την σχέση της με τις αντίστοιχες παραγωγικές δομές των άλλων οικονομιών της ΕΕ. Οι Ετερόδοξες ερμηνείες το παραγωγικό πρόβλημα της χώρας θεωρούν ότι γίνεται εμφανές μόνο μετά τις νομισματικές σχέσεις και παρουσιάζεται απλά ως πρόβλημα ανταγωνιστικότητας. Η βάση των προβλημάτων της χώρας είναι ακριβώς το ότι η σημερινή παραγωγική δομή της είναι μη βιώσιμη. Τελικά, οι Μαρξιστικές αναλύσεις

θεωρούνται ότι είναι πλησιέστερες στην σωστή επεξήγηση των διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας (Mavroudeas, 2013).

Μια πρόταση διεξόδου που υποστηρίζεται από ορισμένες πλευρές (ΟΜΕ, 2013) βασίζεται στην θεώρηση αυτή. Συγκεκριμένα, προτείνεται η απομάκρυνση και αποδέσμευση της Ελλάδας από την ΕΕ, καθώς θα ξαναδώσει στη χώρα τα αναγκαία εργαλεία οικονομικής πολιτικής, για παράδειγμα εμπορική, συναλλαγματική, νομισματική, βιομηχανική, δημοσιονομική κ.λπ.. Όμως, για να πραγματοποιηθεί μία τέτοια στρατηγική θα πρέπει να ακολουθηθούν οι παρακάτω μεσοπρόθεσμοι και μεσοπρόθεσμοι άξονες πολιτικής:

- Επίτευξη του ελέγχου της διολίσθησης της ισοτιμίας του νομίσματος, δίνοντας την δυνατότητα διευκόλυνσης της ανταγωνιστικότητας, και ελέγχου των τιμών για να μην εμφανιστούν μη δικαιολογημένες πληθωριστικές αυξήσεις.
- Επικράτηση συστήματος προοδευτικής φορολογίας, έτσι ώστε να γίνει πιο εύκολη η εξεύρεση πόρων από την φορολόγηση του εισοδήματος, αλλά και η ύπαρξη της πάταξης της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής.
- Καθιέρωση στάσης πληρωμών, καθώς θα πραγματοποιηθεί η απαλλαγή από εξωτερικό χρέος.
- Αναγκαία καθιέρωση ελέγχων στην κίνηση των κεφαλαίων με αποτέλεσμα την αποτροπή της φυγής τους προς το εξωτερικό.
- Πραγματοποίηση της κοινωνικοποίησης αλλά και της εθνικοποίησης του τραπεζικού συστήματος για να μπορέσει να επιβιώσει και να χρησιμοποιηθεί για την χρηματοδότηση της οικονομίας.

Θα πρέπει, όμως, να τονιστεί σε αυτή την περίπτωση ότι το πιο σημαντικό στοιχείο της πρότασης είναι ότι η οικονομία θα πρέπει να στηριχθεί σε σοσιαλιστική βάση δηλαδή με τον έλεγχο π.χ. των στρατηγικών οικονομικών κλάδων.

1.11 Το αποτέλεσμα και η αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση οδηγεί σε ανεργία και τελικά σε φτώχεια, που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό πράγμα που αποτελεί πηγή για διάφορες ψυχικές διαταραχές. Η ανεργία σχετίζεται με αύξηση της ημερήσιας κατανάλωσης αλκοόλ,

στην ενδοοικογενειακή βία, αύξηση στις αυτοκτονίες αλλά και μείωση των θανάτων από τροχαία κατά 1,4%. Ειδικότερα, η φτώχεια σχετίζεται με την εμφάνιση ασθενειών γιατί οι άνθρωποι αναγκάζονται να διαβιώνουν σε αρκετά υποβαθμισμένο περιβάλλον, να τρέφονται με δυσκολία και να εργάζονται σε ανθυγιεινά περιβάλλοντα (Λιαρόπουλος, 2010).

Τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης ήταν ήδη ορατά από το 2008. Συγκεκριμένα, οι καθαρές συνολικές επενδύσεις υποχώρησαν στο 8% του ΑΕΠ, δηλαδή κατά 4,5 εκατοστιαίες μονάδες περίπου έναντι του 2007. Αυτό αποκαλύπτει τη μείωση των εισοδημάτων και την αναβολή της πραγματοποίησης των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα, ενόψει της μείωσης της ζήτησης που επικρατεί στην οικονομική κρίση. Επίσης, η μείωση των επενδύσεων οδηγεί σε δυσκολίες πρόσβασης, που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στον δανεισμό. Μέχρι τα μέσα του 2009, όταν εμφανίστηκε η κρίση των τραπεζών, όλες οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων χωρών χρηματοδότησαν τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αλλά αυτό οδήγησε στη μεγάλη διόγκωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους. Στην Ελλάδα δόθηκαν συνολικά 28 δισ. ευρώ για να στηριχθεί το τραπεζικό σύστημα. Με λίγα λόγια, εξαιτίας της κρίσης ένα μέρος του ιδιωτικού χρέους μετατράπηκε σε δημόσιο (Savas, 2012).

Δημιουργήθηκε ένα σημαντικό ερώτημα για το πως οι υπεύθυνοι για την κρίση θα πληρώσουν χωρίς να εμφανιστούν απώλειες στο παραγόμενο προϊόν (ΑΕΠ), και ιδιαίτερα σε συνθήκες ελεύθερης οικονομίας της αγοράς. Σε αυτό το γεγονός, η νομισματική πολιτική ήταν λογικό να αντιδράσει με τους εξής δύο τρόπους: μειώνοντας τα επιτόκια και παρέχοντας ευκολίες ρευστότητας στο σύστημα. Δόθηκαν δισεκατομμύρια ευρώ, δολάρια, στερλίνες και γιέν από τις κεντρικές τράπεζες για την παροχή ρευστότητας στην αγορά, αφού οι εμπορικές τράπεζες ήταν απρόθυμες να διευκολύνουν, η μια την άλλη, με δάνεια. Τα επιτόκια στους δείκτες Euribor και Libor ήταν σταθερά, σε αρκετά υψηλά επίπεδα, δίνοντας βάση την έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των τραπεζών. Επιπλέον, τα χρηματιστήρια του πλανήτη αντιμετώπισαν μεγάλες απώλειες το 2008, αγγίζοντας ή και ξεπερνώντας το ποσοστό του 50% (Κουφάρης, 2010).

Αν και οι νομισματικές αρχές πραγματοποίησαν επανειλημμένες παρεμβάσεις, η ομαλότητα στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου ήταν δύσκολη και

αρκετά αργή. Έγινε πια συνειδητό ότι η παρέμβαση των κυβερνήσεων, μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής, ήταν απολύτως απαραίτητη. Διεθνείς οργανισμοί, π.χ. ΟΟΣΑ και ΔΝΤ, πρότειναν να στηριχθεί η οικονομία μέσω της υιοθέτησης «δημοσιονομικών πακέτων» έτσι ώστε να στηριχθεί η οικονομική δραστηριότητα. Παραδείγματα δημοσιονομικών πακέτων που υιοθετήθηκαν από οικονομίες ήταν των Η.Π.Α., της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιαπωνίας, και της Κίνας (Μακατσίακος, 2010).

Τα «δημοσιονομικά πακέτα» (Μπακατσίακος, 2010) περιλαμβάνουν μέτρα όπως:

- εξασφάλιση σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος
- τόνωση της εσωτερικής ζήτησης με την ενίσχυση των δημόσιων δαπανών
- μείωση της φορολογίας.

Αν και ενδείκνυται η χρήση της νομισματικής πολιτικής σε τέτοιες καταστάσεις, επικρατεί η άποψη για τη χρήση της δημοσιονομικής πολιτικής. Παρόλα αυτά, όμως, εμφανίζονται δύο σημαντικές απόψεις για τον προσανατολισμό και το μέγεθος των δημοσιονομικών παρεμβάσεων. Η πρώτη σκέψη είναι ότι οι εκτεταμένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις αποτελούν τη μόνη λύση για να αποφύγουμε μια παρατεταμένη ύφεση, αλλά παραμένει ο κίνδυνος ότι οι κυβερνήσεις θα δράσουν πολύ αργά και σε μικρό ποσοστό. Η δεύτερη σκέψη είναι ότι δεν μπορεί να επικρατήσει μια γενική συνταγή για όλα τα κράτη, αλλά και σε κάθε περίπτωση οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις θα πρέπει να είναι έγκαιρες, έτσι ώστε να μη θέτουν σε κίνδυνο τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών.

Για να ασκηθεί επεκτατική πολιτική είναι αναγκαία η ύπαρξη κατάλληλων περιθωρίων δημοσιονομικής ευελιξίας. Είναι σημαντικό να αναφερθούμε στο γεγονός ότι εκτεταμένες δημοσιονομικές παρεμβάσεις σε χώρες, όπως π.χ. η Ελλάδα, με την ήδη νομοθετική μείωση των φορολογικών συντελεστών, θα δημιουργούσαν αύξηση του χρέους και του δημοσιονομικού ελλείμματος με αρνητικές μακροπρόθεσμες συνέπειες. Σύμφωνα με τα σημερινά επίπεδα χρέους και ελλείμματος, η αύξηση των περιθωρίων των ελληνικών ομολόγων έναντι των γερμανικών δεν βοηθά τον κρατικό προϋπολογισμό και την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους. Αν οι δημόσιες δαπάνες είναι αρκετά υψηλές, ως ποσοστό του ΑΕΠ, το πιθανότερο είναι να δημιουργήσει

αρκετά προβλήματα στην οικονομία. Αυτό που αποτελεί ελπιδοφόρο για την έξοδο της Ελλάδας από την κρίση είναι η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, με την μόνη προϋπόθεση, την ύπαρξη επενδυτικών σχεδίων με άμεσα αποτελέσματα. Το χρονικό διάστημα λήψης της απόφασης για τη χρηματοδότηση ενός συγκεκριμένου έργου υποδομής μέχρι την απόκτηση των σχετικών κονδυλίων είναι τέτοιο που δεν θα συμβάλλει στην άμεση αντιμετώπιση της κρίσης, αλλά αντιθέτως θα ενεργήσει κατά πάσα πιθανότητα πληθωριστικά σε μια άλλη φάση του οικονομικού κύκλου (Μακατσίακος, 2010) .

Παράλληλα, αν η επιλογή για τις δημόσιες επενδύσεις γίνεται βιαστικά με κριτήριο τις προτιμήσεις ισχυρών πολιτικών παραγόντων, τότε μπορεί να υπάρχει σοβαρός κίνδυνος ως προς τα αποτελέσματα για την κοινωνία. Στην Ελλάδα, οι επενδύσεις, που ήδη έχουν εγκριθεί και συνδέονται με την πραγματοποίηση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Συμπράξεων Ιδιωτικού και Δημόσιου Δημοσίου Τομέα, αποτελούν ικανή αντιμετώπιση των προβλημάτων. Παρόλα αυτά, η διόγκωση τους μπορεί να υποβαθμίσει το επίπεδο απορροφητικότητας των κοινοτικών πόρων και την ποιότητα των δημοσίων δαπανών (Μακατσίακος, 2010) .

Οι κυβερνήσεις, όπως και η Ελλάδα, που έχουν ελάχιστα περιθώρια δημοσιονομικής ευελιξίας, ίσως κριθεί αναγκαίο να είναι περισσότερο εφευρετικές και καινοτόμες στους τρόπους αντιμετώπισης των συνεπειών της κρίσης. Πιθανόν, η κρίση να σταθεί αφορμή για την πραγματοποίηση σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όλες οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις δεν είναι τόσο εύκολο να επιτευχθούν σε μια κατάσταση οικονομικής κρίσης, εξαιτίας της επικράτησης της άποψης ότι δεν υπάρχουν τα απαραίτητα δημοσιονομικά περιθώρια για να αποζημιωθούν εκείνοι οι οποίοι νιώθουν ότι θίγονται από αυτές. Όμως, άλλες μεταρρυθμίσεις έχουν περισσότερες πιθανότητες να επιτευχθούν γιατί η ανάγκη για το «κοινό καλό», το οποίο γίνεται αντιληπτό ευκολότερα σε περιβάλλον κρίσης και περισσότερο πειστικό, μειώνονται οι συντεχνιακές αντιδράσεις (European Commission, 2009) .

1.12 Προτάσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

Η παγκόσμια οικονομία αντιμετωπίζει ένα αμείλικτο πρόβλημα, μια μεγάλη σε ένταση οικονομική κρίση. Αν και εμφανίστηκε αρχικά στις Ηνωμένες Πολιτείες με επίκεντρο τις τραπεζικές ανασφάλειες και ειδικότερα την αβέβαιη εξυπηρέτηση των στεγαστικών δανείων, το αποτέλεσμα ήταν να μεταδοθεί σαν ανεξέλεγκτος ιός και σε άλλες χώρες και σύντομα έλαβε διαστάσεις επιδημίας (Ματσάγγανος, 2010).

Συγκεκριμένα, η χρηματοπιστωτική κρίση εμφανίστηκε με γρήγορο ρυθμό στις αναπτυγμένες χώρες και μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα σε ολόκληρο τον κόσμο, φυσικά με επίπονες και δραματικές επιπτώσεις στις τράπεζες και τις επιχειρήσεις. Σύμφωνα με απόψεις του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου, η κρίση παρουσιάζεται στην πραγματική οικονομία, με εμφανή αποτέλεσμα την πτώση της απασχόλησης και την ύφεση. Θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι η αντίδραση των χωρών ήταν άμεση για τη λήψη μέτρων με σκοπό την αντιμετώπιση της κρίσης. Η λήψη των μέτρων ήταν διαφορετική από χώρα σε χώρα. Είχαν συγκεκριμένους στόχους, όπως την επίλυση και τη βελτίωση της ρευστότητας, την κινητοποίηση των επενδύσεων, με στόχο τη συγκράτηση της απασχόλησης και την αναθέρμανση της οικονομίας (European Commission, 2009).

Το Δεκέμβριο του 2008, κατατέθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το σχέδιο για την αντιμετώπιση της κρίσης αλλά και για τη στήριξη της οικονομίας. Τα χαρακτηριστικά αυτού του σχεδίου ήταν η επίτευξη κοινών στρατηγικών και η πραγματοποίηση των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μακροπρόθεσμο διάστημα. Στόχος είναι η τόνωση της αγοράς και η λήψη μέτρων για τη στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης. Τρόποι αντιμετώπισης της κρίσης είναι οι εξής: η παρουσία ρευστότητας στην οικονομία με αποτέλεσμα την τόνωση της ζήτησης αλλά και την ενίσχυση των επενδύσεων, έτσι ώστε το τελικό αποτέλεσμα να είναι η στήριξη της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Έχοντας, φυσικά, ως βάση τους όρους του Συμφώνου Σταθερότητας, το οποίο δίνει έμφαση στη νομισματική σταθερότητα και τη δημοσιονομική πειθαρχία (European Commission, 2009).

Η κρίση στην Ελλάδα έχει οδηγήσει μια κρίση εμπιστοσύνης στην ευρωζώνη και για αυτό το λόγο γίνεται περιορισμός με αυστηρά μέτρα μείωσης των ελλειμμάτων στην Ελλάδα, όπου αποτελεί τη βάση της δημοσιονομικής φάσης της ευρωπαϊκής κρίσης. Κανείς δεν γνωρίζει, αλλά ούτε μπορεί να προβλέψει με

βεβαιότητα τη χρονική διάρκεια της εγχώριας κρίσης. Είναι πλέον γνωστό ότι η κρίση της ελληνικής οικονομίας σχετίζεται, κατά κάποιον τρόπο, με την κρίση της στρατηγικής του ευρώ. Οι οικονομικές εξελίξεις στις διεθνείς χρηματαγορές «τραυμάτισαν» τον κεντρικό πυρήνα του ευρώ με αποτέλεσμα την εμφάνιση της κρίσης στις στρατηγικές εξουσίες που συσχετίζονται με αυτό. Ήταν λογικό, οι χώρες που εμφάνιζαν διαφορετικά ποσοστά ανάπτυξης κάτω από την ύπαρξη του ίδιου νομίσματος να οδηγήσει σε διαφορετικούς ρυθμούς κερδοφορίας και μεγέθυνσης (Βαγιανός, Βέττας και Μεγήρ, 2010) .

Παρουσιάζεται μια σχετική ταχεία ανάπτυξη στις χώρες της «περιφέρειας» και μια στασιμότητα του «κέντρου». Επιπλέον, παράλληλα με τους αρκετά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, που πραγματοποιήθηκαν στις πρώτες, παρουσιάστηκαν δύο επιπλέον γεγονότα, η εισροή ξένων αποταμιεύσεων και η ραγδαία μείωση στο κόστος του εγχώριου δανεισμού, με αποτέλεσμα την παρουσία σταθερών πλεονασμάτων στο ισοζύγιο των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Η κρίση αντιμετωπίζεται πλέον ως η αιτία και η αφορμή για την στήριξη των νεοφιλελεύθερων στρατηγικών, που έχουν σχέση με το σχέδιο του ευρώ.

Σαν πρώτη κίνηση η αποπληρωμή του χρέους προϋποθέτει τη μείωση του ελλείμματος, ενώ θα ήταν σημαντικό να τονιστεί ότι το μέρος του ελλείμματος, που δεν αποτελείται από τις πληρωμές των τόκων, εμφανίζεται με την ονομασία πρωτογενές έλλειμμα. Επιπλέον, το μηδενικό πρωτογενές έλλειμμα αναφέρεται στο ότι η κυβέρνηση δεν εμφανίζει καινούργιο χρέος σ' αυτό, που ήδη έχουν κληρονομήσει από παλαιότερες κυβερνήσεις. Αντίθετα, πρωτογενές έλλειμμα με θετικό πρόσημο προσδιορίζει ότι η κυβέρνηση παρουσιάζει νέο χρέος. Στην Ελλάδα, συγκεκριμένα το 2009, το πρωτογενές έλλειμμα πλησίασε περίπου το 9%. Είναι λογικό ότι πρωτογενές έλλειμμα που πλησιάζει αυτό το ποσοστό, η αποπληρωμή του χρέους είναι ανέφικτη. Αν η κυβέρνηση δεν δημιουργεί νέο χρέος κάθε χρόνο (πρωτογενές χρέος), τότε θα μπορέσει να αποπληρώσει το χρέος. Θα ήταν βασικό και θετικό βήμα για την κυβέρνηση να δημιουργήσει πρωτογενές πλεόνασμα. Συγκεκριμένα, αν το πρωτογενές πλεόνασμα ξεπερνά τις πληρωμές των τόκων του χρέους, τότε το συνολικό έλλειμμα θα παρουσιάζει αρνητικό πρόσημο και το χρέος φυσικά θα μειωθεί. Αν, όμως, το πρωτογενές πλεόνασμα είναι ίσο με τις πληρωμές των τόκων του χρέους, τότε το έλλειμμα μηδενίζεται και το χρέος παραμένει σταθερό (Ματσάγγανος, 2010) .

Επιθυμητά αποτελέσματα μπορούν να επιτευχθούν και με μηδενικό ή ελάχιστα θετικό έλλειμμα. Συγκεκριμένα, αν το ΑΕΠ της Ελλάδας διπλασιαζόταν σε σύντομο χρονικό διάστημα, χωρίς αλλαγές στο δημόσιο χρέος, τότε στην Ελλάδα θα παρουσίαζε μικρότερο πρόβλημα χρέους. Η ελληνική οικονομία μπορεί να πραγματοποιήσει, αλλά και να διατηρήσει σε υψηλούς ρυθμούς την ανάπτυξη του ΑΕΠ, μόνο αν αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας αποτελεί σημαντική σημασία εξαιτίας του μεγάλου εξωτερικού χρέους της Ελλάδας (Cabral, 2010).

Μία οικονομία μπορεί να απαλλαγεί από το εξωτερικό της χρέος όταν οι εξαγωγές είναι μεγαλύτερες από τις εισαγωγές. Η Ελλάδα παρουσιάζει περισσότερες εισαγωγές από τις εξαγωγές και για αυτό απαιτείται μεγαλύτερη αύξηση της ανταγωνιστικότητας, έτσι ώστε οι εξαγωγές να υπερκεράσουν τις εισαγωγές. Αντιμετωπίζει τα εξής προβλήματα, όπως ύπαρξη μεγάλου ελλείμματος, υψηλού χρέους και χαμηλή ανταγωνιστικότητα. Η ύπαρξη αυτών των παραγόντων αποτελεί η αιτία ότι η ελληνική οικονομία μπορεί να πραγματοποιεί δάνεια με υψηλά επιτόκια στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

2.1 Τράπεζα

Τράπεζα είναι οικονομική επιχείρηση που θεωρείται ως ο μεσάζοντας μεταξύ κεφαλαιούχων, που ζητούν να επενδύσουν κεφάλαια και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη δανεισμού για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους (Κιοχος & Παπανικολάου, 2000).

Τράπεζα είναι μια επιχείρηση, η οποία ασχολείται με πιστωτικές και χρηματικές αλλαγές. Οι δυνατότητες που έχει είναι να δέχεται καταθέσεις, να χορηγεί δάνεια, να διαχειρίζεται αξιόγραφα και να αναλαμβάνει την πληρωμή για λογαριασμό του πελάτη. Τα κέρδη της τράπεζας βασίζονται στη διαφορά ανάμεσα στο επιτόκιο δανεισμού και στο επιτόκιο καταθέσεων.

Υπάρχουν πολλές κατηγορίες τραπεζών, οι πιο σημαντικές είναι οι κεντρικές, οι εμπορικές, οι συνεταιριστικές, οι επενδυτικές και οι κτηματικές.

Οι τράπεζες είναι μια διαφορετική κατηγορία εταιριών πολύ διαφορετική από τις υπόλοιπες. Το συγκεκριμένο γεγονός ως επί το πλείστον οφείλεται στις 4 κύριες αρχές οι οποίες διέπουν τις τραπεζικές υπηρεσίες, γεγονός που τις κάνει να ξεχωρίζουν. Η 1η αρχή έχει να κάνει κυρίως με το γεγονός πως τα χρήματα των τραπεζών ανήκουν στου καταθέτες τους. Η 2η αρχή έχει άμεση σχέση με το γεγονός πως οι τράπεζες έχουν την άδεια να δρουν για να επανακαταθέτουν τα χρήματα των πολιτών αλλά και να κάνουν τα χρησιμοποιούν έχοντας σαν κυριότερο σκοπό να επιτύχουν εποικοδομητικούς λόγους.

Καμία απολύτως τραπεζική τακτική δεν έχει την ευχέρεια να αγνοεί είτε να διαφεύγει από τις παραπάνω απαιτήσεις. Η 3η αρχή έχει να κάνει με το γεγονός πως ο τραπεζίτης είναι απαραίτητο να ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο πριν μεγιστοποιήσει

το όφελος που θα έχει. Αφού οι τράπεζες είναι οι βασικές πηγές χρημάτων είναι χρήσιμο να αντιστοιχεί με τη ζήτηση από την πλευρά των πελατών και να περιέχονται οι αντίστοιχες διασφαλίσεις (Tidwell, et al., 2010).

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί, επίσης, πως σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι τράπεζες θα πρέπει να είναι εκεί για τους πελάτες τους όχι μονάχα στις καλές καταστάσεις αλλά ως επί το πλείστον στις κακές προσφέροντας ακόμα καλύτερες τραπεζικές υπηρεσίες οι οποίες θα έχουν ως κυριότερο στόχο να καλύπτουν τις ανάγκες των πελατών τους.

Οι τράπεζες δεν έχουν τη δυνατότητα να αποφασίσουν τη στάση του να λαμβάνουν τις καταθέσεις των πελατών τους είτε να προσφέρουν σημαντικού δανεισμούς παρέχοντας χρήματα σε αυτούς. Για τον λόγο αυτόν, οι διαστάσεις της ποιότητας των υπηρεσιών οι οποίες παρέχονται στους πελάτες μιας τράπεζας θα πρέπει να διαμορφώνονται και να οριοθετούνται βάσει εμπράγματων δεδομένων, αξιοπιστίας, σύμφωνα με το βαθμό ανταπόκρισης, την κατανόηση και συναισθηματική συμμετοχή αλλά κυρίως σύμφωνα με την ασφάλεια που προσφέρουν.

2.2 Ιστορία

Πολλές τράπεζες έχουν την καταγωγή τους από πανάρχαιες εποχές όπως την αρχαία Βαβυλώνα και οι πρώτες πραγματικές τραπεζικές εργασίες μπορούν να εντοπιστούν στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό με τους «τραπεζίτες», οι οποίοι δέχονταν καταθέσεις και χορηγούσαν δάνεια, και εκτελούσαν πληρωμές για λογαριασμό τρίτων. Ο όρος «τράπεζα» προέρχεται από το «τραπέζι» («τράπεζα» στα αρχαία ελληνικά) ή τον «πάγκο» (γι' αυτό και οι λατινογενείς όροι banca, banque, bank) που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους πελάτες. Τέτοιες απλές τράπεζες υπήρχαν στην αρχαία Αθήνα, προσφέροντας υπηρεσίες αλλά και πιστώσεις για τη χρηματοδότηση του τότε «διεθνούς εμπορίου». Μετά την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας οι πείρα των τραπεζικών χάθηκε μαζί με τους τραπεζίτες. Οι επόμενες μορφές τραπεζικών συναλλαγών εμφανίζονται στο Μεσαίωνα όπου οι χρυσοχόοι και οι έμποροι δέχονταν καταθέσεις για τις οποίες

εξέδιδαν πιστοποιητικά – βεβαιώσεις. Στην Αγγλία τον 18ο αιώνα οι καταθέσεις για σταθερά ποσά αποτέλεσαν τα πρώτα τραπεζογραμμάτια. Έτσι με την ανταλλαγή των τραπεζογραμματίων, οι τράπεζες άρχισαν να αποκτούν τον ρόλο που κατέχουν σήμερα στην σύγχρονη οικονομία. Ειδικότερα στην περίοδο της Αναγέννησης εμφανίστηκαν οι πρώτες οργανωμένες τράπεζες (στην Ιταλία και στη Φλάνδρα), καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα εργασιών, προετοιμάζοντας τη τράπεζα ως πιστωτικό ίδρυμα που απευθύνεται (και εξυπηρετεί) καταθέτες και επιχειρήσεις.

2.3 Τρόπος Λειτουργίας των Εμπορικών Τραπεζών στις Μέρες μας

Η ελληνική τραπεζική αγορά και σε σχέση με την Ευρωπαϊκή αγορά, φέρει κάποιες διαφορές αλλά και ιδιομορφίες. Φυσικά σοβαρό λόγο παίζουν τα ελληνικά χαρακτηριστικά των αγορών αλλά και το τραπεζικό σύστημα με τα ιδιόμορφα χαρακτηριστικά του. Βασικό χαρακτηριστικό είναι η μεγάλη συγκέντρωση της ελληνικής τραπεζικής αγοράς στην οποία πρωταγωνιστές είναι η Εθνική και η Εμπορική Τράπεζα. Στοιχεία όπως το ύψος και η εξέλιξη των μεριδίων των τραπεζών σε αγορές καταθέσεων και χορηγήσεων αποτελούν και τον συγκεντρωτικό χαρακτήρα της τραπεζικής αγοράς (Lingg, 1996).

Παρ' όλα αυτά έχει παρατηρηθεί μια μείωση του βαθμού συγκέντρωσης. Μόνο οι τράπεζες εκείνες οι οποίες μπορούν και αξιοποιούν τα βασικά τους πλεονεκτήματα μέσα στο πλαίσιο της τραπεζικής αγοράς, θα παραμείνουν ανταγωνιστικές (Gibbons-Wood & Lange, 2000). Για αυτόν ακριβώς το λόγο και η εκπαίδευση των υπαλλήλων σε αυτές δίνονται μέσα από όρους σύμφωνα με τις (Petridou & Glaveli, 2003), ως εξής :

- Οργανωσιακή ανάπτυξη και ομογενοποίηση
- Απόκτηση ανταγωνιστικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων
- Αλλαγή κουλτούρας και ρόλων
- Μείωση εντάσεων και ανασφάλειας
- Δέσμευση

- Λιγότερες συγκρούσεις στην εργασία
- Αύξηση ανταγωνιστικότητας και οργανωσιακής ανανέωσης.

Αυτό βέβαια που απορρέει είναι πως η ικανοποίηση των τραπεζικών πελατών είναι και ο βασικός στόχος των υπαλλήλων μιας τράπεζας και για αυτό τον λόγο θα πρέπει να εφαρμοσθεί μια κουλτούρα η οποία θ' αφορά την πώληση. Μια κουλτούρα που θα είναι προσανατολισμένη σε αυτόν τον σκοπό. Όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι θα πρέπει να αλλάξουν τον ρόλο τους από tellers σε εμπόρους. Ένας νέος ρόλος που είναι ευρύς και σύνθετος (Τομάρας, 2003). Ο σύγχρονος τραπεζικός υπάλληλος θα πρέπει να είναι οικονομικός σύμβουλος και όχι ένας διαμεσολαβητής. Θα πρέπει να είναι σε θέση να καταλάβει τις ανάγκες των πελατών και να προτείνει λύσεις. Λύσεις οι οποίες θα αναλύονται λεπτομερώς και θα μπορούν να εφαρμοσθούν. Πέρα όμως από τις τεχνικές δεξιότητες οι οποίες είναι σχετικές με τις τραπεζικές εργασίες οι υπάλληλοι θα πρέπει να κατέχουν και δεξιότητες προσωπικές υψηλού βαθμού και προδιαγραφών. Κάποιες από αυτές είναι (Gibbons-Wood & Lange, 2000):

- Ευελιξία
- Δημιουργικότητα
- Αυτόνομη σκέψη
- Ικανότητες διαπραγμάτευσης
- Δυνατότητα προσαρμογής σε ποικίλες καταστάσεις
- Δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων

Το βασικό όμως όλων είναι να υπάρχουν άτομα τα οποία να μπορούν να ανταπεξέλθουν σε τυχόν προβλήματα που μπορεί να προκύψουν μέσα σε μια ομάδα. Έτσι σαν αποτέλεσμα προκύπτει ότι η αναπτυξιακή πολιτική των τραπεζών αποσκοπεί σε μια δημιουργία περιβάλλοντος το οποίο εστιάζει στην μάθηση και στον δομικό επανασχεδιασμό. Στόχος βασικός είναι η ανταγωνιστικότητα και η οργανωσιακή ανανέωση (Glaveli & Kufidu, 2005).

2.4 Η Αρχή Λειτουργίας των Εμπορικών Τραπεζών

Σχετικά με τις αρχές λειτουργίας των εμπορικών λειτουργία των τραπεζών αλλά και γενικότερα του τραπεζικού κλάδου μέσα στη δεκαετία του 1950, άρχισαν να εμφανίζονται σιγά σιγά τα πρώτα δείγματα της χρηματοοικονομικής και της εμπορικής τους λειτουργίας. Ο βασικότερος λόγος ήταν ότι η παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1930 και ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος εμπόδισαν την παγκόσμια ανάπτυξη των πολυεθνικών εταιρειών. Γεγονότα όπως η συμφωνία του Bretton Woods και η σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών έφεραν μια σημαντική αλλαγή. Η απότομη και ραγδαία αύξηση στο χώρο των εμπορικών τραπεζών προκλήθηκε από τους παρακάτω βασικούς παράγοντες (Παπούλιας, 2001):

Αύξηση των πολυεθνικών επιχειρήσεων

Μέσα από αυτήν την παγκόσμια αύξηση μετά τον παγκόσμιο πόλεμο, προκλήθηκε στο εξωτερικό η εμπορική δραστηριότητα. Στα πλαίσια του συγκεκριμένου πεδίου των πολυεθνικών εταιρειών, οι τράπεζες έπρεπε να ακολουθήσουν τις θυγατρικές αυτών με στόχο να διατηρήσουν την πλεονεκτική σχέση που είχαν ήδη δημιουργήσει και ταυτόχρονα να ανταπεξέλθουν στον ανταγωνισμό. Η πολιτική προστασίας την οποία και εφάρμοσαν αποτέλεσε μια από τις βασικές αιτίες για την αύξηση των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Τη εφάρμοσαν οι περισσότερες κυβερνήσεις και είχε σαν αποτέλεσμα την ελεύθερη ανάπτυξη του εμπορίου.

Ανάπτυξη της αγοράς του ευρωσυναλλάγματος

Εννοείται η απελευθέρωση του οποιοδήποτε νομίσματος το οποίο και χρησιμοποιείται για δημιουργία συναλλαγών από την χώρα έκδοσης σε μια χώρα διαφορετική. Αφορά τις συναλλαγές οι οποίες γίνονται ανάμεσα σε διαφορετικά νομίσματα και ονομάζεται ευρωαγορά. Από τα πλεονάσματα των δολαρίων τα οποία και είχαν οι πολυεθνικές εμφανίσθηκαν και οι πρώτες αυτές αγορές. Για παράδειγμα, στο Λονδίνο υπήρχαν τέτοιες επιχειρήσεις μιας και η χώρα αυτή αποτελούσε το κέντρο για να αναπτυχθεί μια τέτοια αγορά παγκοσμίως. Επίσης το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών στις ΗΠΑ ήταν ένας άλλος σημαντικός παράγοντας της

αύξησης καθώς και οι περιορισμοί από την αμερικάνικη κυβέρνηση στο τραπεζικό σύστημα.

Ανάπτυξη της αγοράς ευρωχρεογράφων

Είναι μια διεθνής κεφαλαιαγορά η οποία σχετίζεται με μακροπρόθεσμες ομολογίες. Η χώρα έκδοσης αυτών, η χώρα διαπραγμάτευσης και το νόμισμα το οποίο εκφράζει αυτά είναι τα χαρακτηριστικά τα οποία διακρίνουν τα συγκεκριμένα ομόλογα. Οι κατηγορίες στις οποίες διακρίνονται τα διεθνή ομόλογα είναι τα ξένα, τα ευρωομόλογα και τα παγκόσμια.

Δημιουργία αγοράς πιστώσεων

Το 1970 το πιο ίσως σημαντικό πρόβλημα το οποίο αντιμετώπιζε η εμπορική διεθνής τραπεζική ήταν αυτό της παροχής δανείων με μακροπρόθεσμους στόχους. Το επιτόκιο τους ήταν σταθερό και αυτό ήταν κάτι το οποίο οι τράπεζες δεν το ήθελαν αφού ο ολοένα αυξανόμενος πληθωρισμός και τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια του ευρωσυναλλάγματος ήταν σημαντικοί παράγοντες. Το πρόβλημα λύθηκε από την εμφάνιση των κοινοπρακτικών ευρωπιστώσεων με κυμαινόμενο επιτόκιο. Οι απότομες διακυμάνσεις του πληθωρισμού λύθηκαν. Μέσα από αυτό το πλαίσιο, οι τράπεζες μπόρεσαν και προχώρησαν σε διεθνείς συνεργασίες και απέκτησαν το πλεονέκτημα του ανταγωνισμού σε σχέση με τις εγχώριες εμπορικές τράπεζες.

Έτσι δημιουργήθηκαν δίκτυα εμπορικών τραπεζών τα οποία στο εξωτερικό δημιούργησαν και τις συνεργασίες με επιχειρήσεις προκειμένου να διοχετευτεί ρευστότητα σε δάνεια με αυτή τη μορφή. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η παρουσία και η χρήση των δημοσίων σχέσεων και της επικοινωνίας ήταν απαραίτητη. Ειδικά μετά την αύξηση του πληθυσμού, των πόλεων, της μαζικής παραγωγής και της βιομηχανικής παραγωγής. Αλλά και της ποσότητας των παραγόμενων αγαθών και την επέκταση των δρόμων και σιδηροδρόμων. Στην πραγματικότητα δεν είναι τίποτε άλλο από μια συνεχή μεταβαλλόμενη διαδικασία η οποία χαρακτηρίζεται από νέα προϊόντα και τεχνικές επικοινωνίας. Τεχνικές που αποσκοπούν σε ανταλλαγές ανάμεσα σε διεθνείς αγορές και σε εγχώριους τραπεζικούς ομίλους.

2.5 Βασικές Λειτουργίες Χρηματοοικονομικών και Εμπορικών Τραπεζών

Σαν βασικές λειτουργίες των εμπορικών και χρηματοοικονομικών τραπεζών αναφέρονται η χρηματική και η πιστωτική. Χρηματική είναι αυτή που προχωρά σε διευκόλυνση χρηματικών συναλλαγών αφού έχει τη δυνατότητα να δώσει το χρηματικό ποσό. Το ποσό αυτό το διαχειρίζεται κάποιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα η κεντρική τράπεζα καθώς και ένα σύστημα από πληρωμές και εκκαθαρίσεις συναλλαγών (Παπούλιας, 2001). Ότι αφορά την χρηματοοικονομική και εμπορική τραπεζική σε διεθνές επίπεδο μπορεί και προχωρά σε χρηματική λειτουργία, αφού παρέχει χρηματικά μέσα πληρωμών καθώς και διεθνή συστήματα πληρωμών και εκκαθάριση συναλλαγών. Η χρηματική λειτουργία σε διεθνές επίπεδο εκπληρώνεται από την χρηματοοικονομική και την εμπορική τραπεζική.

Αυτό γίνεται με το να παρέχονται διεθνή χρηματικά ποσά μέσα από πληρωμές αλλά και με εκκαθαρίσεις συναλλαγών. Το διεθνές νομισματικό σύστημα είναι αυτό που εκπληρώνει τα παραπάνω και είναι αυτό που επικρατεί σε κάθε γεωγραφική περιοχή ή σε κάθε χρονική περίοδο. Δηλαδή μόνο στο πλαίσιο του υπάρχοντος νομισματικού συστήματος γίνεται και η χρηματική λειτουργία των χρηματοοικονομικών εμπορικών τραπεζών. Αυτό σημαίνει από τη μια πλευρά στην παροχή κάποιου διεθνούς χρηματικού ποσού και από την άλλη στην μετατροπή του εθνικού νομίσματος (Παπούλιας, 2001).

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης πως από το 1970 και έπειτα, μεγάλη αύξηση σημείωσε και η διαμεσολάβηση ανάμεσα σε κράτη και ιδιωτικές επιχειρήσεις. Η ανακύκλωση του πετροδολαρίου αποτέλεσε σημαντικό λόγο για κάτι τέτοιο. Η μορφή αυτή πραγματοποιείται μέσω ευρωαγορών ή με την εγκατάσταση ξένων τραπεζών στην ελλειμματική χώρα. Τα τελευταία χρόνια είναι πολύ γνωστή και η διαμεσολάβηση ανάμεσα σε επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις παραπάνω δυο μορφές γίνεται και αυτή ή και μέσω της ανάπτυξης διασυνοριακών εμπορικών τραπεζικών συναλλαγών. Έτσι λοιπόν συμπερασματικά στην ανακατανομή ή στην συνολική εμπορική ρευστότητα οφείλεται η χρηματοοικονομική διαμεσολάβηση. Αλλά και στα διεθνή κεφάλαια ανάμεσα στις χώρες. Όλες εκείνες οι δραστηριότητες χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης είναι δραστηριότητες της εμπορικής χρηματοοικονομίας. Αυτές οι δραστηριότητες διεξάγονται με (Παπούλιας, 2001):

- Τη δημιουργία και διαχείριση κάποιου εμπορικού και χρηματικού μέσου
- Τη διαμεσολάβηση στη μετατροπή από κάποιο εθνικό νόμισμα σε ένα άλλο
- Τη μεταφορά κεφαλαίων στις ελλειμματικές μονάδες μιας χώρας από μια άλλη και τις πλεονασματικές της μονάδες. Η χώρα εγκατάστασης δεν «παίζει» ρόλο.
- Με τη διαμεσολάβηση μόνο στο πλαίσιο ενός εθνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος από κάποιο ίδρυμα το οποίο έρχεται από διαφορετική χώρα.

2.6 Χαρακτηριστικά τραπεζικών υπηρεσιών

Τα τελευταία 20 χρόνια, οι πιο ανεπτυγμένες οικονομίες σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν αναπτυχθεί σε οικονομίες υπηρεσιών. Χώρες όπως η Ιαπωνία, η Αμερική και διάφορες μεγάλες οικονομικά ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναπτύξει σημαντικές οικονομίες υπηρεσιών, κάτι το οποίο σημαίνει, πως οι υπηρεσίες έχουν γίνει ο πιο σημαντικός κλάδος της οικονομίας στη σύγχρονη εποχή. Οι κυριότεροι παράγοντες στην ανάπτυξη αυτήν θα μελετηθούν στη συνέχεια.

Αρχικά, πολύ σημαντικός παράγοντας είναι το γεγονός πως τα τελευταία χρόνια υπάρχει πάρα πολύ σημαντική και καθοριστική τεχνολογική ανάπτυξη η οποία προκάλεσε παραγωγή σύνθετων αγαθών τα οποία απαιτούν λεπτομερή σχεδιασμό, παραγωγή αλλά και υπηρεσίες διατήρησης. Παράλληλα, το άνοιγμα των αγορών προκάλεσε μεγαλύτερη ανάγκη για καινούριες τακτικές διανομής.

Η τροποποίηση του τρόπου ζωής και η εξάπλωση του ελαστικού ωραρίου εργασίας, ταυτόχρονα με τις καινούριες απαιτήσεις σε ότι αφορά τον ελεύθερο χρόνο προκάλεσαν στην καινούρια ανάπτυξη καινούριων τραπεζικών υπηρεσιών οι οποίες προσφέρουν καθορισμένες εμπειρίες για διαφοροποιημένα αγαθά που καλύπτουν διαφοροποιημένες ανάγκες των πελατών.

Ένας ακόμα εξίσου σημαντικός και καθοριστικός παράγοντας αφορά τις πολιτιστικές τροποποιήσεις, το ενδιαφέρον για την υγεία και την σωματική κατάσταση σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική ασφάλεια κάτι τα οποία προκάλεσαν καινούριες διαφοροποιήσεις στις αγορές σε παγκόσμιο επίπεδο σε ότι αφορά τις τραπεζικές αλλά και όχι μόνο υπηρεσίες προϊόντων (Floros, 2008).

Στα βασικότερα γνωρίσματα των τραπεζικών υπηρεσιών σήμερα σε ότι αφορά το μάρκετινγκ αλλά και όχι μόνο είναι το γεγονός πως οι υπηρεσίες αυτές είναι άυλες καθώς ο πελάτης δεν μπορεί να τις δει, είναι αδιαχώριστες σε ότι έχει να κάνει με το χρόνο και τον τόπο παραγωγής, δεν τυποποιούνται καθώς είναι πάρα πολύ δύσκολο διαφορετικοί άνθρωποι να κατορθώσουν να πουλήσουν με παρόμοιες τακτικές, βασίζονται στην πίστη καθώς οι πελάτες δεν έχουν την ευχέρεια να γνωρίζουν από πριν τι αγοράζουν καθώς δεν έχουν τη δυνατότητα να συγκεκριμενοποιηθούν και να πολιτικοποιηθούν τα ποιοτικά γνωρίσματα των τραπεζικών υπηρεσιών όπως είναι για παράδειγμα η απουσία γραφειοκρατίας είτε η απουσία ευγένεια των υπαλλήλων κλπ. (Blery & Michalakopoulos, 2006).

Επίσης σοβαρό γνώρισμα των υπηρεσιών αυτών είναι πως οι υπάλληλοι μιας τράπεζας είναι αναπόσπαστο μέρος των υπηρεσιών οι οποίες παρέχονται, κάτι το οποίο σημαίνει πως η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών έχει άμεση εξάρτηση και επιρροή από τις γνώσεις που έχουν οι υπάλληλοι, τις ικανότητες αλλά και τη συμπεριφορά που έχουν και επιδεικνύουν μπροστά στους πελάτες. Ακόμα ένα βασικό γνώρισμα είναι πως οι πελάτες, που με την παρουσία τους, τις γνώσεις τους, τις απαιτήσεις που έχουν αλλά και τη συμπεριφορά τους είναι κομμάτι της παραγωγικής δράσης.

Οι τραπεζικές υπηρεσίες εμφανίζουν φαινομενική ομοιογένεια. Έτσι, όλες οι τράπεζες κάνουν χρήση του συνόλου των εργαλείων που απαιτούνται, προσπαθώντας να διαφοροποιήσουν τις λειτουργίες τους από εκείνες που έχουν οι υπόλοιπες τράπεζες ενισχύοντας ακόμα περισσότερο τις λοιπές ιδιαιτερότητες που πιθανόν να υπάρχουν και τα συγκριτικά οφέλη των υπηρεσιών αυτών συγκριτικά με τα ανταγωνιστικά συστήματα που υπάρχουν στον τραπεζικό τομέα.

Αρχικά, πωλούνται και ύστερα παράγονται οι συγκεκριμένες υπηρεσίες και αυτό είναι σημαντικό στοιχείο της ανάπτυξης που εντοπίζεται τα τελευταία χρόνια. Η πελατειακή επαφή έχει μακροπρόθεσμη φύση κάτι το οποίο σημαίνει πως το άνοιγμα ενός λογαριασμού είτε η υπογραφή μιας σύμβασης χορήγησης ενός νέου δανεισμού σηματοδοτεί το ξεκίνημα μιας συνεργασίας και όχι τη διεκπεραίωση της.

Υφίσταται τεράστιο φάσμα παρεχόμενων υπηρεσιών και κυρίως τα τελευταία χρόνια με τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και με το γεγονός πως το διαδίκτυο εισχώρησε στο τραπεζικό σύστημα. Με τον τρόπο αυτόν υπάρχει

μεγαλύτερη κάλυψη των αναγκών των πελατών και κυρίως σε ότι αφορά ακόμα και τους μικρότερους καταθέτες αλλά σε ότι αφορά και τις ειδικευμένες ανάγκες και απαιτήσεις τεράστιων εταιριών και οργανισμών.

Τέλος, είναι σημαντικό πως οι τραπεζικές υπηρεσίες εμφανίζουν τεράστια γεωγραφική διασπορά καθώς όλες οι τράπεζες με στόχο να βοηθήσουν ακόμα περισσότερο στη διευκόλυνση και την ικανοποίηση των αναγκών των καταναλωτών, επεκτείνουν ακόμα περισσότερο το δίκτυο διανομής τους με στόχο να καλύψουν μεγαλύτερο φάσμα της αγοράς σε εθνικό κυρίως επίπεδο.

Τα παραπάνω βασικά γνωρίσματα των τραπεζικών υπηρεσιών σε συνδυασμό με μερικά ακόμα βασικά χαρακτηριστικά τους όπως είναι το γεγονός πως δεν μπορούν να διατηρηθούν, πως οι αναμενόμενες εισροές από την πώληση τους δεν προϋποθέτουν μετακίνηση κυριότητας όπως γίνεται με τα προϊόντα, αλλά είναι αμοιβή χρησιμότητας ξένου χρήματος και αμοιβή για προσφορά υπηρεσιών και τέλος το γνώρισμα που αφορά την πρόοδο τους η οποία είναι απαραίτητο να σταθμίζεται σύμφωνα με τις κύριες αρχές που είναι η ρευστότητα, η ασφάλεια, η αποδοτικότητα και η διασπορά κινδύνων της επιχειρηματικής τακτικής όλων των εμπορικών κυρίως τραπεζών αποτελούν τις βασικότερες διαφοροποιήσεις των τραπεζικών υπηρεσιών από τα τραπεζικά προϊόντα.

2.7 Ιδιαιτερότητες τραπεζικών υπηρεσιών

Οι τραπεζικές υπηρεσίες διακρίνονται σε παθητικές εργασίες (όπου περιλαμβάνονται οι καταθέσεις, η έκδοση ομολογιακών δανεισμών κλπ), στις ενεργητικές εργασίες (όπου περιέχονται προεξοφλήσεις, βραχυπρόθεσμα, μακροπρόθεσμα αλλά και μακροχρόνιοι δανεισμοί, διάφορες τοποθετήσεις σε ομόλογα και χρεόγραφα του Δημοσίου κλπ) και σε διαμεσολαβητικές εργασίες (όπου περιέχονται οι κινητικότητες κεφαλαίων, οι ενέγγυες πιστώσεις, οι διακανονισμοί εξαγωγών αλλά και εισαγωγών, οι εκδόσεις εγγυητικών επιστολών καθώς επίσης και οι αγοροπωλησίες συναλλαγμάτων).

Εκτός από τις διακρίσεις που προαναφέρθηκαν υφίσταται ακόμα μια διάκριση η οποία αφορά τις εργασίες προσφοράς συμβουλών και εξυπηρέτησης καταναλωτών όπου περιέχονται συμβουλές σε εταιρίες; Και οργανισμούς που έχουν άμεση σχέση με τη διάρθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική τακτική και πολιτική, τις διάφορες συγχωνεύσεις και εξαγορές που υλοποιούνται, τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου τους, τα εμπορικά δεδομένα, τη φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών καθώς επίσης και την εκμίσθωση θησαυροφυλακίων κλπ.

Όλες οι τράπεζες, σε διαφορετικό επίπεδο η κάθε μια, αναλαμβάνει κάποιους καθορισμένους κινδύνους που έχουν άμεση σχέση με τη δράση της εκάστοτε τράπεζας. Οι παραπάνω κίνδυνοι είναι κυρίως κίνδυνοι ρευστότητας (όταν η τράπεζα δεν έχει την ευχέρεια να παρέχει δανεισμούς με χαμηλό κόστος για αυτήν), πιστωτικοί κίνδυνοι (όταν δεν υφίσταται η ευχέρεια για αποπληρωμή των δανεισμών που έχουν λάβει οι πελάτες), κίνδυνοι μεταβολής επιτοκίων (αφορά ως επί το πλείστον μια δύσκολη αλλαγή επιτοκίων των δεδομένων του ενεργητικού για την τράπεζα συγκριτικά με ότι έχει να κάνει με τα επιτόκια των παραπάνω δεδομένων που αφορούν το παθητικό, που εντείνεται, έχοντας σαν σημαντική διαφοροποίηση το χρόνο λήψεως των δεδομένων ενεργητικού αλλά και παθητικού.

Τέλος, σημαντικός κίνδυνος είναι και ο λειτουργικός κίνδυνος ο οποίος έχει άμεση σχέση με τη μη αποτελεσματικότητα σε ότι έχει να κάνει με την παρακολούθηση του κόστους, τη μη διόρθωση λαθών προσωπικού, διάφορες κλοπές είτε απάτες κλπ.

2.8 Τραπεζικές υπηρεσίες και τραπεζικά προϊόντα

Οι τράπεζες είναι ο συνδετικός κρίκος μεταξύ στον πιστοδότη και στον πιστολήπτη. Βασική λειτουργία, επομένως, των τραπεζών είναι να μαζεύουν τα

χρήματα που είναι διαθέσιμα στα χέρια του κοινού και να το προσφέρουν σε μεμονωμένα πρόσωπα ή σε εταιρίες και οργανισμούς, για να το καθιστούν παραγωγικό (Κιοχος & Παπανικολάου, 2000).

Αλλάζουν, με λίγα λόγια, τα νεκρά κεφάλαια που δεν χρησιμοποιούνται, σε παραγωγικά και ασχολούνται με τη όσο πιο αποδοτική χρησιμότητα τους. Οι δράσεις μιας εμπορικής τράπεζας, γενικότερα, εντάσσονται σε 3 τεράστιες ομάδες. Οι ομάδες αυτές είναι οι ενεργητικές, οι παθητικές αλλά και οι μεσολαβητικές. Οι ενεργητικές αφορούν τις τοποθετήσεις και περιέχονται στις πιστωτικές δράσεις, τις δράσεις δηλαδή που έχουν σαν βάση την πίστη αλλά και την ειλικρίνεια ανάμεσα σε πελάτες και τράπεζες. Στις συγκεκριμένες ανήκουν οι χορηγήσεις, οι εγγυητικές επιστολές, οι ενέγγυες πιστώσεις, η αποδοχή συναλλαγματικών, οι τοποθετήσεις σε ακίνητα, τα χρεόγραφα κ.α.

Στην δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι παθητικές υπηρεσίες, οι οποίες περιέχουν τις καταθέσεις (όψεως, ταμειυτηρίου, προθεσμιακές, δεσμευμένες) και το μεγαλύτερο σύνολο των λοιπών δράσεων οι οποίες έχουν σαν κυριότερο στόχο να προσελκύσουν μεγαλύτερο κεφάλαιο. Τέλος, η τρίτη κατηγορία που προαναφέρθηκε έχει να κάνει με τις μεσολαβητικές είτε μεσιτικές υπηρεσίες. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες διενεργούνται από τις τράπεζες έχοντας μια καθορισμένη αμοιβή. Παρόμοιες δράσεις είναι η αγοροπωλησία χρεογράφων για τρίτα πρόσωπα, η έκδοση επιταγών και εντολών πληρωμής, η φύλαξη τίτλων καθώς επίσης και η ενοικίαση θυρίδων κ.α.

Παράλληλα με όλα τα παραπάνω, υφίστανται και οι δράσεις που έχουν μικτό γνώρισμα όπως η ενέγγυα πίστωση, που αφορά την ομάδα των μεσολαβητικών πιστώσεων. Σε περίπτωση, όμως, που συντρέχει, παράλληλα, και χρηματοδότηση του εξαγωγέα τότε αφορά την ομάδα των ενεργητικών δράσεων.

Οι ενεργητικές τραπεζικές υπηρεσίες, είναι οι υπηρεσίες όπου οι τράπεζες αξιοποιούν τα χρηματικά διαθέσιμα που έχουν λάβει μέσω των καταθέσεων των καταναλωτών. Εκεί περιέχονται ως επί το πλείστον χορηγήσεις πιστώσεων με διαφοροποιημένες μορφές (Κιοχος & Παπανικολάου, 2000).

Παρόμοιες μορφές είναι η προεξόφληση τίτλων του χαρτοφυλακίου μιας εταιρίας ή ενός οργανισμού, οι προκαταβολές έναντι φορτωτικών εγγράφων, η

τραπεζική ενέγγυος πίστωση, διάφοροι δανεισμοί διαφοροποιημένων μορφών κλπ. Αντίθετα, στις παθητικές τραπεζικές υπηρεσίες που προαναφέρθηκαν παραπάνω εντάσσονται οι δράσεις των τραπεζών διαμέσου των οποίων λαμβάνονται χρήματα από το κοινό και που χρησιμεύουν αργότερα για την πρόοδο των πιστωτικών δράσεων της εκάστοτε τράπεζας.

Καλούνται παθητικές καθώς οι συγκεκριμένες τράπεζες δρουν σαν οφειλέτες στους καταναλωτές οι οποίοι δρουν σαν καταθέτες. Οι συγκεκριμένες δράσεις ταυτίζονται ως επί το πλείστον με τις καταθέσεις όλων των παραπάνω μορφών. Οι εν λόγω καταθέσεις είναι η πιο σπουδαία δράση των τραπεζών. Με τις συγκεκριμένες καταθέσεις οι τράπεζες συλλέγουν ένα σοβαρό κομμάτι των αποταμιεύσεων των πελατών και των ρευστών πλεονασμάτων των εταιριών και των οργανισμών (Βαφειάδης & Σαπουνάς, 2000).

Ουσιαστικά, με τις παραπάνω καταθέσεις αντιστρέφεται ο ρόλος των τραπεζών και των εταιριών. Αυτό συμβαίνει καθώς με τις συγκεκριμένες καταθέσεις δανείζουν οι πελάτες των τραπεζών σε αυτές και οι τράπεζες προσφέρουν στους καταθέτες τους ένα ποσό σαν τόκο. Γίνεται, επομένως, το αντίστροφο συγκριτικά με τους δανεισμούς. Οι τράπεζες υποχρεούνται να συντηρούν ένα ποσοστό των καταθέσεων στο θησαυροφυλάκιο τους ενώ ένα άλλο είναι απαραίτητο να φυλάσσεται στα θησαυροφυλάκια της Κεντρικής Τράπεζας.

Οι καταθέσεις, όμως, διακρίνονται σε μερικές ομάδες σύμφωνα με το χρόνο διάρκειας τους, αλλά και μερικούς εξειδικευμένους περιορισμούς που μπορούν να έχουν. Οι υπηρεσίες των βοηθητικών τραπεζικών δράσεων είναι η έκδοση εγγυητικών επιστολών, επιταγών και εντολών αλλά και η έκδοση πιστωτικών επιστολών, η είσπραξη αξιών για τρίτους, η αγορά χρεογράφων για άλλους, η έκδοση σε συνδυασμό με τη διάθεση τίτλων για άλλους και τέλος η ενοικίαση τραπεζικών θυρίδων.

Με στόχο μια τράπεζα να καλύψει το σύνολο των αναγκών των καταναλωτών για υπηρεσίες, χρειάζεται να κινήσει αλλά και να εστιάσει τις υπηρεσίες προς τους καταναλωτές και όχι να περιμένει να τις ζητήσει κάποιος καταναλωτής από αυτήν. Το μεγαλύτερο κομμάτι των τραπεζών της Ευρώπης βοηθούν σημαντικά τη συγκεκριμένη τακτική και επικεντρώνονται κυρίως στις ανάγκες που έχουν οι καταναλωτές.

Δύο από τις κυριότερες τραπεζικές υπηρεσίες οι οποίες προσφέρονται είναι οι τηλεφωνικές υπηρεσίες αλλά και τα υποκαταστήματα τα οποία φιλοξενούνται από συνοικιακά καταστήματα. Οι τηλεφωνικές υπηρεσίες έχουν άμεση σχέση με την κάλυψη αναγκών του καταναλωτή όπως είναι για παράδειγμα δάνεια, δεδομένα, μεταβιβάσεις χρημάτων κ.α. διαμέσου τηλεφώνου κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί άμεση και δίχως να χρειαστεί ο καταναλωτή να κουραστεί επισκεπτόμενος της ίδια την τράπεζα.

Παράλληλα, οι συγκεκριμένες υπηρεσίες χρειάζεται να χαρακτηρίζονται από ταχύτητα αλλά και αμεσότητα, σε ότι έχει να κάνει με τα παραπάνω γνωρίσματα και να επικεντρώνεται κυρίως στον ανταγωνισμό που υπάρχει ανάμεσα στις τράπεζες. Σε ότι έχει να κάνει με τα υποκαταστήματα τα οποία αναφέρθηκαν παραπάνω, θα πρέπει να τονιστεί πως προσφέρουν διαφοροποιημένες υπηρεσίες από τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι υπόλοιπες τράπεζες. Τα σημεία αυτά που αφορούν κατά βάση την πώληση εξυπηρετούν αμεσότερα τους καταναλωτές.

Το μεγαλύτερο σύνολο των παραπάνω υπηρεσιών προσφέρονται από την τράπεζα άμεσα και οικονομικά στους καταναλωτές τους, προσφέροντας τους την ευχέρεια να τελειώσουν τις εργασίες τους δίχως να χρειάζεται να περιμένουν στις ουρές είτε στην αναμονή κάποιου τηλεφωνικού κέντρου. Αρκετές τράπεζες σε ολόκληρο τον πλανήτη, έχουν προσθέσει και καινούριες δράσεις, σύμφωνα με τις οποίες κάνουν διάφορες ενέργειες με στόχο να παρουσιαστεί ανοδική τάση του μεριδίου τους αλλά και να κρατήσουν στην κατοχή τους, τους καταναλωτές που έχουν ήδη.

Βάσει ερευνών και μελετών που έχουν πραγματοποιηθεί τα προηγούμενα χρόνια, είναι εφικτό να οριοθετηθούν μερικές επιπλέον τραπεζικές υπηρεσίες οι οποίες προσφέρονται από τις τράπεζες. Ειδικότερα, οι συγκεκριμένες υπηρεσίες αφορούν επενδυτικές υπηρεσίες, υποθήκες, οικονομικά σενάρια για επέκταση επιχειρήσεων με μελλοντική βάση, προσφορά οικονομικών συμβουλών σε ζητήματα δανεισμών, αγοράς εξοπλισμού και υποδομών καθώς επίσης και υπηρεσίες καρτών, ασφαλιστικές προσφορές, διευκολύνσεις μέσω διαδικτύου κλπ.

Τα τραπεζικά προϊόντα και οι τραπεζικές υπηρεσίες διακρίνονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες όπως είναι τα προϊόντα-υπηρεσίες καταθέσεων, χορηγήσεων καθώς επίσης και σε διαμεσολαβητικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Η πρώτη κατηγορία των καταθέσεων αφορά το σύνολο των καταθετικών υπηρεσιών μιας τράπεζας οι οποίες χωρίζονται σε καταθέσεις ταμιευτηρίου, όψεως και προθεσμιακές καταθέσεις.

Κάθε μια εξ αυτών περιέχει πιο πολλές υποενότητες υπηρεσιών, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά που έχει ο εκάστοτε δικαιούχος, την ηλικία του κλπ. Για παράδειγμα οι υπηρεσίες αυτές χωρίζονται ανάλογα εάν ο δικαιούχος είναι νομικό ή φυσικό πρόσωπο, είτε εάν πρόκειται για καταθέσεις που έχουν άμεση σχέση με νέους. Σημαντικό και ιδιαίτερα καθοριστικό ρόλο στη συγκεκριμένη κατηγορία παίζει και το νόμισμα της κατάθεσης καθώς είναι διαφορετική η περίπτωση της κατάθεσης σε ευρώ και διαφορετική η περίπτωση συναλλάγματος.

Σε ότι αφορά τη δεύτερη κατηγορία, θα πρέπει να επισημανθεί πως έχει άμεση σχέση με τα τραπεζικά δανειακά προϊόντα και τις τραπεζικές υπηρεσίες οι οποίες χωρίζονται κατά κύριο λόγο σε καταναλωτικούς δανεισμούς, πιστωτικές κάρτες, στεγαστικούς δανεισμούς, δανεισμούς για κεφάλαιο κίνησης καθώς επίσης και δανεισμούς παγίων.

Οι συγκεκριμένες κατηγορίες δανεισμών χωρίζονται και σε άλλες υποκατηγορίες σύμφωνα με την περίοδο του δανεισμού (όπως για παράδειγμα εάν αφορά βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο είτε μακροπρόθεσμο δανεισμό), την μέθοδο αποπληρωμής (όπως για παράδειγμα τοκοχρεολυτικά, balloon payments κλπ), τη μορφή της διασφάλισης (όπως για παράδειγμα ατομική εγγύηση, εμπράγματη ασφάλεια κλπ), την ιδιότητα που έχει ο εκάστοτε δανειολήπτης (όπως για παράδειγμα εμπορική, βιομηχανική, ναυτιλιακή, φοιτητικά δάνεια κλπ)

Τέλος, σε ότι έχει να κάνει με την τρίτη κατηγορία που αναφέρθηκε παραπάνω, θα πρέπει να τονιστεί πως αφορά ως επί το πλείστον τις εμπορικές τράπεζες οι οποίες προσφέρουν τεράστιο και συχνό διευρυμένο σύνολο διαμεσολαβητικών αλλά και συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Οι βασικότερες εξ αυτών είναι η έκδοση επιταγών, εντολών αποπληρωμής, πιστωτικών αλλά και εγγυητικών επιστολών, η είσπραξη αξιών για λογαριασμό των καταναλωτών, η αγορά αλλά και η πώληση συναλλάγματος και χρεογράφων για τους καταναλωτές, ο ενοικιασμός χρηματοκιβωτίων, η προσφορά

εμπορικών δεδομένων καθώς επίσης και διάφορες συμβουλές σε εταιρίες και οργανισμούς για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου τους.

2.8.1 Αποδοχή καταθέσεων

Η αποδοχή καταθέσεων όπως αναφέρθηκε και παραπάνω έχει αρκετές και ιδιαίτερα διαφοροποιημένες μορφές, τις οποίες θα αναλύσουμε περισσότερο σε αυτήν την υποενότητα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας. Καταρχήν, μια πρώτη και βασική μορφή είναι η κατάθεση όψεως στην οποία υφίσταται η ευχέρεια ανάληψης σε 1^η ζήτηση. Εδώ εντάσσονται οι έμποροι οι οποίοι τις διακινούν διαμέσου επιταγών και όχι μετρητών. Οι συγκεκριμένες καταθέσεις έχουν ιδιαίτερα χαμηλό επιτόκιο.

Μια 2^η μορφή είναι ο τρεχούμενος λογαριασμός καταθέσεων ο οποίος παρέχει την ευχέρεια εξυπηρέτησης φυσικών προσώπων με μη εμπορική ιδιότητα. Η συγκεκριμένη μορφή έχει σχετικά μικρό επιτόκιο και διακινείται και αυτή όπως και η προηγούμενη διαμέσου επιταγών. Επίσης, υπάρχουν οι καταθέσεις ταμιευτηρίου οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα εξυπηρέτησης όλων των ειδών τις αποταμιεύσεις.

Παράλληλα έχουν σαν βασικό τους χαρακτηριστικό πως αποσύρονται σε 1^η ζήτηση, ενώ το επιτόκιο τους οριοθετείται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικό με στόχο την προσέλκυση περισσότερο αποταμιευτών αλλά και αυτό έχει άμεση σχέση και επηρεάζεται άμεσα από τις εκάστοτε συνθήκες οι οποίες επικρατούν.

Στις προθεσμιακές καταθέσεις, υφίστανται διάφορες δεσμεύσεις για καθορισμένο χρονικό διάστημα και παρέχουν μεγάλο επιτόκιο συγκριτικά με τις καταθέσεις ταμιευτηρίου. Σε περίπτωση που υπάρξει απόσυρση πριν από το διάστημα αυτό, υφίστανται οικονομικές επιπτώσεις για τον καταθέτη. Εξειδικευμένη μορφή είναι η κατάθεση αυτής της μορφής η οποία έχει απόδοση τόκων σε μηνιαία βάση.

Σε ότι αφορά τις καταθέσεις με προειδοποίηση, θα πρέπει να τονιστεί πως αφορούν τις παραλλαγές των προθεσμιακών καταθέσεων, έχοντας σαν κυριότερη διαφοροποίηση πως έχουν τη δυνατότητα να αποσυρθούν μονάχα αφού προηγηθεί προειδοποίηση προς την τράπεζα. Η συγκεκριμένη προειδοποίηση θα πρέπει να γίνει

πριν από καθορισμένο χρονικό διάστημα πριν την υλοποίηση της απόσυρσης. Το επιτόκιο σε αυτήν την περίπτωση είναι λίγο πιο χαμηλό από τις καταθέσεις ταμειευτηρίου (Louzis, et al., 2010).

Σε ότι έχει να κάνει με τις καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό, θα πρέπει να επισημανθεί πως είναι εκείνες όπου οι δικαιούχοι είναι πιο πολλοί από ένας, τα ονόματα των οποίων αναγράφονται στο βιβλιάριο καταθέσεων και όλοι τους έχουν το δικαίωμα να δρουν αυτοτελώς. Υπάρχουν, επίσης και οι καταθέσεις σε συνάλλαγμα, όπου οι καταθέτες είναι εφικτό να είναι όλοι όσοι έχουν το δικαίωμα βάσει των πράξεων του διευθυντή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Οι δεσμευμένες καταθέσεις, αναπτύσσονται με επιταγή του νομοθετικού πλαισίου ή με τη βούληση του καταθέτη. Για παράδειγμα στην περίπτωση στην οποία αποτελούν κάλυμμα για την έκδοση εγγυητικής επιστολής έως την επιστροφή της εγγύησης αυτής στην τράπεζα η οποία υλοποίησε τη συγκεκριμένη έκδοση. (Floros, 2008)

Στις καταθέσεις σε συνδυασμό με ασφάλεια ζωής είτε υγείας, τα τραπεζικά συστήματα έχουν σαν στόχο να προσελκύσουν καταθέτες οι οποίοι έχουν συγκεκριμένη ηλικία (από 16 μέχρι και 59 χρόνων). Οι τράπεζες καταθέτουν ένα συγκεκριμένο ποσό και το προσφέρουν σε εκείνους με μορφή ασφάλειας ζωής η οποία ανέρχεται σε ένα καθορισμένο ύψος. Υπάρχουν ακόμα και οι καταθέσεις σε συνδυασμό με στεγαστικούς δανεισμούς. Εδώ μερικές τράπεζες παρέχουν στεγαστικούς δανεισμούς με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους.

Οι καταθέσεις σε συνδυασμός με λογαριασμό μισθοδοσίας, είναι εκείνες όπου κατατίθενται σε συχνές χρονικές περιόδους (τις περισσότερες φορές σε μηνιαία βάση) τα χρήματα από τη μισθοδοσία των καταθετών. Σαν αντάλλαγμα της συγκεκριμένης δράσης, παρέχονται συγκεκριμένα προνόμια όπως είναι για παράδειγμα μεγάλα επιτόκια είτε το δικαίωμα υπερανάληψης.

Ακόμα, υπάρχουν οι καταθέσεις με μορφή τραπεζοασφαλιστικών προϊόντων. Σε αυτήν την περίπτωση ο καταθέτης διαμέσου συχνών χρηματικών καταβολών αναπτύσσει ένα καθορισμένο κεφάλαιο που είναι εφικτό να κάνει χρήση με το τέλος του προγράμματος είτε να υλοποιηθεί υπό τη μορφή συντάξεως.

Τέλος, υφίστανται και οι καταθέσεις με μορφή επενδυτικών προϊόντων. Εδώ ο καταναλωτής συνδυάζει την κατάθεση με την επένδυση. Για παράδειγμα συνδέει την κατανομή του βασικού του κεφαλαίου σε ποσοστό 80% σε προθεσμιακή κατάθεση και το 20% σε αμοιβαία κεφάλαια (Counaris, et al., 2003).

2.8.2 Χορηγήσεις κάθε μορφής

Περιέχονται οι βραχυπρόθεσμες, οι μεσοπρόθεσμες αλλά και οι μακροπρόθεσμες χορηγήσεις, οι χορηγήσεις με ατομική είτε εμπράγματα ασφάλεια καθώς επίσης και εκείνες με εσωτερικό είτε εξωτερικό εμπόριο που αφορούν τον τομέα της βιομηχανίας κλπ. Οι πιο γνωστές μορφές των παραπάνω χορηγήσεων αναλύονται στη συνέχεια της συγκεκριμένη υποενότητας.

Αρχικά πρόκειται για προ-εξοφλήσεις πιστωτικών τίτλων. Αφορά ενέργειες αποπληρωμής του ολικού είτε μέρους της αξίας ενός τίτλου. Εκεί υπάρχει παρακράτηση τόκου ο οποίος αντιστοιχεί στην προμήθεια από την τράπεζα. Οι τράπεζες έχουν την ευχέρεια να υλοποιήσουν ανα-προεξόφληση των τίτλων του χαρτοφυλακίου τους στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Υπάρχουν, παράλληλα και οι προκαταβολές σε φορτωτικά έγγραφα. Στη συγκεκριμένη μορφή, οι καταναλωτές εμπορευμάτων με τη φόρτωση τους στο μεταφορικό μέσο λαμβάνουν τη φορτωτική και την προσφέρουν στην τράπεζα με στόχο να υπάρξει η διαδικασία της είσπραξης (Louzis et al, 2010).

Η τράπεζα τους παρέχει κομμάτι της αξίας το οποίο μεταφράζεται σε ένα καθορισμένο ποσοστό. Ο αγοραστής με στόχο να πάρει τη φορτωτική και το εμπόρευμα προσφέρει στην τράπεζα την αξία του εμπορεύματος σε συνδυασμό με την προμήθεια και τις εκροές της. Έτσι ο πωλητής λαμβάνει είτε πιστώνεται με το υπόλοιπο ύστερα από την τελική αφαίρεση του αρχικού ποσού.

Σε ότι έχει να κάνει με το άνοιγμα πίστωσης, θα πρέπει να τονιστεί πως υλοποιείται από την τράπεζα του αγοραστή και αφορά τον πωλητή. Ως επί το πλείστον έχει άμεση σχέση με τη διαδικασία πριν από τη φόρτωση των

εμπορευμάτων που δεν πραγματοποιείται σε περίπτωση που δεν υπάρξει η κατάλληλη ενημέρωση από τον πωλητή για να υπάρξει το άνοιγμα.

Υπάρχουν, επίσης και οι δανεισμοί με ανοιχτό λογαριασμό. Εδώ η τράπεζα καθορίζει ένα υψηλότερο όριο πίστωσης. Το συγκεκριμένο ποσό είναι εφικτό να αποσυρθεί και στη συνέχεια να καλυφτεί από τον καταναλωτή με τη χρήση πιστωτικών τίτλων. Η τράπεζα ελέγχει την κινητικότητα που υπάρχει στο συγκεκριμένο λογαριασμό. Ο εν λόγω λογαριασμός είναι απαραίτητο να κλείνεται ανά εξάμηνο είτε ανά έτος. Έτσι υφίσταται συχνή ανανέωση και υπάρχει η δυνατότητα είσπραξης τόκου ο οποίος μετριέται στα χρεωστικά υπόλοιπα του καταναλωτή. (Floros, 2008)

Σε ότι αφορά το δανεισμό με ατομική ασφάλεια θα πρέπει να επισημανθεί πως έχει άμεση σχέση με μικρό μέγεθος ατομικών δανεισμών με ελάχιστη χρονική περίοδο. Για παράδειγμα αφορά ένα καταναλωτικό δανεισμό για τη διαδικασία αγοράς ενός αμαξιού, για διακοπές είτε για την κάλυψη διάφορων καταναλωτικών αναγκών κλπ. (Counaris, et al., 2003).

Ο δανεισμός με ενέχυρο τίτλων αφορά την ανάπτυξη αλλά και την παράδοση των τίτλων. Η τράπεζα στη συγκεκριμένη περίπτωση προσφέρει σαν δανεισμό ένα κομμάτι της αξίας των τίτλων που κρατάει έως την εξόφληση του συνολικού δανεισμού.

Σε ότι αφορά τον ενυπόθηκο δανεισμό, θα πρέπει να τονιστεί πως πρόκειται για μακροπρόθεσμο δανεισμό, ο οποίος παρέχεται ως επί το πλείστον για επενδύσεις και διαμέσου εγγραφής υποθήκης είτε προσημείωσης σε κάποιο ακίνητο. Το ακίνητο αυτό θα πρέπει να εξοφληθεί με τη χρήση μηνιαίων κυρίως δόσεων. Κάτι αντίστοιχο γίνεται και στους στεγαστικούς είτε επισκευαστικούς δανεισμούς κλπ. (Floros, 2008)

Τέλος, υπάρχει η ενέγγυα πίστωση. Αφορά κυρίως εμπορεύματα. Εδώ η τράπεζα του αγοραστή είναι εκείνη η οποία έχει την υποχρέωση να ανοίξει πίστωση για τον εκάστοτε καταναλωτή και να υποβάλει ένα καθορισμένο ποσό πίστωσης όταν εκείνος προσφέρει τη φορτωτική. Η φορτωτική αποδεικνύει πως υλοποιήθηκε φόρτωση εμπορευμάτων που αναγράφονται σε αυτή.

Η τράπεζα όταν φτάσει το εμπόρευμα προσφέρει στον αγοραστή τη φορτωτική και λαμβάνει την αξία της. Παράλληλα λαμβάνει την προμήθεια της και τις εκροές οι οποίες πραγματοποιήθηκαν. Στη συγκεκριμένη πίστωση λαμβάνονται υπόψη καθορισμένοι κανόνες οι οποίοι οριοθετήθηκαν από το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο το '33. Οι κανόνες αυτοί αναθεωρήθηκαν το '51, '62 αλλά και το '74.

2.9 Γενικά Περί Ηλεκτρονικών Συναλλαγών

Αποτελεί γεγονός πως στις αρχές της δεκαετίας του 1980, οι καταναλωτές των τραπεζών είχαν την ευκαιρία να έχουν στη διάθεσή τους ένα πρόγραμμα λογισμικού, μέσα από το οποίο μπορούσαν να κάνουν κλήσεις σε τράπεζες μέσω μιας τηλεφωνικής γραμμής (Heffernan, 2005). Ως αποτέλεσμα, το πρόγραμμα αυτό λειτουργούσε από απόσταση προς όφελος του καταναλωτή. Στην Ελλάδα δε, τη δεκαετία του 1990 άρχισε να λειτουργεί το διαδίκτυο το οποίο αρχικά ήταν περιορισμένο σε εμβέλεια και πρόσβαση, αφού υπήρχαν μόνο 2-3 εταιρείες οι οποίες διέθεταν on-line υπηρεσίες. Σύμφωνα με την τεχνολογική όμως εξέλιξη, εμφανίσθηκαν τράπεζες οι οποίες πίστεψαν σε αυτή την εξέλιξη και επένδυσαν σχετικά (Σινανιώτη & Φαρσαρώτας, 2005).

Οι τράπεζες αυτές θεώρησαν ότι η χρήση του διαδικτύου θα μπορούσε να αλλάξει τα παλαιά δεδομένα αλλά και τη λειτουργία των ιδίων και των υπηρεσιών τους. Σύμφωνα με τις εξελίξεις, προέβλεψαν ότι η διαδικτυακή τραπεζική σε σύντομο χρονικό διάστημα θα αντικαθιστούσε τη παραδοσιακή λειτουργία των τραπεζών καθώς και επίσης και τα παραδοσιακά κανάλια παροχής τραπεζικών υπηρεσιών. Σύμφωνα με τον αρχισυντάκτη του περιοδικού Fortune, David Kirpatrick, το διαδίκτυο θα εξελισσόταν σε «εφιάλτη» για τους τραπεζικούς λογαριασμούς αλλά κυρίως και για τις εταιρείες τηλεπικοινωνιών, από τη στιγμή που θα πρόσφερε δωρεάν υπηρεσίες στους καταναλωτές (Κώνστας, 2005).

Ο ανταγωνισμός όμως τον οποίο και δέχθηκαν από μη τραπεζικούς οργανισμούς ή/και επιχειρήσεις, ήταν ένας ακόμα λόγος για τον οποίο και οι τράπεζες

στράφηκαν στη διαδικτυακή πολιτική. Η διαφορά σε τράπεζες και μη τραπεζικούς οργανισμούς με τις τραπεζικές πληροφορίες μειώθηκε από τη χρήση της τεχνολογίας μέσω του διαδικτύου. Κλασικά παραδείγματα κολοσσών που άρχισαν να δίνουν τραπεζικές υπηρεσίες στο Ευρωπαϊκό εμπόριο Λιανικής ήταν οι Sainsbury στη Μ. Βρετανία και η Carrefour στη Γαλλία (Σινανιώτη και Φαρσαρώτας, 2005). Κάτω από αυτό το πρίσμα οι τράπεζες μη θέλοντας να μείνουν αμέτοχες στο όλο κλίμα του ανταγωνισμού, άρχισαν να επενδύουν στην ανάπτυξη του διαδικτύου.

Εξάλλου το κόστος της διαδικτυακής τραπεζικής είναι χαμηλό σε δαπάνες από τη δημιουργία μέχρι και τη λειτουργία του. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, η πρώτη διαδικτυακή τράπεζα εμφανίστηκε το 1997 από τη Εγνατία τράπεζα. Μέχρι και σήμερα η διαδικτυακή τραπεζική έχει αποκτήσει μεγάλο ενδιαφέρον και αναπτύσσεται συνεχώς. Η εξέλιξη της διαδικτυακής τράπεζας σαν τεχνολογικό προϊόν είναι ραγδαία και συνεχώς με νέα δεδομένα. Είναι σίγουρο ότι στο μέλλον θα υπάρξουν ακόμα περισσότερα νέα στοιχεία με την πάροδο του χρόνου. Τα στοιχεία αυτά θα ορίσουν και το μέλλον της διαδικτυακής τραπεζικής με μεγαλύτερη ακρίβεια. Αλλά πολλές είναι και οι αλλαγές που έχουν σημειωθεί από αυτή την εξέλιξη.

Η αλλαγή από τις τραπεζικές συναλλαγές μέχρι το ηλεκτρονικό εμπόριο έχει δημιουργήσει αλλαγές στις σχέσεις τις προσωπικές με τους πελάτες αλλά ταυτόχρονα παρουσιάζει και πολλά πλεονεκτήματα σε σύγκριση με τα παλιά κανάλια τραπεζικής διανομής. Συγκεκριμένα, έχει αυξηθεί η πελατειακή βάση, η εμπορία και η επικοινωνία. Πλέον οι τραπεζικές υπηρεσίες είναι ευρέως διαδεδομένες. Η εξοικείωση στις μέρες μας με το διαδίκτυο είναι πολύ μεγάλη από τους χρήστες-πελάτες. Όλες οι τραπεζικές υπηρεσίες και τα πλεονεκτήματα είναι διαδεδομένα και οι χρήστες πολύ πιο εύκολα κάνουν αγορές on line σε αγαθά και υπηρεσίες με χαμηλό κόστος και ευκολία. Φυσικά ένα από τα βασικά ερωτήματα είναι κατά πόσο μια επιχείρηση θα «εκμεταλλευθεί» τα παραπάνω οφέλη και υπηρεσίες προκειμένου να έχει ο μηχανισμός παραγωγής καλύτερα και μεγαλύτερα αποτελέσματα. Τα κόστη της επιχείρησης με αυτό τον τρόπο μειώνονται και τα αγαθά ή οι υπηρεσίες της γίνονται περισσότερο ποιοτικά και ανταγωνιστικά (Κώνστας, 2005).

Ανεξάρτητα από το γεγονός αν οι πελάτες είναι εγχώριοι ή διασυνοριακοί, η Ηλεκτρονική Τράπεζα κατηγοριοποιείται σε τρία βασικά επίπεδα παροχής υπηρεσιών:

- Δικτυακοί τόποι. Είναι οι τόποι εκείνοι που παρέχουν πληροφορίες γύρω από τραπεζικά προϊόντα τα οποία φυσικά είναι διαθέσιμα σε πελάτες
- Web sites. Αφορούν απλές συναλλαγές και η δυνατότητα σε πελάτες να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για διάφορες υπηρεσίες
- Web sites προηγμένων συναλλαγών. Γίνεται:
 - Ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων
 - Πληρωμή λογαριασμών
 - On line πραγματοποίηση πρόσθετων προηγμένων υπηρεσιών
 - Στις μέρες μας, οι τράπεζες προσφέρουν μια σειρά από ευρεία επιλογή προϊόντων και υπηρεσιών, τόσο σε επιχειρήσεις όσο και σε ιδιώτες ή και σε ελεύθερους επαγγελματίες. Τα οφέλη από αυτή τη χρήση είναι τα εξής (Σινανιώτη και Φαρσαρώτας, 2005) :
 - Πρόσβαση σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες της τράπεζας από οπουδήποτε
 - Διαθέσιμη 24 ώρες το 24ωρο
 - Ταχύτητα σε συναλλαγές σε σχέση με τους παραδοσιακούς τρόπους
 - Υψηλό επίπεδο ασφάλειας συναλλαγών
 - Μείωση κόστους συναλλαγών
 - Ευρύ φάσμα πληροφοριών καλύπτοντας μεγάλες ανάγκες πελατών και επιχειρήσεων

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης πως μέσα από μια αναλυτικότερη εξέταση των επιμέρους υπηρεσιών που προσφέρονται, διαφαίνεται ότι τα οφέλη αναφέρονται σε μείωση κόστους εργασιών γύρω από δευτερεύουσες αλλά και υποστηρικτικές διαδικασίες κάθε επιχείρησης. Έτσι οι ασφαλείς και οι ταχύτερες συναλλαγές που προσφέρουν σήμερα οι τράπεζες αυτομάτως δείχνουν ότι οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής συναλλαγής είναι στις μέρες μας απαραίτητες σε κάθε οργανισμό και επιχείρηση, σε κάθε ιδιώτη και ελεύθερο επαγγελματία. Αναφορικά οι υπηρεσίες e-banking είναι (Κώνστας, 2005):

- υπόλοιπα λογαριασμών

- πληροφορίες λογαριασμών
- κινήσεις λογαριασμών
- κινήσεις πιστωτικών καρτών
- υπόλοιπα πιστωτικών καρτών
- υπόλοιπα δανείων
- πληροφορίες δανείων
- παρακολούθηση επιταγών
- καταχώρηση επιταγών
- παρακολούθηση εξέλιξης εντολής πληρωμών
- παραγγελία ελέγχους και βιβλιάρια επιταγών
- αιτήσεις για τραπεζικά προϊόντα
- αλλαγή προσωπικών στοιχείων
- on line παραγγελία και δηλώσεις
- προσαρμοσμένες εκθέσεις
- οικονομικές αριθμομηχανές σχεδιασμού

Οικονομικές συναλλαγές :

- μεταφορά κεφαλαίων ανάμεσα σε προσωπικό λογαριασμό εντός τραπεζής
- μεταφορά κεφαλαίων σε άλλη τράπεζα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό
- μεταφορά κεφαλαίων σε λογαριασμούς τρίτων εντός τραπεζής
- πληρωμές δημοσίου
- πληρωμές λογαριασμών ΔΕΚΟ
- πληρωμές κινητής τηλεφωνίας
- πληρωμές ασφαλιστικών εισφορών

- πληρωμή πιστωτικής κάρτας
- πάγιες εντολές πληρωμής δανείου
- πληρωμή δόσης δανείου
- πληρωμές σε μελλοντική ημερομηνία
- αποστολή αρχείου μισθοδοσίας εντός τραπεζής ή σε άλλες τράπεζες
- ακύρωση εντολών

E-Insurance : (Ασφαλιστικές Υπηρεσίες)

- Πληροφοριακές συναλλαγές
- πληροφορίες για ασφαλιστικά προϊόντα και πακέτα
- λήψη προσφοράς ασφάλισης
- αίτηση ασφάλισης για έκδοση ασφαλιστικού συμβολαίου
- δήλωση ατυχήματος, ζημίας
- πληροφορίες χαρτοφυλακίου
- πληροφόρηση για εκκρεμείς πληρωμές συμβολαίων

Οικονομικές συναλλαγές :

- πληρωμή ασφαλιστήριου συμβολαίου
- πληρωμή ανανέωσης συμβολαίου
- ακύρωση, τροποποίηση συμβολαίων
- πληρωμή συμβολαίου πρόσθετης πράξης

Έξοδα της τράπεζας και επιβαρύνσεις

Όλες οι τράπεζες έχουν κάποιες επιβαρύνσεις και το κόστος τους είναι διαφορετικό από τράπεζα σε τράπεζα. Κάποιες δεν έχουν καμία χρέωση.

Οι κατηγορίες στις οποίες μπορούν να διαχωριστούν οι ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες είναι τρεις ως εξής (Κώνστας, 2005):

- Υπηρεσίες παροχής υπηρεσιών μόνο. Είναι η κατηγορία στην οποία μόνο η πρόσβαση σε πληροφορίες επιτρέπεται από μια τράπεζα. Μπορεί να έχουν σχέση και με το μάρκετινγκ της τράπεζας. Οι πληροφορίες μπορούν να δοθούν ηλεκτρονικά από την τράπεζα και όχι όπως παλιά από έντυπα.
- Υπηρεσίες ανταλλαγής πληροφοριών. Στην κατηγορία αυτή αναφέρονται τα συστήματα εκείνα μέσω των οποίων μεταφέρονται ευαίσθητα μηνύματα, έγγραφα, ή και αρχεία ανάμεσα σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και σε πελάτες τους. Τα συστήματα αυτά είναι αλληλεπιδραστικά. Έτσι γίνεται χρήση του e mail για τη μεταφορά εμπιστευτικών μηνυμάτων και πληροφοριών. Υπάρχει ένα site το οποίο επιτρέπει την on line κατάθεση αίτησης για κάποιος δάνειο ή για κάποιο λογαριασμό καταθέσεων.
- Υπηρεσίες ολοκληρωμένων συναλλαγών. Μέσα από αυτή την κατηγορία δίνονται οι δυνατότητες για on line συναλλαγές, διαχείριση λογαριασμών, μεταφορά χρημάτων, πληρωμή υποχρεώσεων.

2.10 Σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες

2.10.1 Πιστωτικές κάρτες

Οι συναλλαγές με τις συγκεκριμένες κάρτες δημιουργήθηκαν στις ΗΠΑ εξαιτίας των ζητημάτων που αντιμετώπιζαν οι Αμερικάνοι σε ότι είχε να κάνει με την εξαργύρωση των επιταγών από μια τράπεζα σε κάποια άλλη καθώς επίσης και από τη μια πολιτεία στην άλλη. Έτσι, για να μην απαιτείται να μετακινούν μετρητά αναπτύχθηκαν οι πιστωτικές κάρτες.

Εξαιτίας του προβλήματος πως δεν υπήρχε η δυνατότητα αυτές οι κάρτες να έρχονται στην Ευρώπη αναπτύχθηκε ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος είχε την ευχέρεια αγοράς δικαιωμάτων από την Bank of America, η οποία ήταν η πρώτη που έκανε χρήση παρόμοιων καρτών, και με τον τρόπο αυτόν, ο συγκεκριμένος οργανισμός έγινε ο αρμόδιος για την έκδοση των συγκεκριμένων καρτών.

Εάν θα έπρεπε να δοθεί ένας καθορισμένος ορισμός στην εν λόγω έννοια αυτός θα ήταν πως είναι κάρτες οι οποίες έχουν την ευχέρεια να προσφέρουν στον κάτοχο τους την πιστωτική ισχύ έως ένα καθορισμένο όριο. Το ποσό των συναλλαγών που υλοποιούνται από τον κάτοχο της κάρτας αυτής, είναι υποχρεωτικό να πληρωθεί στην τράπεζα η οποία υλοποίησε την έκδοση της ή σε καθορισμένη χρονική περίοδο (2 μήνες ή σε καθορισμένες μηνιαίες δόσεις).

Το βασικότερο πλεονέκτημα των συγκεκριμένων καρτών είναι πως δεν είναι υποχρεωτικό ο κάτοχος της να έχει στην ευχέρεια του έναν καθορισμένο λογαριασμό στην εν λόγω τράπεζα. Ο κάτοχος της, έχει τη δυνατότητα να κάνει χρήση της κάρτας αυτής στο εσωτερικό ή ακόμα και σε διεθνές επίπεδο προσφέροντας την ευχέρεια αποπληρωμής των οφειλών ακόμα και σε ευρώ.

2.10.2 ATM's

Αφορά μηχανισμούς αυτόματης ανάληψης χρημάτων. Οι μηχανισμοί αυτοί δρουν όλη την ημέρα και είναι αυτόματα συστήματα συναλλαγής. Στα συστήματα αυτά μπορεί να πραγματοποιηθεί κατάθεση σε κάποιον λογαριασμό είτε σε λογαριασμό τρίτου, ανάληψη, ενημέρωση λογαριασμού κ.α.. Οι συναλλαγές αυτές πραγματοποιούνται με την υποστήριξη Cash Card η οποία παρέχεται από την εκάστοτε τράπεζα και έχει άμεση σχέση με τον προσωπικό του λογαριασμό.

Η εν λόγω κάρτα τοποθετείται σε εξειδικευμένη θήρα του συστήματος, υλοποιείται ανάγνωση της μαγνητικής κάρτας και θα πρέπει ο ιδιοκτήτης της κάρτας να πληκτρολογήσει τον κωδικό πρόσβασης που του έχει δοθεί. Σε περίπτωση όπου ο συγκεκριμένος κωδικός, τον οποίο πληκτρολογεί ο ιδιοκτήτης δεν είναι σωστός και

αυτό επαναλαμβάνεται συνεχώς τότε υπάρχει παρακράτηση της κάρτας από το σύστημα και η συναλλαγή ολοκληρώνεται. (Louzis et al, 2010)

2.10.3 Factoring

Αφορά μια σύμβαση που ορίζει τους όρους προ-εξόφλησης προθεσμιακών απαιτήσεων που αναφέρθηκαν και σε προηγούμενη ενότητα, ενός ιδιοκτήτη επιχείρησης από πώληση αγαθών είτε άλλων υπηρεσιών. Η συγκεκριμένη εταιρία έχει την ευχέρεια ανάληψης και προ-εξόφλησης βραχυπρόθεσμων τιμολογιακών απαιτήσεων του προμηθευτή σε σχέση με τρίτους είτε με άλλους καταναλωτές.

Η κατάσταση αυτή υπάρχει εξαιτίας του γεγονότος πως μερικοί επιχειρηματίες δεν έχουν την ευχέρεια να λάβουν τις απαιτήσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω από τους πελάτες τους ή καθώς δεν έχουν το κατάλληλο σύστημα ή δεν επιθυμούν να αναλάβουν το συγκεκριμένο κίνδυνο ή εξαιτίας του γεγονότος πως δεν έχουν ανάγκη τα χρήματα νωρίτερα.

Η συμβολή της συγκεκριμένης υπηρεσίας, κυρίως σε ότι έχει να κάνει με τις μικρές αλλά και τις μεσαίες επιχειρήσεις, είναι πιθανόν να αποβεί εξαιρετικά χρήσιμη καθώς ο πράκτορας είναι εφικτό να τους προτείνει τακτικές marketing, να τους προφυλάσσει από μη έγκυρους πελάτες, να τους προτείνει καινούριους πελάτες και καινούριες αγορές καθώς επίσης και να προωθήσει όσο το δυνατόν περισσότερο διάφορες πωλήσεις τους προσφέροντας τους την ευχέρεια με τον τρόπο αυτόν να ασχοληθούν με τις υπόλοιπες δραστηριότητες τους.

Ακόμα, σε περίπτωση που ο συγκεκριμένος πράκτορας διασφαλίζει, καθοδηγεί και παρέχει σωστές συμβουλές σε μια εταιρία σε ότι έχει να κάνει με τις εισπράξεις των απαιτήσεων της, τότε η υπηρεσία η οποία παρέχει είναι πιθανόν να υποστηρίξει καθοριστικά στην πρόοδο και την εξέλιξη της εταιρίας αυτής καθώς επίσης θα παρέχει σημαντική βοήθεια σε ότι έχει να κάνει με τη βιωσιμότητα της. (Louzis et al, 2010)

Στα κυριότερα πλεονεκτήματα της υπηρεσίας αυτής είναι η είσπραξη, η χρηματοδότηση, η κάλυψη πιστωτικού κινδύνου, η προσφορά συμβουλών, η διαχείριση απαιτήσεων και ο λογιστικός έλεγχος καθώς επίσης και η ευχέρεια προγραμματισμού χρηματικών ροών και η αφοσίωση του ιδιοκτήτη της επιχείρησης στα βασικά ζητήματα.

2.10.4 Forfeiting

Γίνεται χρήση για την προ-εξόφληση μιας μεσοπρόθεσμης κυρίως εξαγωγικής απαίτησης, μέσω συγκεκριμένης τράπεζας είτε διάφορων άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων που παρέχουν τις κατάλληλες εγγυήσεις σε ότι έχει να κάνει με την εξόφληση της ανάλογης υποχρέωσης δίχως να υφίσταται δικαίωμα αναγωγής. (Floros, 2008)

Στα βασικότερα πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης υπηρεσίας εντάσσονται η διαπραγμάτευση για χρηματοδοτήσεις διαμέσου της υπηρεσίας αυτής για όλες τις εμπορικές συναλλαγές του εξαγωγέα οι οποίες υλοποιούνται ξεχωριστά αλλά και οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα σε εισαγωγέα και εξαγωγέα οι οποίες είναι εξαιρετικά εμπιστευτικές.

Ακόμα, βασικό όφελος θεωρείται πως ο εξαγωγέας δεν είναι υποχρεωτικό να προσφέρει χρόνο και χρήμα για τη διαχείριση αλλά και τη συλλογή του ξένου κεφαλαίου. Επίσης, ο αγοραστής με τη χρηματοδότηση του εξαγωγέα αναλαμβάνει αυτοπροσώπως τον κίνδυνο της συναλλαγματικής ισοτιμίας, των αλλαγών του επιτοκίου αλλά και τον πιστωτικό και πολιτικό κίνδυνο που υπάρχει στην περίπτωση αυτήν.

2.10.5 Leasing

Ονομάζεται και χρηματοδοτική μίσθωση και αποτελεί μια εξαιρετικά καινούρια τακτική χρηματοδότησης η οποία αφήνει σε μια εταιρία να λάβει το

δικαίωμα χρησιμότητας κινητών και ακίνητων επενδυτικών αγαθών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο επενδυτής δείχνει στην επιχείρηση αυτή τα συγκεκριμένα αγαθά τα οποία επιθυμεί. Η εν λόγω επιχείρηση αγοράζει τον εξοπλισμό που χρειάζεται από τον προμηθευτή και το εκμισθώνει για καθορισμένη χρονική περίοδο στον επενδυτή ο οποίος πληρώνει μισθώματα σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους.

Στο τέλος της παραπάνω χρονικής διάρκειας, ο μισθωτής έχει την ευχέρεια να αγοράσει το συγκεκριμένο εξοπλισμό αντί προσυμφωνητικού κομματιού. Ο συγκεκριμένος εξοπλισμός περιέχει πάγιους εξοπλισμούς οι οποίοι είναι χρήσιμη για επαγγελματικούς στόχους όπως ιατρικά και διαγνωστικά μηχανήματα, οχήματα, εξοπλισμοί γραφείου, κτίρια για ενοικίαση, αεροσκάφη κλπ.

Στα πλεονεκτήματα εντάσσονται τα μισθώματα τα οποία είναι προσαρμοσμένα με cash-flow, τα μισθώματα που δρουν σαν λειτουργικά έξοδα, το γεγονός πως δεν χρειάζονται εμπράγματα διασφαλίσεις, ότι υπάρχει χρηματοδότηση έως και 100% της αξίας του εξοπλισμού, υπάρχει σημαντική διευκόλυνση στην κατάρτιση του προϋπολογισμού και των ταμειακών σχεδίων καθώς επίσης υφίσταται σημαντική συντήρηση των κινήτρων για αναπτυξιακά νομοθετικά πλαίσια κλπ.

2.10.6 EFTPOS, Phone και Mobile Banking

Το EFTPOS αφορά ένα μηχανισμό ενημέρωσης που βρίσκεται σε εμπορικές τοποθεσίες όπως για παράδειγμα super markets κλπ, που έχουν άμεση σχέση με κάποια τράπεζα. Όλοι οι πελάτες οι οποίοι συμμετέχουν έχουν τη δυνατότητα να υλοποιήσουν συναλλαγές διαμέσου του συστήματος αυτού δίχως να πληρώνουν αληθινά χρήματα. Το ποσό της αγοράς χρεώνεται στο λογαριασμό της τράπεζας και άμεση πιστώνεται ο λογαριασμός του καταστήματος.

Από την άλλη πλευρά σε ότι έχει να κάνει με τις τραπεζικές υπηρεσίες διαμέσου τηλεφώνου θα πρέπει να τονιστεί πως οι υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται διακρίνονται σε δυο κύριες ομάδες που είναι εκείνες οι οποίες διεκπεραιώνονται από πράκτορες τηλεφωνικών κέντρων αλλά και σε εκείνες οι οποίες διεκπεραιώνονται άμεσα διαμέσου εξειδικευμένων μηχανισμών αναγνώρισης φωνής.

Η ανάπτυξη των τηλεφωνικών δικτύων του 1980, δημιούργησε και το κανάλι παροχής υπηρεσιών μέσω τηλεφώνου. Το e-banking δίνει όλες εκείνες τις δυνατότητες οι οποίες δίνονται και σε ένα τραπεζικό υποκατάστημα απλά με ένα τηλεφώνημα. Οι πληροφορίες που δίνονται αφορούν (Κώνστας, 2005)

- τραπεζικούς λογαριασμούς
- πιστωτικές κάρτες
- δάνεια, συναλλαγές μεταφοράς
- εμβάσματα
- πληρωμές δημοσίου
- παραγγελία μπλοκ επιταγών
- πάγιες εντολές

Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι αυτή η μορφή αποτελεί ιδανική λύση για άτομα τα οποία δεν είναι εξοικειωμένα με τη χρήση του διαδικτύου όπως τα άτομα τρίτης ηλικίας. Οι κατηγορίες οι οποίες προσφέρονται είναι δυο ειδών :

- Όσες διεκπεραιώνονται από πράκτορες τηλεφωνικού κέντρου
- Όσες γίνονται αυτόματα από συστήματα αναγνώρισης φωνής

Διαμέσου του Phone Banking, παρέχονται στους χειριστές πάρα πολλά οφέλη και πάρα πολλές τραπεζικές υπηρεσίες σε επίπεδο ενημέρωσης και οικονομικών συναλλαγών όπως είναι για παράδειγμα η πληροφόρηση για το υπόλοιπο του λογαριασμού του και τις πιο πρόσφατες κινήσεις του, η πληροφόρηση που αφορά την αποτίμηση του χαρτοφυλακίου, η υλοποίηση μεταφορών κεφαλαίων σε διάφορους άλλους λογαριασμούς, η πληρωμή λογαριασμών και πιστωτικών καρτών καθώς επίσης και η υλοποίηση πάγιων εντολών για αγοροπωλησία μετοχών και άλλων κεφαλαίων.

Σε ότι έχει να κάνει με το Mobile Banking, θα πρέπει να τονιστεί πως κάνει χρήση πάρα πολλών τραπεζικών υπηρεσιών οι οποίες παρέχονται διαμέσου κινητού τηλεφώνου. Μέσω της υπηρεσίας αυτής είναι εφικτή η επικοινωνία ακόμα και με γραπτά μηνύματα αλλά και διαμέσου τεχνολογίας WAP. Διαμέσου της συγκεκριμένης υπηρεσίας οι χειριστές έχουν την ευχέρεια ενημέρωσης των λογαριασμών τους και του χαρτοφυλακίου, είναι εφικτή η μετακίνηση χρημάτων

καθώς επίσης και η δυνατότητα εντολών για πληρωμές λογαριασμών είτε πιστωτικών καρτών.

Το Mobile Banking προσφέρει τη δυνατότητα αξιοποίησης από οποιοδήποτε μέρος και μέσω της κινητής συσκευής τηλεφώνου να εκτελεσθούν μια σειρά από νέες τραπεζικές υπηρεσίες. Διαθέτει πολλά πλεονεκτήματα και είναι ευέλικτο αλλά και εύχρηστο. Παρόλα αυτά όμως, δεν έχει γίνει ακόμα αποδεκτό από μια μεγάλη μερίδα κοινού. Οι συναλλαγές γίνονται με γραπτά μηνύματα ανάμεσα στην τράπεζα και στον πελάτη (Κώνστας, 2005).

2.10.7 Internet Banking

Η συγκεκριμένη υπηρεσία υλοποιείται κατά βάση διαμέσου του internet αλλά και διαμέσου λοιπών δικτύων. Για να έχει τη δυνατότητα ο χειριστής να κάνει χρήση της εν λόγω υπηρεσίας είναι υποχρεωτικό να έχει στην ευχέρεια του Η/Υ και σύνδεση στο internet.

Διαμέσου του Internet Banking παρέχεται στους χρήστες μια πληθώρα τραπεζικών υπηρεσιών όπως πληροφορίες λογαριασμών, μετακίνηση ποσών, δεδομένα που αφορούν την κινητικότητα του λογαριασμού, παραγγελίες μπλοκ επιταγών, ευχέρεια υποβολής αίτησης για ανάκληση επιταγών είτε όλου του μπλοκ, οδηγίες για αγορές και πωλήσεις μετοχών, πληροφόρηση για την κινητικότητα κεφαλαίων, ευχέρεια υποβολής αιτήσεων εμβασμάτων, τροποποίηση κωδικού PIN καθώς επίσης και αποστολή ατομικών μηνυμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

3.1 Κεφαλαιακές ανάγκες

Η διεθνής κρίση είχε ξεκινήσει τον Αύγουστο του 2007 ως πιστωτική κρίση και αργότερα από τον Σεπτέμβριο του 2008 μετεξελίχθηκε σε χρηματοοικονομική κρίση. Η κρίση αυτή του χρηματοπιστωτικού τομέα και των τραπεζών δεν έχει επιλυθεί ακόμα και έχει θέσει σε αμφισβήτηση πολλές από τις παραδοχές στις οποίες είχε στηριχτεί η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια.

Η κρίση αυτή αποκάλυψε επίσης και τις αδυναμίες που υπήρχαν στον τραπεζικό τομέα στην ανάληψη πολύ υψηλών κινδύνων, στην υπερβολική χρήση μόχλευσης, στις ανεπαρκείς απαιτήσεις σε ρευστότητα αλλά και σε κεφάλαια και στην περίπλοκη αρχιτεκτονική του τραπεζικού συστήματος.

Το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει πολλά προβλήματα. Το δανειακό χαρτοφυλάκιο των τραπεζών έχει χάσει την ποιότητά του, λόγω της μεγάλης του ύφεσης. Επιπλέον, η αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους έχει επιφέρει πολλές απώλειες στις ελληνικές τράπεζες. Επίσης, η πολύ μεγάλη εκροή των καταθέσεων από τους πολίτες έχει επηρεάσει αρκετά τις τράπεζες. Τέλος, οι ελληνικές τράπεζες βρέθηκαν αποκομμένες από τη διεθνή διατραπεζική αγορά εξ' αιτίας της οικονομικής κρίσης. Η μόνο παροχή ρευστότητας το διάστημα αυτό είναι οι μηχανισμοί του Ευρωσυστήματος. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι είναι δύσκολη η βιωσιμότητα των ελληνικών τραπεζών, πόσο μάλλον η ανάγκη να τροφοδοτήσουν την οικονομία με την απαραίτητη ρευστότητα. Οι τράπεζες λοιπόν έχουν σημαντικό πρόβλημα βιωσιμότητας, το οποίο οφείλεται τόσο στις ζημιές που προέκυψαν από την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους όσο και στην εξυπηρέτηση του δανειακού τους χαρτοφυλακίου.

3.2 Ανακεφαλαίωση των Ευρωπαϊκών Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Η κρίση του χρηματοπιστωτικού τομέα των τραπεζών μέχρι και σήμερα δεν έχει επιλυθεί. Η κρίση αυτή ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2007 σαν πιστωτική κρίση και εξελίχτηκε σε χρηματοοικονομική κρίση από τον Σεπτέμβριο του 2008. Η κρίση αυτή αποκάλυψε τις αδυναμίες του ρυθμιστικού συστήματος όσον αφορά την ανάληψη υψηλών κινδύνων, την υπερβολική χρήση μόχλευσης, τις ανεπαρκείς απαιτήσεις σε κεφάλαια και ρευστότητα και στην περίπλοκη αρχιτεκτονική του τραπεζικού συστήματος γενικότερα.

Η κρίση αυτή είχε ως συνέπεια τη δέσμευση πόρων από την πραγματική οικονομία προκειμένου να σωθεί το τραπεζικό σύστημα. Έτσι, η Ευρωπαϊκή επιτροπή με την οδηγία 2008/C270/02 και με κύριο στόχο της την επίλυση της παγκόσμιας αυτής χρηματοπιστωτικής κρίσης θεώρησε ότι οι τράπεζες θα πρέπει να αποκαταστήσουν την χρηματοπιστωτική τους σταθερότητα, να εξασφαλίσουν την κατάλληλη ροή πιστώσεων προς την οικονομία και να αντιμετωπίσουν το συστημικό κίνδυνο. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί μόνο με την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών μέσω κρατικών ενισχύσεων.

Με τον όρο «ανακεφαλαιοποίηση», συνοπτικά περιγράφουμε, τη διαδικασία της κεφαλαιακής ενίσχυσης των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών, με δημόσιους ή ιδιωτικούς πόρους, προκειμένου να ανταποκρίνονται στα όρια του εκάστοτε ισχύοντος δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, όπως αυτός καθορίζεται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, με βάση τις εκάστοτε ισχύουσες αποφάσεις του Συμφώνου Βασιλείας (Ομοσπονδία τραπεζουπαλληλικών οργανώσεων Ελλάδος, 2015).

Στην πραγματικότητα μπορούμε να πούμε ότι είναι μία ειδική μορφή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου που γίνεται με όρους ουσιαστικής κρατικής ενίσχυσης στα ίδια κεφάλαια των τραπεζών και όχι με όρους ελεύθερης και αυτορυθμιζόμενης αγοράς. Το γεγονός αυτό όμως έρχεται σε αντίθεση με την ιδέα των φιλελευθέρων αγορών χρήματος που υπάρχουν από το 1990.

Η ανακεφαλαίωση των τραπεζών είναι απαραίτητη για να μπορούν οι τράπεζες να συνεχίσουν να λειτουργούν κάτω από μία εποπτεία αλλά δεν είναι ικανή

να εξασφαλίσει την απαραίτητα ρευστότητα που χρειάζονται οι τράπεζες για να χρηματοδοτήσουν την οικονομία.

Τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα τέλη του 2013 παρείχαν κεφαλαιακή ενίσχυση προς τα πιστωτικά ιδρύματα. Η κεφαλαιακή αυτή ενίσχυση έφτασε τα 661,42 δις ευρώ και αντιπροσώπευε το 5,21% του ΑΕΠ των 27 χωρών της Ε.Ε. Επίσης, ο αυξημένος κίνδυνος ρευστότητας επέβαλε την δημόσια στήριξη με μορφή παροχής εγγυήσεων προς τα πιστωτικά ιδρύματα ύψους 4,272 τρις ευρώ ή 32,7% του ΑΕΠ της ΕΕ-27.

Πίνακας 1: Κρατικές ενισχύσεις στις Ευρωπαϊκές Τράπεζες 2008-2014

Χώρες ΕΕ	Σύνολο εγκεκριμένων ποσών για κεφαλαιακή στήριξη των τραπεζών		Σύνολο εγκεκριμένων ποσών για την παροχή εγγυήσεων και ρευστότητας προς τις τράπεζες		Σύνολο εκταμιευθέντων ποσών για κεφαλαιακή στήριξη		2013 - Σύνολο χρησιμο-ποιηθέντων ποσών για την παροχή εγγυήσεων και ρευστότητας προς τις τράπεζες	
	Σε δις ευρώ	% ΑΕΠ 2013	Σε δις ευρώ	% ΑΕΠ 2013	Σε δις ευρώ	% ΑΕΠ 2013	Σε δις ευρώ	% ΑΕΠ 2013
Βέλγιο	51,54	13,47	345,92	90,39	40,44	10,60	36,87	9,60
Δανία	16,85	6,77	693,68	278,61	10,79	4,30	0,76	0,30
Γερμανία	197,38	7,21	465,35	17	144,15	5,30	3,04	0,10
Ιρλανδία	233,64	142,42	594,91	362,64	66,29	40,40	38,07	23,20
Ελλάδα	48,97	26,90	100,74	55,34	43,14	23,70	50,11	27,50
Ισπανία	314,44	30,74	353,7	34,58	90,45	8,80	53,81	5,30
Γαλλία	33,94	1,65	391,33	19	26,25	1,30	46,90	2,30
Ιταλία	22	1,41	110	7,05	7,95	0,50	81,68	5,20
Κύπρος	1,8	10,91	9	54,53	1,8	10,90	1	6,10
Λουξεμβούργο	2,5	5,50	7,37	16,21	2,65	5,80	3,81	8,40
Ολλανδία	70,45	11,69	254	42,15	31,77	5,30	16,15	2,70
Αυστρία	40,73	13,01	111,01	35,46	11,6	3,70	2,38	0,80
Πορτογαλία	36,25	21,88	50,33	30,38	10,95	6,60	14,41	8,70
Φιλανδία	4	2,07	50	25,85	0	0	0	0
Ην. Βασίλειο	367,67	19,10	510,68	26,89	167,3	8,80	35,84	1,90
Σύνολο ΕΕ 27	1490,26	11,40	4272,48	32,70	661,42	5,10	386,85	3

Πηγή: Ευρωπαϊκή Τράπεζα

Τα προβλήματα που δημιούργησε η χρηματοπιστωτική κρίση, η γρήγορη μετάδοσή της, το μέγεθος της διάσωσης και η ανατροφοδότηση ανάμεσα στη δημόσια οικονομία και στην αύξηση του δημόσιου χρέους ανάγκασαν τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να αναπτύξουν τον Ιούνιο του 2012, ένα χάρτη προκειμένου να υλοποιηθούν τα προγράμματα της οικονομικής και νομισματικής ένωσης με απώτερο σκοπό την έξοδο από την κρίση με την ανακύκλωση του τραπεζικού τομέα και των δημόσιων οικονομικών.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, ο χάρτης αυτός αποτελείται από τέσσερα συστατικά στοιχεία/ πυλώνες, την ενοποίηση του δημοσιονομικού πλαισίου, τη χάραξη και την υλοποίηση μηχανισμών άσκησης οικονομικής πολιτικής, τη βελτιωμένη νομιμοποίηση και λογοδοσία στο πλαίσιο της ONE και κυρίως την ενοποίηση του χρηματοοικονομικού πλαισίου των χωρών της ζώνης του ευρώ, με τη δημιουργία της «Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης».

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση επιφέρει αλλαγές με κύριο στόχο να αποσυνδέσει τη διάσωση των ευρωπαϊκών τραπεζών από την επιβάρυνση των δημοσίων οικονομικών των κρατών-μελών. Για να γίνει αυτό δημιουργήθηκε το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης/ διάσωσης των τραπεζών, το οποίο χρηματοδοτείται από τις ίδιες τις τράπεζες.

Οι τέσσερις βασικοί πυλώνες της Τραπεζικής Ένωσης είναι:

- Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (S.S.M.), υπό την καθοδήγηση της ΕΚΤ για τις συστημικά σημαντικές τράπεζες
- Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (S.R.M.) και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (S.R.F.) που θα διαθέτει πόρους 55 δις € και θα χρηματοδοτηθεί από τα πιστωτικά ιδρύματα με ορίζοντα πλήρους λειτουργίας το 2023 και με σκοπό την εξυγίανση των τραπεζών που θα καταστούν αφερέγγυες. Μέχρι την πλήρη λειτουργία του SRF, η διάσωση των τραπεζών θα υλοποιείται μέσω του νέου διακρατικού μηχανισμού διάσωσης ESM
- Το Ενιαίο Εγχειρίδιο Κανόνων (SingleRulebook) που εμπεριέχει την εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III (σταδιακά ενισχυμένα εποπτικά κεφάλαια μέχρι το 2019, μικρότερη

μόχλευση, ενισχυμένη διαχείριση ρευστότητας, με καθιέρωση δύο νέων δεικτών που θα ισχύσουν, από 1/1/2015 και από 1/1/2018.)

- Το Ενιαίο Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων (S.D.G.S.) το οποίο θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία το 2024.

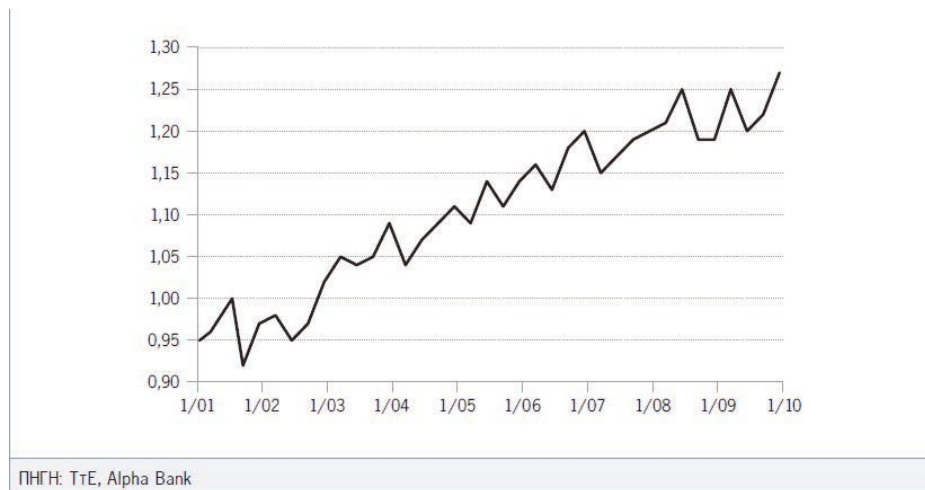
Οι τρεις πρώτοι πυλώνες είναι νομικό κατεκτημένο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι σήμερα και ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησής τους είναι το 2019. Με βάση την εμπειρία αυτή, προτείνεται ένας διαφορετικός διαχωρισμός των πιστωτικών ιδρυμάτων της ευρωζώνης σε συστημικά σημαντικά και σε λιγότερο συστημικά σημαντικά ανάλογα με τις προοπτικές που έχουν για βιωσιμότητα και ανάλογα με τα οικονομικά μεγέθη τους. Η Τραπεζική Ένωση θεσπίζει νέους κανόνες για την εφαρμογή των ρυθμίσεων και πιο αυστηρά μέτρα εποπτείας στις τράπεζες.

Οι συστημικά σημαντικές τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ελέγχονται από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) και από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Οι δύο αυτοί οργανισμοί θα έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν κεφαλαιακή ενίσχυση από τον νέο Μηχανισμό Χρηματοδοτικής Στήριξης (ESM) ανάλογα με τις ανάγκες τους. Οι λιγότερο σημαντικές συστημικές τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εποπτεύονται από τις εθνικές εποπτικές αρχές.

3.3 Ανακεφαλαίωση Ελληνικών τραπεζών

Η Ελλάδα μετά την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή Ένωση εφάρμοσε μία επεκτατική πιστωτική πολιτική και σε συνδυασμό με τα χαμηλά επιτόκια κατάφερε να εισέλθει και αυτή στην διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση. Λόγω της μεγάλης απελευθέρωσης της καταναλωτικής και της στεγαστικής πίστης που υπήρχε στις τράπεζες πριν το 2008 και της άσκησης πιστωτικής πολιτικής από τις τράπεζες σε συνδυασμό με την έλλειψη των κατάλληλων εποπτικών εργαλείων διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου ασκήθηκαν μεγάλες πιέσεις από το 2008 στην επάρκεια των τραπεζών.

Σχεδιάγραμμα 5: Εξέλιξη λόγου δανείων προς καταθέσεις ελληνικών τραπεζών

Πηγή: ΤΤΕ

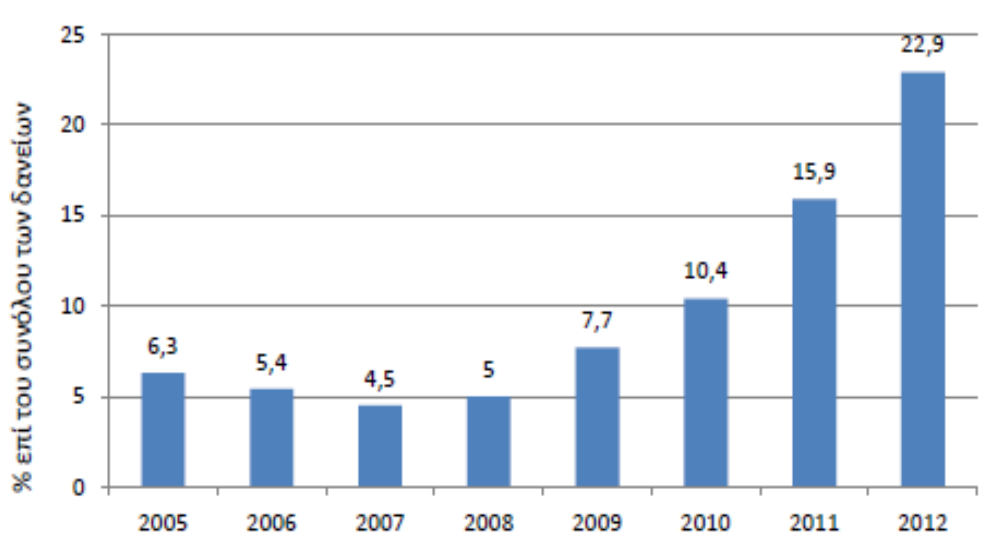
Στο παραπάνω σχεδιάγραμμα φαίνεται η εξέλιξη των καταθέσεων και των χορηγήσεων των ελληνικών τραπεζών. Ο Ν.3723/2008 ανέδειξε τις ανάγκες για ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών που υπήρχαν μέχρι τότε από εξωτερικές πηγές καθώς και την ανάγκη για την διασφάλιση μιας κεφαλαιακής επάρκειας.

Το πρόγραμμα στήριξης της ελληνικής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δύο χρόνια μετά την εφαρμογή του δεν είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Αυτό οφειλόταν στην υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας από τους οίκους αξιολόγησης, στην έλλειψη ρευστότητας και στην μειωμένη εμπιστοσύνη που υπήρχε στην διατραπεζική αγορά. Επομένως, γρήγορα είχε γίνει αντιληπτό ότι το πρόγραμμα στήριξης για την αντιμετώπιση του χρέους της Ελλάδας δεν ήταν αποτελεσματικό.

Το Δεκέμβριο του 2011 αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί ανακεφαλαίωση των τραπεζών εξ' αιτίας της απόφασης για κούρεμα των ελληνικών ομολόγων και τις αρνητικές επιπτώσεις που θα είχε αυτό στις ελληνικές τράπεζες. Έτσι, αποφασίστηκε ότι το ποσό των 50 δις από τα 130 δις που προνοούσε το μνημόνιο θα δινόταν για ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Τα κεφάλαια αυτά είναι στην ουσία μέρος του δημόσιου χρέους γιατί αποτελούν προγράμματα στήριξης για την Ελλάδα.

Οι τράπεζες από τον Ιούλιο του 2011 προχώρησαν σε μια καταγραφή ζημιών του ομολογιακού τους χαρτοφυλακίου, η οποία έφτασε τα τέσσερα δισεκατομμύρια ευρώ. Αργότερα καταγράφηκαν επιπλέον 5,8 δισεκατομμύρια ευρώ τον Ιανουάριο του 2012, 15,2 δισεκατομμύρια τον Μάρτιο του 2012 και 4,1 δισεκατομμύρια τον Απρίλιο του 2012. Το ποσό τελικά έφτασε στα 31,8 δισεκατομμύρια ευρώ και οι τράπεζες βρέθηκαν με αρνητικά ίδια κεφάλαια ύψους 10 δισεκατομμυρίων ευρώ (στήλη 2, πίνακα 1).

Σχεδιάγραμμα 6: Μη εξυπηρετούμενα δάνεια, 2005-2012

Πηγή: ΤΤΕ, Οικονομική επιθεώρηση, Μάρτιος 2013

Οι ζημιές από το δανειακό χαρτοφυλάκιο είναι περίπου 22 δισεκατομμύρια ευρώ από την περίοδο του Ιουνίου του 2011 μέχρι τον Δεκέμβριο του 2014 (στήλη 3, πίνακα 1).

Πίνακας 2: Προσδιοριστικοί παράγοντες των κεφαλαιακών αναγκών του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε ενοποιημένη βάση για την περίοδο Δεκέμβριος 2011-Δεκέμβριος 2014 (εκατομμύρια ευρώ)

	Κύρια βασικά ίδια κεφάλαια (Δεκ. 2011) ¹	Καθαρές ζημιές λόγω PSI ²	Αναμενόμενες καθαρές ζημιές πιστωτικού κινδύνου ³	Εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου ⁴
	(1)	(2)	(3)	(4)
Συστημικά ΧΠΙ⁵	17.944	-24.060	-16.784	11,093
Μη Συστημικά ΧΠΙ	4.175	-7.812	-5.323	288
Σύνολο	22.119	-31.872	-22.107	11.381

Πηγή: Report on the recapitalization and restructuring of the Greek banking sector, bank of Greece, December, 2012

Το 2012 η Ελλάδα οδηγήθηκε σε ένα δεύτερο πρόγραμμα χρηματοδοτικής στήριξης που περιλάμβανε:

- τη ριζική αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους (PSI) που κατείχε ο ιδιωτικός τομέας και τα ασφαλιστικά ταμεία και την ανάγκη περεταίρω κεφαλαιακών ενισχύσεων προς τις συστημικές τράπεζες (από 10 σε 50 δις €)
- την περαιτέρω υπαγωγή της οικονομίας σε ένα βίαιο μηχανισμό εσωτερικής υποτίμησης μισθών, με στόχο την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητάς της

Από την μελέτη και την αξιολόγηση του τραπεζικού τομέα, μόνο τέσσερις τράπεζες θεωρήθηκαν κατάλληλες για στήριξη με δημόσιους πόρους, η Εθνική, η Πειραιώς, η Alpha bank και η Eurobank. Έτσι, η Τράπεζα της Ελλάδος και η Τρόικα αποφάσισε το Νοέμβριο του 2012 ότι μόνο οι τέσσερις συστημικές τράπεζες θα συμμετέχουν στο πρόγραμμα ανακεφαλαιοποίησης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ). Για τις υπόλοιπες τράπεζες που δεν θεωρούνται συστημικές αποφασίστηκε να προσπαθήσουν να βρουν από μόνες τους τους απαραίτητους πόρους που χρειάζονται για να ανακεφαλαιοποιηθούν. Σε

περίπτωση που δεν το καταφέρουν θα διαχωριστούν σε καλές ή κακές τράπεζες, θα πρέπει να πουληθούν ή θα συγχωνευτούν με άλλες τράπεζες. Ένα παράδειγμα συγχώνευσης είναι αυτό της Αγροτικής Τράπεζας Ελλάδος η οποία συγχωνεύτηκε με την Τράπεζα Πειραιώς.

Για να υπολογιστούν τα απαιτούμενα κεφάλαια, οι κεφαλαιακές ανάγκες υπολογίστηκαν από την τράπεζα Ελλάδος με βάση τις εκτιμήσεις για τα μακροοικονομικά μεγέθη της χώρας για την περίοδο μέχρι το 2014. Το σενάριο ήταν:

Πίνακας 3: Δείκτης Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων

	2012	2013	2014
Βασικό	9%	10%	10%
Δυσμενές	7%	7%	7%

Πίνακας 4: Κρατικές ενισχύσεις στις Ευρωπαϊκές Τράπεζες 2008-2014

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ 2008 - 30/09/2014

Χώρες ΕΕ	Σύνολο εγκεκριμένων ποσών για κεφαλαιακή στήριξη των τραπεζών		Σύνολο εγκεκριμένων ποσών για την παροχή εγγυήσεων και ρευστότητας προς τις τράπεζες		Σύνολο εκταμιευθέντων ποσών για κεφαλαιακή στήριξη		2013 - Σύνολο χρησιμοποηθέντων ποσών για την παροχή εγγυήσεων και ρευστότητας προς τις τράπεζες	
	Σε δις€	% ΑΕΠ 2013	Σε δις€	% ΑΕΠ 2013	Σε δις€	% ΑΕΠ 2013	Σε δις€	% ΑΕΠ 2013
Βέλγιο	51,54	13,47%	345,92	90,39%	40,44	10,60%	36,87	9,60%
Δανία	16,85	6,77%	693,68	278,61%	10,79	4,30%	0,76	0,30%
Γερμανία	197,38	7,21%	465,35	17,00%	144,15	5,30%	3,04	0,10%
Ιρλανδία	233,64	142,42%	594,91	362,64%	66,29	40,40%	38,07	23,20%
Ελλάδα	48,97	26,90%	100,74	55,34%	43,14	23,70%	50,11	27,50%
Ισπανία	314,44	30,74%	353,7	34,58%	90,45	8,80%	53,81	5,30%
Γαλλία	33,94	1,65%	391,33	19,00%	26,25	1,30%	46,9	2,30%
Ιταλία	22	1,41%	110	7,05%	7,95	0,50%	81,68	5,20%
Κύπρος	1,8	10,91%	9	54,53%	1,8	10,90%	1	6,10%
Λουξεμβούργο	2,5	5,50%	7,37	16,21%	2,65	5,80%	3,81	8,40%
Ολλανδία	70,45	11,69%	254	42,15%	31,77	5,30%	16,15	2,70%
Αυστρία	40,73	13,01%	111,01	35,46%	11,6	3,70%	2,38	0,80%
Πορτογαλία	36,25	21,88%	50,33	30,38%	10,95	6,60%	14,41	8,70%
Φινλανδία	4	2,07%	50	25,85%	0	0%	0	0%
Ην. Βασίλειο	362,67	19,10%	510,68	26,89%	167,3	8,80%	35,84	1,90%
Σύνολο ΕΕ 27	1490,26	11,40%	4272,48	32,70%	661,42	5,10%	386,85	3,00%

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η τράπεζα της Ελλάδος αποφάσισε να επιβάλλει μέτρα εξυγίανσης, αναδιάρθρωσης και μεταβίβασης και εξαγοράς περιουσιακών στοιχείων σε 12 εμπορικές και 6 συνεταιριστικές τράπεζες. Το αποτέλεσμα της παραπάνω πράξης ήταν η αναδιάταξη του ελληνικού πιστωτικού συστήματος και η επιβολή σε ορισμένες περιπτώσεις ενός πτωχευτικού κώδικα εξυγίανσης των τραπεζών.

Μετά από πολλές συγχωνεύσεις και εξαγορές δημιουργήθηκαν τέσσερις συστημικές τράπεζες, οι οποίες διατήρησαν το ιδιωτικό management και ανέβασαν το βαθμό συγκέντρωσης του κλάδου στη δεύτερη μεγαλύτερη τιμή στην Ευρώπη. Οι τρεις από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες έχουν ακόμα την πλειοψηφία του ελεγχόμενου από τους πιστωτές ΤΧΣ, με τη δυνατότητα επαναφοράς όσο το δυνατόν γρηγορότερα στον ιδιωτικό τομέα. Η ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος κράτησε περίπου δύο χρόνια και συνέβαλε αρνητικά στην χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας, συνέβαλε στην ύπαρξη ενός αρνητικού επιχειρηματικού κλίματος και βοήθησε στη μείωση του εγχώριου προϊόντος. Το κόστος της ανακεφαλαιοποίησης, όπως προκύπτει με στοιχεία της 31/12/2014, συμπεριλαμβανομένου του ποσού που έχει καταβάλει ο ιδιωτικός τομέας, ανέρχεται σε € 53,448 δις (€ 42,062 δις ευρώ μέσω του ΤΧΣ και υποχρεώσεων του ΤΕΚΕ και € 11,387 δις ευρώ από ιδιώτες μετόχους).

Η διάρθρωση των κεφαλαίων ύψους 42,062 δις, που εκταμιεύθηκαν από το ΤΧΣ με τη μορφή ομολόγων του EFSF προς τις τράπεζες, αναλύεται, σύμφωνα και με τον παρακάτω Πίνακα, ως εξής:

1. ποσό 24,428 δις ως αποζημίωση στις συστημικές τράπεζες, για τη ζημία από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα αναδιάρθρωσης του ελληνικού δημοσίου χρέους, με το δημόσιο να κατέχει ανάλογο ποσοστό επί του μετοχικού κεφαλαίου των τραπεζών

2. ποσό 14,801 δις για την κάλυψη του χρηματοδοτικού κενού⁶ που προέκυψε από τα μέτρα εξυγίανσης, αντί της κανονικής του κάλυψης από το Σκέλος Εξυγίανσης του Τ.Ε.Κ.Ε.:

i. σε 3 εμπορικές τράπεζες ύψους 8,490 δις

ii. σε 6 συνεταιριστικές τράπεζες ύψους 0,779 δις

iii. από την ίδρυση 3 μεταβατικών πιστωτικών ιδρυμάτων ύψους 5,531 δις

3. ποσό 2,832 δις για την κάλυψη κεφαλαιακών αναγκών που ανέκυψαν από τα μέτρα εξυγίανσης στις μη βιώσιμες, και μη συστημικές τράπεζες

Πίνακας 5: Κόστος εξυγίανσης και ανακεφαλαιοποίησης πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, 2011-05/2015μ ποσά σε ευρώ

Κεφάλαια που δόθηκαν από το ΤΧΣ

Μη συστημικά Πιστωτικά Ιδρύματα	Ανάδοχος	Χρηματοδοτικό κενό	Στον ανάδοχο για την κάλυψη κεφαλαιακών	Ως μετοχικό κεφάλαιο	Συνολικό κόστος εξυγίανσης
Proton Bank		1.121.621.860		910.000.000	2.031.621.860
T Bank	Ταχ. Ταμειυτήριο	676.956.514			676.956.514
Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο		3.732.554.000		500.000.000	4.232.554.000
Συνετ. Λέσβου-Λήμνου	Εθνική Τράπεζα	55.516.733			55.516.733
Αχαϊκή Συνετ	Εθνική Τράπεζα	209.473.992			209.473.992
Συνετ. Λαμίας	Εθνική Τράπεζα	55.493.756			55.493.756
ΑΤΕΒank	Τρ. Πειραιώς	7.470.717.000	570.000.000		8.040.717.000
Κυπριακές τράπεζες	Τρ. Πειραιώς		524.000.000		524.000.000
First Business Bank	Εθνική Τράπεζα	456.970.455	95.000.000		551.970.455
Probank	Εθνική Τράπεζα	562.733.502	233.000.000		795.733.502
Ιυνετ. Δυτ. Μακεδονίας	Alpha Bank	95.244.475			95.244.475
Συνετ. Ευβοίας	Alpha Bank	105.178.136			105.178.136
Συνετ. Δωδεκανήσου	Alpha Bank	258.547.648			258.547.648
Πανελλήνια Τράπεζα	Τρ. Πειραιώς	273.000.000 (ΤΕΚΕ)			
Συνολικό κόστος εξυγίανσης για τις μη συστημικές τράπεζες		14.801.008.071	1.422.000.000	1.410.000.000	17.633.008.071
Συστημικά	Κεφαλαιακέ	Ιδιωτική	Ιδιωτική	Ποσοστό	ΤΧΣ

Πιστωτικά Ιδρύματα	ς ανάγκες σύμφωνα με την ΤτΕ	Τοποθέτηση (2012)	Τοποθέτησ η (2014)	ΤΧΣ	
Εθνική Τράπεζα Ελλάδος	9.756.000.0 00	1.079.000.0 00	2.500.000.0 00	57,24%	8.677.000.0 00
Τράπεζα Πειραιώς	7.335.000.0 00	1.444.000.0 00	1.750.000.0 00		5.891.000.0 00
Alpha Bank	4.571.000.0 00	550.000.000	1.200.000.0 00		4.021.000.0 00
Eurobank	5.839.000.0 00		2.864.000.0 00		5.839.000.0 00
Συνολικό κόστος ανακεφαλαιοποί ησης συστημικών τραπεζών	27.501.000. 000	3.073.000.0 00	8.314.000.0 00		24.428.000. 000
Συνολικό κόστος εξυγίανσης και ανακεφαλαιοποίησης τραπεζών					53.448.008. 071

Ως σύντομος απολογισμός της μέχρι τώρα διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης, επισημαίνουμε ότι, το λογιστικό αποτέλεσμα της επένδυσης του δημοσίου προς τον τραπεζικό τομέα, σύμφωνα και με τις καταστάσεις του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας⁷, εμφανίζει καταγραφή συσσωρευμένων ζημιών ύψους € 25,194 δις. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει α) τη μεταβλητή αποτίμηση των εισηγμένων μετοχών στο Χ.Α., τις οποίες κατέχει το ΤΧΣ, ως αμιγώς νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, στις 4 συστημικές τράπεζες, και β) τη συσσωρευμένη απομείωση που επήλθε, για την κάλυψη του χρηματοδοτικού κενού, που κατέβαλε το Δημόσιο για την εξυγίανση των μη συστημικών τραπεζών, ύψους € 10,669 δις, το οποίο σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση 2014 του ΤΧΣ, εκτιμήθηκε ως μη ανακτήσιμο. Με τα σημερινά δεδομένα, προκύπτει για τον κύριο μέτοχο, δηλαδή το Δημόσιο, λογιστική ζημία της τάξης του 50,69%, στο συνολικό ποσό των 49,7 δις € που δόθηκε για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος.

Πίνακας 6: Διάρθρωση τραπεζικού κλάδου στην Ελλάδα 2008-2014

Διάρθρωση τραπεζικού κλάδου στην Ελλάδα	2008	2011	2012	2013	2014
Αρ. Πιστωτικών Ιδρυμάτων	66	58	52	40	39
Με έδρα την Ελλάδα	29	28	25	20	19
Εμπορικές Τράπεζες (2015: Εθνική, Αρ1ha, Πειραιώς, Eurobank, Αττικής, Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος, AegeanBalticBank, Credicom)	12	11	11	9	8
Συνεταιριστικές Τράπεζες	16	16	13	10	10
Ειδικοί Πιστωτικοί Οργανισμοί (Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων)	1	1	1	1	1
Με έδρα εκτός Ελλάδας	37	30	27	20	20
Αρ. υποκαταστημάτων	4.097	3.847	3.629	3.109	2.688
Υποκαταστήματα εμπορικών τραπεζών ανά 1000km ²	31,16	29,03	27,5	23,58	
Υποκαταστήματα εμπορικών τραπεζών ανά 100.000 (ενήλικους) κατοίκους	41,75	38,76	36,80	31,56	
Αριθμός ATM	7.578	7.055	6.858	5.810	
Αρ. Προσωπικού	66.165	59.958	57.006	48.730	45.654
Τραπεζοϋπάλληλοι ανά υποκατάστημα	16,1	15,5	15,7	15,6	16,9
Ενεργητικό ανά εργαζόμενο (σε εκ.€)	6.921,9	7.083,6	7.176,2	7.577,8	7.889,9
Δείκτης Συγκέντρωσης Herfindahl (HHI)	1.172	1.278	1.487	2.136	2.195
Μερίδιο των 5 μεγαλύτερων (με βάση το σύνολο του ενεργητικού) - CR-5	69,60%	72%	79,50%	94%	94,1%

Πηγή: ΤΤΕ

Στο διάστημα 2008 ως σήμερα, οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες μειώθηκαν από 12 σε 8, οι συνεταιριστικές από 16 σε 10, ενώ οι αλλοδαπές τράπεζες από 37 σε 20.

Ενεργητικό: Το μέγεθος του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων (υποκαταστημάτων και θυγατρικών εγχώριων και αλλοδαπών) από 455,8 δις € το 2008 μειώθηκε στο τέλος του 2014 σε 357,8 δις € ενώ τον 03/2015 ανέρχεται σε 354,9 δις €. Η μείωση του ενεργητικού κατά 21,5% πρέπει να επισημανθεί ότι κατά ένα μεγάλο μέρος οφείλεται στην απομείωση του ενεργητικού κατά 92 δις των αλλοδαπών υποκαταστημάτων και θυγατρικών που αποχώρησαν από την Ελλάδα ως το 2012 και δραστηριοποιήθηκαν έντονα την περίοδο 2007-2011. Στο επίπεδο των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων η εξέλιξη του μεγέθους από 358,1 στο τέλος του

2008 σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα της ΕΚΤ για το 2013 ανέρχεται σε 356,2 με πρωτική τάση για το 2014. Ενώ το αποτέλεσμα του PSI, επέφερε σημαντική απομείωση στο ύψος του ενεργητικού, η παρατηρούμενη ελάχιστη μεταβολή οφείλεται στην απορρόφηση των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών των αλλοδαπών τραπεζών κατά το διάστημα 2012-2013. Στο τέλος του 2014 το ενεργητικό των 5 μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζικών ομίλων ανέρχεται σε 350,8 δις €

Κεφαλαιακή επάρκεια: Το 2008 ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα ανερχόταν σε 10% αρκετά υψηλότερα από το ελάχιστο όριο (8%) ενώ στο τρίτο τρίμηνο του 2014 είχε ανέλθει σε 15,39% εμφανίζοντας ισχυρή θωράκιση έναντι μελλοντικών κινδύνων. (στοιχεία ΔΝΤ). Στο τέλος του 2014 ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για τις εμπορικές τράπεζες είναι: Εθνική: 13,6%, Alpha: 14,7%, Πειραιώς: 12,6%, Eurobank: 16,6%, Αττική: 9,7%. Καταθέσεις Στο τέλος του 2009 το μέγεθος των καταθέσεων κατοίκων εσωτερικού, εξωτερικού ήταν 245,740 δις €, στο τέλος του 2012 είχε σταθεροποιηθεί στα 173,3 δις, στο τέλος του 2013 βρισκόταν στα 177 δις και στο τέλος του 2014 μειώθηκαν στα 173,2 ενώ εμφάνισαν ραγδαία αποκλιμάκωση και το Μάρτιο του 2015 στα 149,03 δις. Οι καταθέσεις των εγχώριων νοικοκυριών και επιχειρήσεων μειώθηκαν κατά 98,9 δις το διάστημα 12/2009-03/2015

Δείκτης συγκέντρωσης του κλάδου: Ως αποτέλεσμα της ανακεφαλαιοποίησης, με βάση το μερίδιο του ενεργητικού (CR-5) που κατέχουν οι πέντε μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες, συγκρινόμενο με το αντίστοιχο δείκτη συγκέντρωσης για τις 18 χώρες της Ευρωζώνης, φέρνει την Ελλάδα αδιαμφισβήτητα πρώτη, δεδομένου ότι το μερίδιο στη χώρα μας ξεπερνά το 94,1% του τραπεζικού ενεργητικού. Εάν συγκρίνουμε αυτό το μερίδιο με το 30% του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα της Γερμανίας, που κατέχουν οι 5 μεγαλύτερες Τράπεζές της, (μεταξύ των οποίων και τράπεζες-κολοσσοί Ντόιτσε Μπανκ, Κομέρτσμπανκ κ.λ.π.) ή αντίστοιχα με το 40% της Ιταλίας και με το 45% της Γαλλίας, είναι εύκολο να αντιληφθούμε σε πόσο ακραία επίπεδα διαμορφώθηκε η συγκέντρωση στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέσα από τη δραστική αναδιάρθρωση του κλάδου

Πίνακας 7: Βασικά λογιστικά μεγέθη τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Δείκτης Συνολικής Κεφ. Επάρκειας (%)	9,4	11,7	12,3	-1,7	9,6	13,5	14,07
Σύνολο εποπτικών κεφαλαίων (εκ€)	21.668	22.355	28.909	-3.660	19.416	27.904	29.377
Προβλέψεις για επισφαλή δάνεια (εκ€)	6.379	8.019	14.207	20.210	27.918	33.496	38.997 39.689 (03/2015)
Δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα(εκ€)	249.324	249.321	257.474	248.146	227.263	217.518	211.637
Καταθέσεις από τον ιδιωτικό τομέα (εκ€)	227.620	237.531	209.604	174.227	161.451	163.251	160.285 133.653 (04-2015)
Ρευστότητα από ΕΚΤ- ΤτΕ (εκ€)	40.594	49.723	97.794	128.891	121.196	73.015	56.039 112.841 (04/2015)
Ενεργητικό Εγχώριων Τραπεζικών Ομίλων (χιλ€)	358.121.874	386.174.030	394.734.746	342.983.989	346.003.175	356.214.872	347.425.880 (06-2014)
Ενεργητικό Αλλοδαπών Πιστωτικών Ιδρυμάτων (χιλ€)	99.854.859	103.884.210	98.325.297	81.733.219	63.084.961	13.052.966	12.779.524

Πηγή: ΕΚΤ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει φτάσει στα πρόθυρα της χρεοκοπίας εξ' αιτίας των οικονομικών πολιτικών που έχουν εφαρμοστεί τις τελευταίες δεκαετίες. Η Ελλάδα θα έπρεπε να έχει εφαρμόσει νωρίτερα πολιτικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να βελτιώσει την οικονομική της κατάσταση όπως εξάλλου έκαναν και άλλες χώρες που αντιμετώπιζαν παρόμοια προβλήματα.

Έτσι, η Ελλάδα βρέθηκε ξαφνικά να έχει έναν μη παραγωγικό δημόσιο τομέα, ένα μη αποτελεσματικό σύστημα φόρων, ένα συνταξιοδοτικό σύστημα που δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει στις ανάγκες των πολιτών του και ένα ρυθμιστικό πλαίσιο που δεν βοηθούσε την ανάπτυξη της οικονομίας της.

Το πιο σημαντικό επομένως πρόβλημα της Ελλάδας ήταν η έλλειψη μεταρρυθμίσεων. Το γεγονός αυτό έχει επηρεάσει πολλούς τομείς της οικονομίας και κυρίως τη νέα γενιά. Η παιδεία δεν είναι επαρκής και οι νέοι αντιμετωπίζουν προβλήματα κατά την είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Το θεσμικό πλαίσιο δεν βοηθάει την κατάσταση αυτή και έτσι πολλοί νέοι δεν μπορούν να βρουν μία απασχόληση μετά το τέλος των σπουδών τους. Και όποιοι από αυτούς βρουν δουλειά έχουν να αντιμετωπίσουν και τους φόρους και τις εισφορές που είναι πολύ μεγάλες προκειμένου να αποπληρωθούν τα προηγούμενα χρέη της κυβέρνησης.

Η Ελλάδα θα πρέπει να πάρει δραστικά μέτρα ειδικά όσον αφορά τους νέους γιατί διαφορετικά θα μεταναστεύσουν στο εξωτερικό. Οι τελευταίες μεταρρυθμίσεις που έχει συμφωνήσει η Ελλάδα ευελπιστούμε να έχουν τα σωστά αποτελέσματα και να μπορεί να υποστηριχθεί το συνταξιοδοτικό σύστημα, η ασφάλεια των εργαζομένων, να αυξηθούν οι μισθοί των εργαζομένων κ.ά.. Οι μεταρρυθμίσεις είναι αναγκαίες για την Ελληνική οικονομία γιατί διαφορετικά θα οδηγηθεί σε πτώχευση.

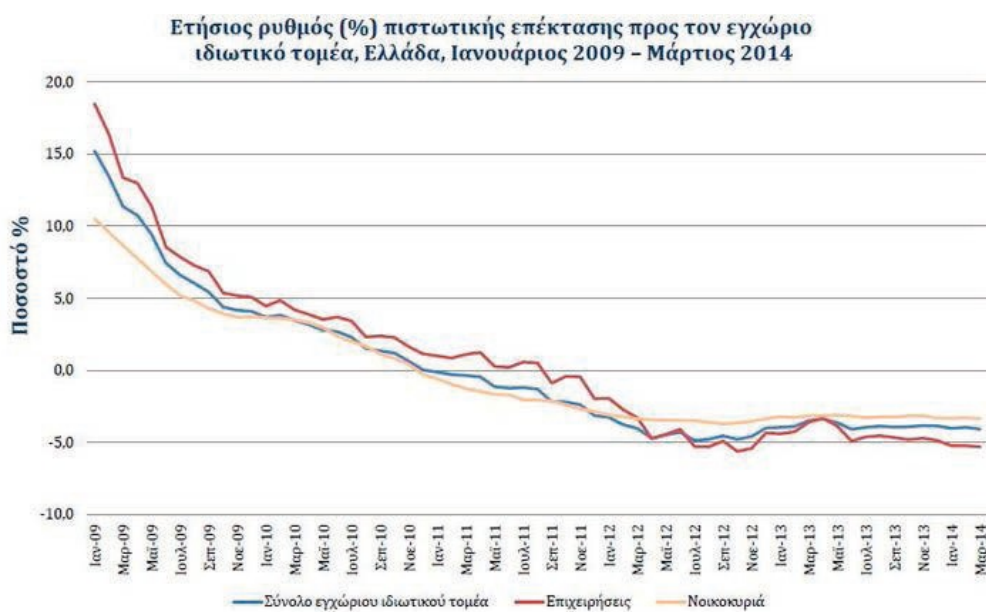
Το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας ενώ κρίθηκε εύρωστο σε σχέση με την κεφαλαιακή του επάρκεια από την ΕΚΤ, αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα που το εμποδίζουν να επιστρέψει στην αρχική του μορφή, δηλαδή στη χρηματοδότηση του

πραγματικού τομέα της οικονομίας και να χαράξει μία νέα πορεία ανάπτυξης για τη χώρα.

Ο τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις. Αρχικά η πρώτη πρόκληση είναι ο περιορισμός του πιστωτικού κίνδυνου και του κίνδυνου ρευστότητας. Οι κίνδυνοι αυτοί δεν αφήνουν τις τράπεζες να παίξουν τον ρόλο τους και να χρηματοδοτήσουν την πραγματική οικονομία. Μία ακόμα πρόκληση για το τραπεζικό τομέα είναι η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των μη συστημικών τραπεζών, η οποία πρέπει να γίνει με τη σωστή διαχείριση των διαθέσιμων πόρων και με τη δημιουργία μίας νέας αναπτυξιακής γραμμής του τραπεζικού συστήματος. Τέλος, μία ακόμα πρόκληση για το τραπεζικό σύστημα είναι η προσαρμογή του εποπτικού πλαισίου της τραπεζικής ένωσης και η προωθούμενη μεγέθυνση του σκιάδους τραπεζικού τομέα στο πλαίσιο της δημιουργίας μιας Ένωσης των Κεφαλαιαγορών.

Το οικονομικό περιβάλλον της χώρας μας έχει επηρεαστεί από την διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε το 2008 και επηρεάζει ακόμα τα επίπεδα ρευστότητας των τραπεζών. Επηρεάστηκε επίσης από τα προγράμματα στήριξης της ελληνικής οικονομίας που εφαρμόστηκαν από το 2010 από την Ε.Ε., την ΕΚΤ και το ΔΝΤ. Το οικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας επηρεάστηκε και από την μακρά διάρκεια ολοκλήρωσης της ανακεφαλαιοποίησης των συστημικών τραπεζών. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν η αρνητική χρηματοδότηση του πραγματικού τομέα της οικονομίας, η οποία αύξησε τις αρνητικές μεταβλητές στην τραπεζική λειτουργία και στην οικονομική δραστηριότητα των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

Σχεδιάγραμμα 7: Ετήσιος ρυθμός (%) πιστωτικής επέκτασης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα, Ελλάδα, Ιανουάριος 2009- Μάρτιος 2014

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (πρόσβαση: 05/2014)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΙΝΕ ΓΣΕΕ

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Anginer, D., Demirguc-Kunt, A. & Zhu, M., 2014. How Does Competition Affect Bank Systemic Risk. *Journal of Financial Intermediation*, January, 1(23), pp. 1-26.

Avery, C. & Zemsky, P., 1998. Multidimensional Uncertainty and Herd Behavior in Financial Markets. *American Economic Review* 88, pp. 724-748.

Banks, M., 2005. Εθνοτισμός ανθρωπολογικές κατασκευές. *Ελληνικά Γράμματα* .

Batalova, J. & Lee, A., 2012. Frequently Requested Statistics on Immigrants and Immigration in the United States. *Migration information source*.

Blery, E. & Michalakopoulos, M., 2006. Journal of financial services marketing. *Customer relationship management: A case study of a Greek bank*, Τόμος 11.

Busch, K., 1985. Mythen über den Weltmarkt II – über das schwierige Verhältnis der marxistischen Linken zum Weltmarkt, Eine Antwort auf Elmar Altvater, *Prokla*. Issue 60, pp. 160-175.

Bush, K., 1986. *Η κρίση των ευρωπαϊκών κοινοτήτων*. Αθήνα

Cabral, R., 2010. *The PIGS' External Debt Problem*.

Chari, V. & Kehoe, P., 2004. Financial crises as herds: overturning the critiques. *Journal of Economic Theory*.

Cipriani, M. & Guarino, A., 2008. Herd Behavior and Contagion in Financial Markets. *The B.E. Journal of Theoretical Economics* , Issue 24.

Counaris, S., Sthathakopoulos, M. & Athabassopoulos, A., 2003. Antecedents to perceived service quality : An exploratory study in the banking industry. *International Journal of Bank*, Τόμος 21.

De Grauwe, P., 2010. *The Greek crisis and the future of the Eurozone*. s.l.:EuroIntelligence.

Dollar, D. & Hallward-Driemeier, M., 1998. Crisis, Adjustment, and Reform. *Macroeconomics and growth*.

Elsevier, B., 2012. Financial crises and the multilateral response: What the historical record shows. *Journal of International Economics*.

European Commission, 2009. Economic and Financial Affairs: Economic crisis in Europe: Causes, consequences and responses. *European Economy*, pp. 1-87.

- Feldstein, M., 2010. *The euro's fundamental flaws - The single currency was bound to fail*. International Economy.
- Floros, C., 2008. Journal of Internet banking and commerce. *Internet Banking Websites Performance in Greece*, 3(13).
- Ganapolsky, E. & Schmukler, S., 2001. Crisis Management in Argentina during the 1994-95 Mexican Crisis: How Did Markets React?. *Macroeconomics and Growth*.
- Gibbons-Wood, D. & Lange, T., 2000. *Developing Core Skills – Lessons from Germany and Sweden*. Education and training.
- Glaveli, N. & Kufidu, S., 2005. The Old, the young and the restless. A comparative of Environmental change on training in four Greek banks. *European Business Review*.
- Gupta, P., Mishra, D. & Sahay, R., 2007. Behavior of output during currency crises. *Journal of International Economics*.
- Heleiner, E., 2011. *Understanding the 2007-2008 Global Financial Crisis*.
- Karunatileka, E., 2014. The Asian Economic Crisis. *Economic policy and statistics section*.
- Klapper, L., 2010. The Global Financial Crisis Led to a Drop in Business Creation. *Macroeconomics and Growth*, pp. 55-70.
- Kollintzas, T., Papageorgiou, D. & Vassilatos, V., 2012. *An Explanation of the Greek Crisis: 'The Insiders – Outsiders Society*. s.l.:s.n.
- Krugman, P., 2012. *The Revenge of the Optimum Currency Area*. New York Times
- Lane, P., 2012. *The European Sovereign Debt Crisis*. *Journal of Economic Perspectives*.
- Lapavitsas, C., 2008. *Financialised capitalism: direct exploitation and periodic bubbles*.
- Laudon, K. & Laudon, P., 2007. *Πληροφοριακά συστήματα διοίκησης*. Αθήνα: s.n.
- Lingg, M., 1996. Training for job- skill confidence. *Journal of career development*, Τόμος 2, pp. 12-16.
- Louzis, D., Voulidis, A. & Metaxas, V., 2010. Macroeconomic and bank-specific determinants of nonperforming loan in Greece : A comparative Study of Mortgage. *Business and consumer loan portfolios*.
- Maniatis, T. & Passas, C., 2013. Profitability, capital accumulation and crisis in the Greek economy 1958-2009: A Marxist analysis. *Review of Radical Political Economics*.
- Marmot, M. & Bell, R., 2009. How the financial crisis affect health?. *Department of Epidemiology and Public Health*.
- Matsas, S., 2012. Greece and the World Capitalist Crisis. *Journal of Socialist Theory*, pp. 2-13.

Mavroudeas, S., 2013. Development and Crisis: The Turbulent Course of Greek Capitalism. *International Critical Thought*, Τόμος 3.

Nelson, R., Belkin, P. & Mix, D., 2011. *Greece's Debt Crisis: Overview, Policy Responses, and Implications*. Congressional Research Service.

Neveu, E., 2010. *Κοινωνιολογία των κοινωνικών κινημάτων και ιστορίες κινημάτων από το Μεσαίωνα μέχρι σήμερα*. Αθήνα : Σαββάλας .

Petridou, E. & Glaveli, N., 2003. Human resource development in a financial Environment: the case of a Greek bank. *Human resource development international*.

Savas, M., 2012. Greece and the World Capitalist Crisis. *Journal of socialist theory*.

Stiglitz, J., 2006. *Making globalization work*, Notron WW & Co. New York

Stockhammer, E., 2004. *Financialization and the slowdown of accumulation*. s.l.:Cambridge journal of economics.

Sward, J., 2009. Migration and the Financial Crisis:How sill the Economic Downturn Affect Migrants?. *Development Research Centre on Migration, Globalisation & Poverty*.

Tidwell, M., Bexley, J. & Maniam, B., 2010. *Journal of finance and accountancy. The swipe and spend economy*.

Tsoufidis, L., 2010. *Economic Prosperity to the Depression of 1930s*. Germany: University Library of Munich.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αγαπίου, Ε., 2014. Ταυτότητα και ετερότητα στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, Διαπολιτισμική εκπαίδευση. Διήμερο Εκπαιδευτικού 2013-2014, Ενδοσχολική Επιμόρφωση, Λευκωσία, Κύπρος.

Αλεξανδρής, Ν., Γκρίτζαλης, Δ. & Κιουντούζης, Ε., 1995. Μια προσέγγιση της κοινωνικά αποδεκτής αξιοποίησης της Πληροφορικής σε ΕΠΥ, Ασφάλεια Πληροφοριών: Τεχνικά, Νομικά και Κοινωνικά Θέματα. Αθήνα: s.n.

Ανδρεάδης, Α., 2011. Δηλώσεις στην 19η Γενική Τακτική συνέλευση του ΣΕΤΕ 05/05/2011. Τουριστική Αγορά, Issue 244, pp. 44-46.

Ανίσσα, Κ., 2012. Οι πτωχεύσεις της Ελλάδας από την δημιουργία του ελληνικού κράτους έως σήμερα. Αθήνα

Αργεΐτης, Γ., 2012. Χρεοκοπία και Οικονομική κρίση. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Βαγιανός, Δ., Βέττας, Ν. & Μεγήρ, Κ., 2010. Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Μεταρρυθμίσεις και ευκαιρίες σε μία κρίσιμη συγκυρία. [Ηλεκτρονικό]
Available at: www.greekeconomistsforreform.com
[Πρόσβαση 2016].

Βαρβαρέσος, Σ., 2009. Η συνεισφορά των Εναλλακτικών και Ειδικών Μορφών Τουρισμού στην ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.

Βασιλακόπουλος, Γ. & Χρυσικόπουλος, Β., 1990. Πληροφοριακά συστήματα διοίκησης. Πειραιάς: Εκδόσεις Σταμούλης.

Βαφειάδης, Γ. & Σαπουνάς, Γ., 2000. Επιπτώσεις στην απασχόληση και στις εργασιακές σχέσεις: έρευνες ine.otoe. Τεχνικο-οργανωτικός εκσυγχρονισμός του τραπεζικού συστήματος.

Γιαννακοπουλος, Δ. & Παπουτσης, Ι., 2003. Διοικητικά Πληροφοριακά Συστήματα. Αθήνα: Σύγχρονη Εκδοτική.

Γκίκας, Α. & Χαρδουβέλης, 2009. Η χρηματοοικονομική κρίση και το μέλλον της παγκόσμιας Οικονομίας. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.hardouvelis.gr/FILES/PROFESSIONAL%20WORK/Economy%20and%20Markets%20IV_8_DEC2009.pdf
[Πρόσβαση 2016].

ΓΣΕΕ, 2008. Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση. Αθήνα: Ετήσια Έκθεση.

Ευθυμίου, Α., 2010. Η οικονομική κρίση 2008-2009 και πως επηρεάζει τον κλάδο της ένδυσης στην Ελλάδα. Αθήνα: s.n.

- INE- ΓΣΕΕ, 2008. *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*, Αθήνα: Ετήσια Έκθεση.
- Καζάκης, Δ., 2011. Τι σημαίνει για την Ελλάδα χρεοκοπία και πτώχευση. *Hellenic Nexus*.
- Καραϊσκού, Α., Μαλλιαρού, Μ. & Σαράφης, Π., 2012. Οικονομική κρίση: Επίδραση στην υγεία των πολιτών και επιπτώσεις στα Συστήματα Υγείας. *Διεπιστημονική Φροντίδα Υγείας*, pp. 49-54.
- Κατή, Δ., 2014. *Εμείς και οι άλλοι: Πολυπολιτισμικότητα και συνύπαρξη*. Κρήτη: s.n.
- Κιοχος, Π. & Παπανικολάου, Γ., 2000. *Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες*. Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.
- Κολλίντζας, Τ. & Ψαλιδόπουλος, Μ., 2009. *Οι Κρίσεις του 1929 και του 2008 και οι πολιτικές αντιμετώπισής τους*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.hardouvelis.gr/FILES/PROFESSIONAL%20WORK/Economy%20and%20Markets%20IV_8_DEC2009.pdf
[Πρόσβαση 2016].
- Κονδύλης, Θ., 2009. *Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η Ελλάδα 1928-1932*. s.l.:Εκδόσεις Ιαμβος.
- Κονδύλης, Θ., n.d. *1929-1932: Η παγκόσμια οικονομική κρίση και η Ελληνική πτώχευση*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.eurocapital.gr/index.php/permalink/13126.html>
[Πρόσβαση 2016].
- Κουφάρης, Γ., 2010. *Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές*. *Περιοδικό Χρήμα*.
- Κυριακού, Ε., 2013. *Οικονομική κρίση και μεταναστευτικά ρεύματα : Η περίπτωση της Ελλάδας*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
- Κυριόπουλος, Γ. & Τσιάντου, Β., 2009. *Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην υγεία και την ιατρική περίθαλψη*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.mednet.gr/archives/2010-5/pdf/834.pdf>
[Πρόσβαση 2016].
- Κώνστας, Χ., 2005. *Το διαδίκτυο απειλή για τους κολοσσούς. Το βήμα*.
- Λαοπόδης, Β., 1996. *Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων, ανάλυση και σχεδιασμός συστημάτων*. Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών .
- Λαπαβίτσας, Κ., 2010. *Η ευρωζώνη ανάμεσα στη λιτότητα και την αθέτηση πληρωμών*. Αθήνα: Λιβάνη.
- Λεωνίδου, Σ., 1965. *Το τραπεζικό σύστημα (Ιστορία-Εξελίξεις-Διαρθρώσεις)*. s.l.:s.n.
- Λιαρόπουλος, Λ., 2010. *Οργάνωση Υπηρεσιών και Συστημάτων Υγείας, Διεθνή Συστήματα Υγείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Μακατσάκος, Γ., 2010. *Παγκόσμια οικονομική κρίση, ευρωπαϊκή ένωση και Ελλάδα*. s.l.:s.n.

Μανούσου, Μ., 2011. Προβλέψεις για την τουριστική κίνηση 2011. *Τουριστική Αγορά*, Issue 243.

Μιχαλόπουλος, Γ., 2007. *Πτωχευτική Νομοθεσία*. σ.λ.:Νομική Βιβλιοθήκη.

Μπαλτσιώτη, Λ., 2006. Η ετερότητα στην Ελλάδα σήμερα: παλιά και νέα «άχθη», Αφιέρωμα 'Πόσο αντέχουμε τη διαφορετικότητα;'. *Ένθετο Βιβλιοθήκη Ελευθεροτυπία*.

Μπούρας, Γ. & Λυκούρας, Λ., 2011. *Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στη ψυχική*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.encephalos.gr/pdf/48-2-02g.pdf>
[Πρόσβαση 2016].

Μπούρας & Λυκούρας, 2011. *Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στη ψυχική υγεία*. Εγκέφαλος.

Ντούβα, Λ., 2012. *Συνέπειες της οικονομικής κρίσης στον ξενοδοχειακό κλάδο της Αθήνας-Αττικής*.

ΟΜΕ, 2013. *Ο Μαρξισμός και η Ελληνική Οικονομική Κρίση*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Ομοσπονδία τραπεζουπαλληλικών οργανώσεων Ελλάδος, 2015. *Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα και οι προτάσεις της ΟΤΟΕ για τον ρόλο και την συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη*.

Παπούλιας, Γ., 2001. *Επενδύσεις - Διοίκηση και Ανάλυση*. σ.λ.:Σύγχρονη εκδοτική.

Σινανιώτη, Α. & Φαρσαρώτας, Ι., 2005. *Ηλεκτρονική τραπεζική*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Σπύρου, Δ., 1999. *Τραπεζικό Δίκαιο*. Ψυχομάνη.

Ταλιουρίδου, Σ., 2011. *Οι οικονομικές κρίσεις στην Ελλάδα από την εποχή του Τρικούπη μέχρι σήμερα. Διαφορές και ομοιότητες*. σ.λ.:Διπλωματική Εργασία.

Τασόπουλος, Α., 2005. *Πληροφοριακά συστήματα: οργάνωση, μεθοδολογία, εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Τατσιόπουλος, Η. & Χατζηγιαννάκης, Δ., 2008. *Επιχειρησιακή οργάνωση*. Αθήνα: Παπασωτηρίου.

Τομάρας, Π., 2003. *Τραπεζικό Μάρκετινγκ*.

Τριανταφύλλου, Α., 2013. *Πολιτισμική πολυμορφία, γλωσσική πολυμορφία: για την ανάπτυξη μιας πολυπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας*. Αθήνα

Τσακαλογιάννης, Π., 2008. *Σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία*. τόμος Α' επιμ. Αθήνα: Εστία.

Τσαχτσάρλη, Κ., 2012. *Πολυπολιτισμικότητα, Μετανάστευση και Εκπαίδευση, Κοινώς Νούς*, Εκπαιδευτικό υλικό για φιλόλογους. Αθήνα

Τσίμας, Π., 2011. *Το ημερολόγιο της κρίσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Υπουργείο Οικονομικών, 2010. Οικονομικές εξέλιξης του 2009 και προοπτικές για το 2010.

Υπουργείο Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, 2010. Οικονομικές εξελίξεις του 2009 και προοπτικές για το 2010. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

[http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All/A9D916D08AD0BAE1C2257973003C437A/\\$file/Oikonomikes%20Ekselikseis%202010%20kai%20Prooptikes%202011.pdf?OpenElement](http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All/A9D916D08AD0BAE1C2257973003C437A/$file/Oikonomikes%20Ekselikseis%202010%20kai%20Prooptikes%202011.pdf?OpenElement)
[Πρόσβαση 2016].